

ÅRSRAPPORT

2015

SPAREBANKEN MØRE

Innhold

4	Hovedtall Konsern
6	Administrerende direktør - Endringstakt i nytt gir
8	Organisasjon og ledelsesstruktur
10	Ledergruppen
12	Datterselskap
14	Styrets medlemmer
16	Styrets årsberetning 2015
35	Eierstyring og selskapsledelse
43	Resultat
45	Balanse
47	Egenkapitaloppstilling
50	Kontantstrømoppstilling
	Noteopplysninger
52	1 Generelle opplysninger
53	2 Regnskapsprinsipper
57	3 Risikostyring
65	4 Kredittrisiko
69	5 Engasjementer fordelt på kundegrupper
71	6 Engasjementer fordelt geografisk
72	7 Tap på utlån og garantier
75	8 Nedskrivning på utlån og garantier
78	9 Misligholdte og tapsutsatte engasjementer
81	10 Forpliktelser
82	11 Likviditetsrisiko
85	12.0 Markedsrisiko
86	12.1 Renterisiko
87	12.2 Valutarisiko
90	12.3 Finansielle derivater
92	13 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån
93	14 Verdipapirgjeld
95	15 Klassifikasjon av finansielle instrument
99	16 Finansielle instrumenter til amortisert kost
102	17 Finansielle instrument til virkelig verdi
106	18 Datterselskap
108	19 Driftssegmenter
111	20 Andre driftsinntekter
112	21 Driftskostnader eksklusive personalkostnader
113	22 Leieavtaler
114	23 Lønn og transaksjoner med nærstående parter
118	24 Pensjon
123	25 Varige driftsmidler
126	26 Immaterielle eiendeler
127	27 Andre eiendeler
128	28 Skatt
130	29 Resultat pr. Egenkapitalbevis
131	30 Kapitaldekning
135	31 Egenkapitalbevis og eierstruktur
140	32 Hendelser etter balansedagen
141	Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5
142	Revisors beretning

Hovedtall Konsern

Resultat

	2015		2014		2013		2012		2011	
	MNOK	%	MNOK	%	MNOK	%	MNOK	%	MNOK	%
Netto renteinntekter	1 098	1,89	1 093	2,01	1 042	2,00	936	1,93	909	1,96
Netto provisjons- og andre driftsinntekter	193	0,33	180	0,33	174	0,34	180	0,37	171	0,37
Netto avkastning på finansielle investeringer	12	0,02	135	0,25	28	0,05	110	0,23	43	0,09
Sum inntekter	1 303	2,24	1 408	2,59	1 244	2,39	1 226	2,53	1 123	2,42
Sum driftskostnader	561	0,96	564	1,04	569	1,09	605	1,24	559	1,19
Planendring pensjon							-166	-0,34		
Resultat før tap	742	1,28	844	1,55	675	1,30	787	1,63	564	1,23
Tap på utlån, garantier m.v	50	0,09	22	0,04	54	0,10	47	0,10	40	0,09
Resultat før skatt	692	1,19	822	1,51	621	1,20	740	1,53	524	1,14
Skattekostnad	189	0,32	199	0,36	171	0,33	210	0,43	145	0,31
Resultat for regnskapsåret	503	0,87	623	1,15	450	0,87	530	1,10	379	0,83

Balanse

MNOK	2015	2014	2013	2012	2011
Forvaltningskapital	60 120	56 305	54 627	51 632	48 468
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	58 113	54 455	52 104	48 530	46 375
Utlån til kunder	51 286	48 884	46 241	43 434	40 305
Brutto utlån til personkunder	34 822	32 245	30 454	27 650	25 295
Brutto utlån til næringsliv og offentlig sektor	16 706	16 817	15 974	16 090	15 406
Innskudd fra kunder	29 389	28 389	28 068	27 081	25 325
Innskudd fra personkunder	17 815	17 024	15 999	15 221	14 307
Innskudd fra næringsliv og offentlig sektor	11 566	11 358	12 057	11 860	11 018
Utlånsvekst i %	4,9	5,7	6,2	7,8	7,0
Innskuddsvekst i %	3,5	1,1	3,6	6,9	3,2

Nøkkeltall

	2015	2014	2013	2012	2011
Egenkapitalforrentning	10,7	14,0	11,6	16,3	12,2
Kostnader i prosent av inntekter	43,0	40,1	45,7	35,4	49,5
Tap i % av utlån 1.1	0,10	0,05	0,12	0,12	0,11
Tapsutsatte engasjement i % av utlån (før tapsnedskrivninger)	0,47	0,80	1,16	1,34	1,95
Tapsutsatte engasjement i % av utlån (etter tapsnedskrivninger)	0,32	0,51	0,80	0,96	1,30
Innskuddsdekning i %	57,3	58,1	60,8	62,3	62,8
Likviditetsindikator (Liquidity Coverage Ratio - LCR)	123,0	127,0			
Ansvarlig kapital	18,1	15,8	17,0	14,6	13,6
Kjernekapital i % 1)	16,6	14,4	15,5	13,7	12,0
Ren kjernekapital i % 1)	14,1	12,0	12,5	10,6	10,4
Uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio, LR)	8,0	7,9			
Årsverk	388	383	391	410	416
Egenkapitalbevis:					
Resultat per egenkapitalbevis (konsern) (kroner)	25,25	31,20	21,65	31,05	22,10
Resultat per egenkapitalbevis (morbank) (kroner)	25,70	29,10	18,45	27,75	23,27
Utbytte per egenkapitalbevis (kroner)	11,50	13,50	8,00	12,00	8,00
Egenkapitalbevisbrøken i % 1.1 (morbank)	49,6	49,6	47,7	46,0	46,0
Kurs på Oslo Børs	188	216	198	160	178
Pris/Bokført verdi (P/B) (konsern)	0,74	0,89	0,89	0,73	0,94

1) Beregnet etter IRB i Basel II inkl. overgangsregel i Basel I. IRB for massemarked f.o.m. 31.03.15 og IRB-grunnleggende for foretak f.o.m. 30.06.14.

Endringstakt i nytt gir

Hjulene i finansnæringen har aldri rullet raskere, konkurransen om bankkundene er strammet kraftig til og vi opplever usikkerhet i norsk økonomi. Likevel kan vi se oss tilbake med stolthet, og rette blikket fremover med optimisme.

Olav Arne Fiskerstrand
administrerende direktør

I 2015 bikket Sparebanken Møre for første gang i historien over 50 mrd. kroner i utlån. Vi har fått mange nye kunder, og vi har spilt en viktig rolle i utvikling av næringsliv, lokalsamfunn og regionens vekstkraft gjennom et betydelig utbytte til samfunnet. Vi har mye å være stolte av.

Lokalkunnskap gir trygghet

Som største bank i Møre og Romsdal, lever vi i symbiose med samfunnet rundt oss. Det er liten tvil om at næringslivet i fylket var preget av økt usikkerhet og større kostnadsfokus i fjor. Men mens oljerelaterte næringer ble negativt påvirket av fallende oljeinvesteringer, opplevde flere næringer i vårt område også tiltakende aktivitet grunnet svak kronekurs og et vedvarende lavt rentenivå. Pilene pekte oppover for både fiskeri, reiseliv og handel i 2015. Til tross for utfordringene i norsk økonomi, hadde vi svært lave tap og et rekordlavt mislighold i fjor.

For oss i Sparebanken Møre har lokalkunnskap alltid vært en viktig del av livsnerven vår. Kjennskap og kunnskap om kunder, bransjer og lokalsamfunn har helt siden starten vært en dypt forankret del av virksomheten vår. Gjennom våre 30 kontor og nær 400 rådgivere og bransjespesialister, har vi opparbeidet oss en lokalkunnskap som gir både kundene og oss en viktig trygghet, både i gode og mer utfordrende tider.

Personlig kontakt

Fjorårets Dagligbankundersøkelse fra Finans Norge viser at rådgivning i bankkontor øker. Selv om både banknæringen og samfunnet for øvrig preges av automatisering og digitalisering, var dette ikke overraskende tall for oss. Vi erfarer hver dag at kundene setter stor pris på god personlig rådgivning, særlig i spørsmål knyttet til sparing og plassering.

I tillegg til å være best på personlig service, skal vi også være gode på digitale løsninger. I fjor gjorde vi flere grep for å legge til rette for at kundene våre skal kunne benytte enda flere av bankens tjenester når det passer dem. Vi lanserte ny nettbank og nye nettsider, med mulighet for både elektronisk søknad og signering av lånepapirer, kommunikasjon med kundeservice gjennom chat og sikker e-post.

Den digitale revolusjonen vil utvilsomt fortsette med fullt driv fremover, og vi må hele tiden tilpasse oss. Samtidig er vår strategi tydelig på at hverken maskiner eller nye plattformer erstatter det som er og blir vår viktigste ressurs fremover, nemlig medarbeiderne våre.

Best på kompetanse

Med en stadig tøffere konkurransesituasjon og en teknologiutvikling med full gass, er arbeidet med ressursutvikling viktigere enn noen gang.

Sparebanken Møre har tradisjon for å involvere alle ansatte i strategiarbeidet, hvert eneste år. Vi legger ned en betydelig innsats for å sikre at hver enkelt medarbeider har et eierskap til både mål, verdigrunnlag og felles arbeidsmåter. Jovisst er det tidkrevende – men jeg har aldri vært i tvil om at nettopp dette har vært en sentral suksessfaktor for de gode resultatene vi har skapt over tid. En god strategi er verdiløs om den ikke operasjonaliseres av dyktige ansatte.

Vi har også satset målrettet for å styrke kvaliteten på den finansielle rådgivningen. I tillegg til å praktisere kravet fra myndighetene om nasjonal autorisasjon av alle i kundeoposisjon innen personmarkedet, har banken innført samme praksis for næringslivsområdet. Ved utgangen av 2015 var antall autoriserte rådgivere ca. 250. Så godt som alle lederne har også gjennomført sensorutdanningen til AFR, noe som gir god trening i å veilede og gi tilbakemeldinger. Målet vårt er at alle som er i kundekontakt skal autoriseres.

Organisasjon med endringsvilje

Bankens visjon har vært den samme i mange år – Sparebanken Møre skal være nr. 1 bank i Møre og Romsdal. Men selv om målsettingen har vært den samme, har organisasjonen tilpasset seg kontinuerlig i hele perioden. En suksessoppskrift er ikke statisk. Suksessen ligger i vår evne og vilje til endring. Kundene har nye behov, vi har nye virkemidler og myndighetene har endret rammebetingelsene. Det krever finjustering av kurs, tilpassede arbeidsmåter og gode handlingsplaner.

Vi vet at endringene vil fortsette å strømme over oss i et forrykende tempo. Vi vet også at vi må møte dem med kontinuerlig kompetanseutvikling. Det er utvilsomt vår viktigste investering for fremtiden.

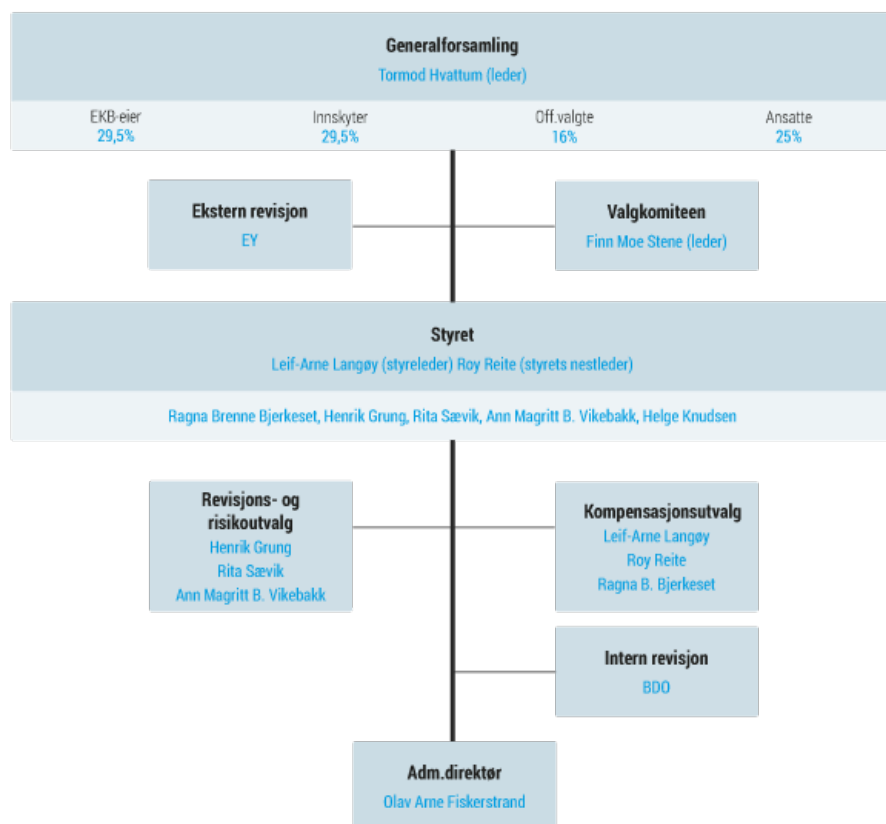
Olav Arne Fiskerstrand
administrerende direktør

Organisasjon- og ledelsesstruktur

Sparebanken Møres virksomhet er konsentrert til Møre og Romsdal, der banken har kontorer i 16 kommuner på Sunnmøre, 6 i Romsdal og 2 på Nordmøre. Pr. 31.12.2015 var det 410 fast ansatte i konsernet, tilsvarende 388 årsverk.

Finansforetaksloven trådte i kraft 1.1.16, og erstattet blant annet sparebankloven og finansieringsvirksomhetsloven. Som ledd i tilpasning til ny lovgivning ble Sparebanken Møres vedtekter endret med virkning fra samme dato. Vedtektsendringene innebefattet blant annet at bankens øverste organ forstanderskapet, endret navn til generalforsamling, og at ordningen med kontrollkomité ble opphevet.

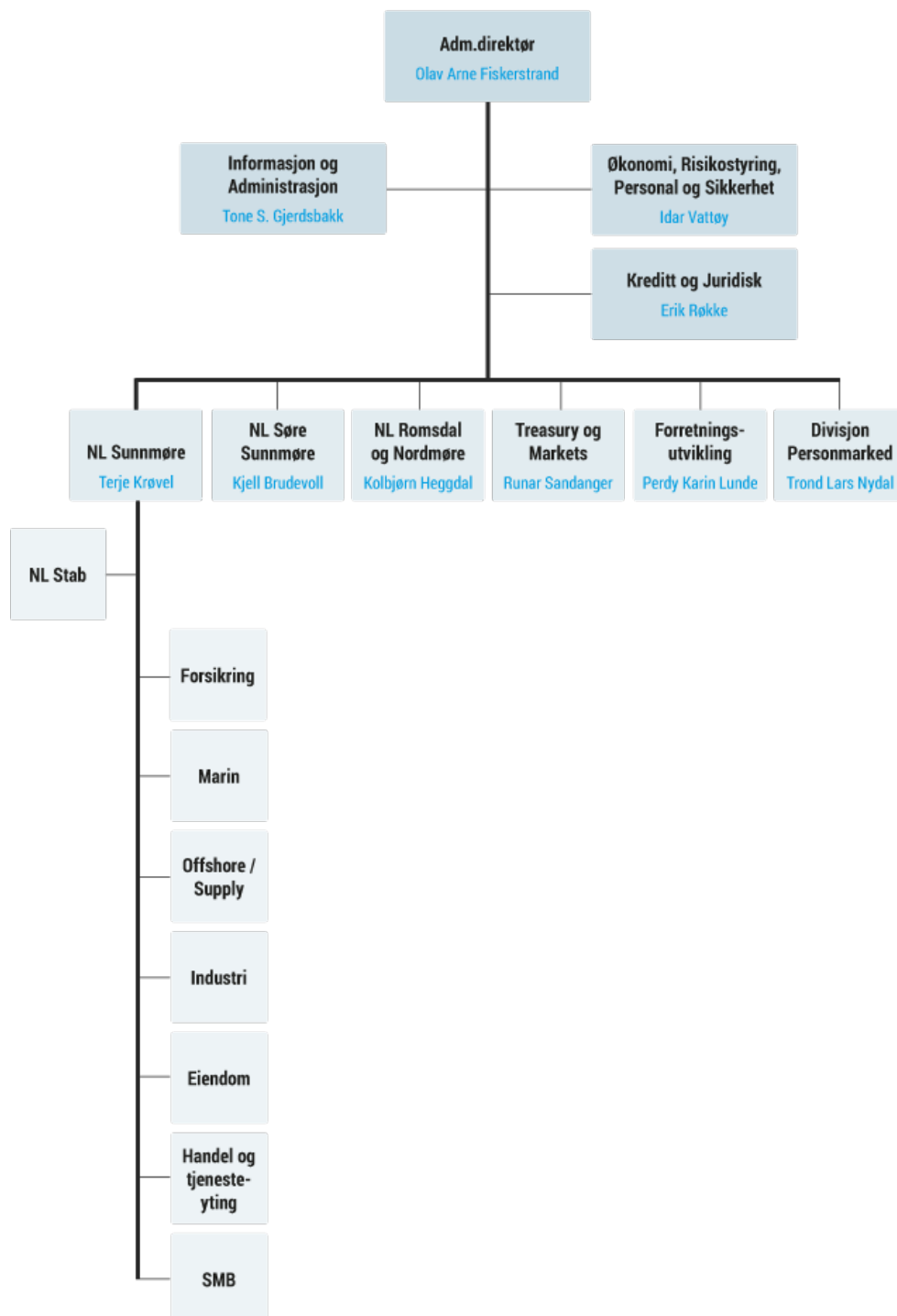
Hovedoppgavene til generalforsamlingen er å fastsette resultatregnskapet og balansen, og velge et styre på syv medlemmer. Generalforsamlingen består av i alt 44 medlemmer med 16 varamedlemmer. Den er sammensatt av fire grupperinger med følgende fordeling; kunder med 13 medlemmer og 4 varamedlemmer, det offentlige med 7 medlemmer og 4 varamedlemmer, egenkapitalbevisiere med 13 medlemmer og 4 varamedlemmer, og ansatte med 11 medlemmer og 4 varamedlemmer. Konsernet Sparebanken Møre er sammensatt av morbanken og tre heleide datterselskaper. Møre Boligkreditt AS har som formål å finansiere utlån med pant i bolig og næringseiendom. Møre Eiendomsmegling AS tilbyr tjenester innen eiendomsmegling for både boligeiendommer og næringseiendommer. Sparebankeiendom AS er et eiendomsselskap som eier og driver bankens egne forretningsseiendommer.

Hovedkontoret i Sparebanken Møre ligger i Ålesund. Bankens virksomhet innen personmarkedet er organisert i Divisjon Personmarked. Hver personmarkedsavdeling ledes av en banksjef som rapporterer til divisjonslederen, som igjen rapporterer direkte til administrerende direktør. I alt 30 kontor ivaretar bankens kunderettede virksomhet. Leder Divisjon Personmarked har ansvar for utvikling og vedlikehold av bankens personkunde-konsept.

Næringslivsvirksomheten i Sparebanken Møre er organisert i tre enheter: Sunnmøre, Søre Sunnmøre og Romsdal og Nordmøre. Lederne for disse tre enhetene rapporterer direkte til administrerende direktør. Næringsliv Sunnmøre er organisert i 6 bransjeavdelinger og en forsikringsavdeling, og har i tillegg ansvar for utvikling og vedlikehold av bankens næringslivskonsept.

I tillegg består organisasjonen av 5 seksjoner som hver ledes av en seksjonsbanksjef. Disse rapporterer også til administrerende direktør. For å oppnå en effektiv kommunikasjons- og beslutningsprosess er ledergrupper det grunnleggende elementet i Sparebanken Møres ledelsesstruktur.

Ledergruppen

Administrerende direktørs ledergruppe er sammensatt av lederne for seksjoner, næringslivsenhetene og divisjon personmarked.

Olav Arne Fiskerstrand

59 år (11.354)

Adm. direktør.

Siviløkonom BI 1983. Ansatt første gang 1977-1979.

Etter fullført utdanning ansatt på nytt i 1983. Tok til i sin nåværende stilling i 1997.

Erik Røkke

46 år (4.711)

Banksjef. Leder for Seksjon Kreditt og Juridisk. Utdannet siviløkonom ved NHH 1991-1994 og statsautorisert revisor. Ansatt i PWC i 1994. Banksjef i Ørskog Sparebank 2001-2012. Ansatt i banken i 2012.

Idar Vattøy

56 år (3.168)

Banksjef. Leder for Seksjon Økonomi, Risikostyring, Personal og Sikkerhet. Cand.mag 1984. Utdannet ved Møre og Romsdal distriktshøgskole 1980-1982 og Møre og Romsdal Ingeniørhøgskole 1982-1984. Ansatt i banken i 1984.

Kjell Jan Brudevoll

61 år (1.819)

Banksjef. Leder for Næringsliv Søre Sunnmøre. Bankfaglig eksamen fra Bankakademiet 1985. Ansatt i Nordea i 1979. Banksjef i Glitnir 2005-2008. Banksjef i Nordea avdeling Fosnavåg 2008. Ansatt i banken i 2011.

Kolbjørn Heggdal

51 år (1.462)

Banksjef. Leder for Næringsliv Romsdal og Nordmøre. Siviløkonom fra Handelshøyskolen BI. Masterprogram innen ledelse og informasjon. Banksjef i DNB avd. Nordvest 1997-2006. Banksjef Handelsbanken avd. Molde 2006-2013. Ansatt i Sparebanken Møre i 2013.

Perdy Karin Lunde

58 år (3.065)

Banksjef. Leder for Seksjon Forretningsutvikling. Bedriftsøkonom BI 1990. Ansatt i banken i 1977 .

Runar Sandanger

57 år (2.487)

Banksjef. Leder for Seksjon Treasury & Markets. Sosialøkonomisk embetseksamen (cand. oecon) Universitetet i Oslo 1983. Stipendiat Norsk Utenrikspolitisk Institutt 1982-1983. Konsulent Norges Bank til 1986. Ansatt i banken i 1986.

Terje Krøvel

56 år (3.015)

Banksjef. Leder for Næringsliv Sunnmøre. Økonomi og administrasjon ved Møre og Romsdal Distrikthøyskole i 1983. Ansatt i banken i 1983. Stillingen har et overordnet ansvar for bankens konsept for næringslivsmarkedet.

Trond Lars Nydal

45 år (4.070)

Banksjef. Leder Divisjon Personmarked. Siviløkonom ved NHH 1997. Ansatt i Sparebanken Møre i 1997 og har hatt flere ledende stillinger i banken. Stillingen har ansvar for bankens personmarkedskonsept.

Tone Skotheim Gjerdskakk

33 år (1.738)

Informasjonssjef. Leder for Seksjon Informasjon og Administrasjon. Utdannet journalist fra Høgskulen i Volda. Har jobbet som journalist i NRK og som kommunikasjonsrådgiver i flere kommunikasjonsbyrå. Ansatt i banken i 2014.

* Tallene i parentes viser hvor mange egenkapitalbevis vedkommende eier i Sparebanken Møre. Det er også tatt med eventuelle egenkapitalbevis eiet av den nærmeste familie og selskap som nevnte personer er ansvarlig medlem eller styremedlem i.

Datterselskap

Konsernet Sparebanken Møre er sammensatt av morbanken og tre heleide datterselskaper. Dette er Møre Boligkreditt AS, Møre Eiendomsmegling AS og Sparebankeiendom AS. Sistnevnte er et eiendomsselskap som eier og driver bankens egne forretningseiendommer.

MØRE BOLIGKREDITT AS

Møre Boligkreditt AS er et heleid datterselskap av Sparebanken Møre. Selskapet har som formål å erverve lån med pant i bolig fra Sparebanken Møre og finansiere disse gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). OMF er blant de mest omsatte private obligasjonene på Oslo Børs, og regnes for å være et av de sikreste verdipapirene i det norske markedet, etter statsobligasjoner. Møre Boligkreditt AS er Sparebanken Møres viktigste kilde til langsiktig markedsfinansiering, og har utstedt OMF både i norske og svenske kroner, samt i euro. OMF utstedt av Møre Boligkreditt AS er notert på Oslo Børs og London Stock Exchange. Daglig leder er Ole Andre Kjerstad.

NØKKELTALL 2015

Netto utlån
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir (OMF)
Netto renteinntekter
Resultat etter skatt

NOKmill

16 907
15 711
273
176

Aaa-rating fra Moody's

MØRE EIENDOMSMEGLING AS

Selskapet ble etablert i 1992 og kjøpt av Sparebanken Møre i 2005. Møre Eiendomsmegling AS tilbyr meglertjenester innen kjøp og salg av bolig, fritidseiendom, prosjektmegling og næringsmegling. De er blant de største og mest erfarne meglermiljøene i Møre og Romsdal og har 18 ansatte og kontor i Ålesund, Molde og Ørsta. Selskapet omsatte 413 eiendommer i 2015. Daglig leder er Mona Helen Sørensen.

NØKKELTALL 2015

	NOKmill
Omsetning	20,0
Resultat etter skatt	0,5
Egenkapital	11,5

Fornøyde kunder er den beste attesten vi kan få!

Styret

Leif-Arne Langøy

Styreleder (105.500)

Leif-Arne Langøy er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole i Bergen. Han er bosatt i Haram kommune og er i dag eier og daglig leder i Lapas AS.

I perioden 2003-2009 var Langøy konsernsjef i Aker ASA, og i 2006-2009 var han også styreleder i selskapet. Tidligere har Langøy bl.a. vært konsernsjef i Aker Yards ASA og Aker Brattvaag. Langøy har en rekke styreverv, blant andre er han styreleder i Kværner ASA og DNV GL Group AS. Han ble valgt som styreleder i Sparebanken Møre i 2011. Han var også styreleder i banken fra 1998 til 2003.

Roy Reite

Styrets nestleder (1.922)

Roy Reite er utdannet sivilingeniør fra NTNU i Trondheim og har bred erfaring fra maritim industri. Han er i dag konsernsjef i Vard Holdings Limited som er børsnotert i Singapore og har hovedkontor i Ålesund. Selskapet har datterselskap i Norge, Romania, Brasil, Singapore, Canada, USA, Kroatia, India og Vietnam. Roy Reite har vært styremedlem i Sparebanken Møre siden 2004 og er bosatt i Ålesund kommune.

Rita Christine Sævik

Styremedlem (0)

Rita Christina Sævik er utdannet styrmann, og har i tillegg en bachelor i økonomi og administrasjon fra BI. Hun er aksjonær og daglig leder i Ervik & Sævik AS, som eier og drifter multifartøyet M/S Christina E. Sævik har vært styremedlem i Sparebanken Møre fra 2014 og har i tillegg styreverv i Sintef Fiskeri og Havbruk. Hun er bosatt i Fosnavåg i Herøy kommune.

Helge Karsten Knudsen

Styremedlem (1.044)

Helge Karsten Knudsen er hovedtillitsvalgt i Sparebanken Møre og har vært styremedlem siden 2014, han var også styremedlem i perioden 2001-2012. Han ble ansatt i Sparebanken Møre i 1973 og har mange års erfaring som kunde-rådgiver. Helge Karsten Knudsen er bosatt i Ålesund kommune.

Ragna Brenne Bjerkeset

Styremedlem (950)

Ragna Brenne Bjerkeset er utdannet sivilagronom fra UMB (Universitetet for Miljø og Biovitenskap) med tilleggsutdannelse innen markedskommunikasjon, innovasjon og ledelse. Hun har bred erfaring fra konsulentbransjen i Møre og Romsdal og fra ulike lederstillinger i TINE SA. Vinteren 2016 skifter Bjerkeset jobb fra daglig leder/seniorrådgiver i TIBE Samfunn AS til rollen som ass. regional - og næringssjef i Møre og Romsdal fylkeskommune. Bjerkeset har vært styremedlem i Sparebanken Møre fra 2011 og har tillegg flere styreverv innenfor regionalt næringsliv. Hun er bosatt i Fræna kommune.

Ann Magritt B. Vikebakk

Styremedlem (133)

Ann Magritt Bjåstad Vikebakk er advokat og har siden 2013 drevet eget advokatfirma, Bjåstad Vikebakk Advokatfirma AS med skatterett, kontrakter og fast eiendom som hovedarbeidsområder. Hun har tidligere vært ansatt i skatteetaten og Advokatfirmaet Schjødt AS. Hun er utdannet cand. jur. ved Universitetet i Oslo. Vikebakk har vært styremedlem i Sparebanken Møre fra 2014, og har i tillegg styreverv i flere selskaper, bl.a. Hareid Elektriske AS. Hun er bosatt i Hareid kommune.

Henrik Grung

Styremedlem (0)

Henrik Grung er partner og advokat i advokatfirmaet Steenstrup Stordrange, hvor han også er styreleder. Grung arbeider hovedsakelig med strategisk juridisk rådgivning, forhandlinger og tvisteløsning innen bransjene fiskeri, utvikling av næringseiendom, myndighetsforvaltning, handel og industri. Han er utdannet cand. jur. ved Universitetet i Bergen. Grung har vært styremedlem i Sparebanken Møre fra 2015.

* Tallene i parentes viser hvor mange egenkapitalbevis vedkommende eier i Sparebanken Møre. Det er også tatt med eventuelle egenkapitalbevis eiet av den nærmeste familie og selskap som nevnte personer er ansvarlig medlem eller styremedlem i.

Årsberetning 2015

Regnskapet er rapportert i henhold til IFRS. Samtlige tallstørrelser er knyttet til konsernet. Tall i parentes gjelder tilsvarende periode i fjor.

HOVEDTALL KONSERN

(Sammenlignbare tall for 2014 i parentes)

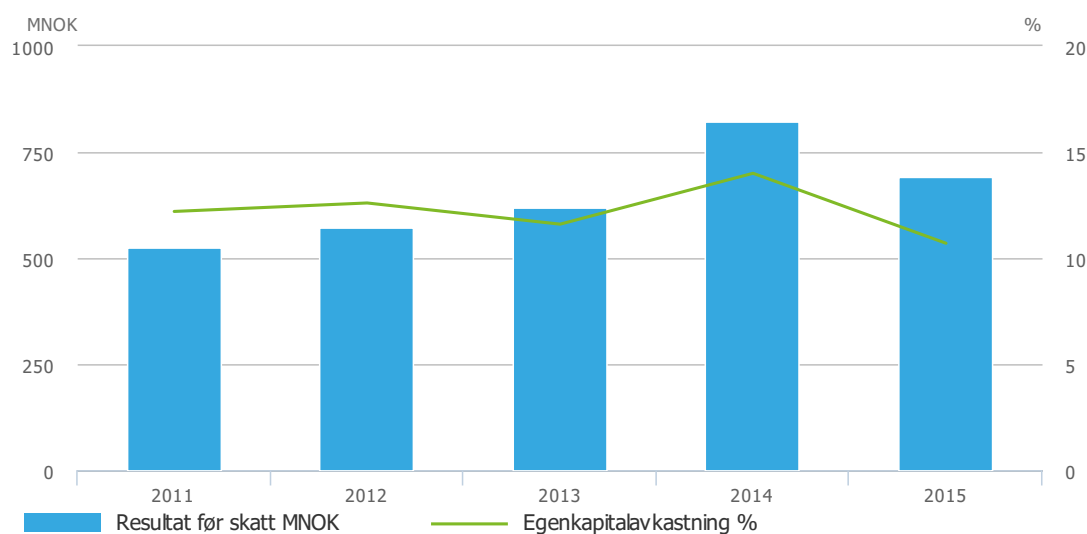
- Resultat etter skatt: 503 mill. kroner (623 mill. kroner)
- Egenkapitalavkastning etter skatt: 10,7 % (14,0 %)
- Utlånsvolumet økte med 4,9 %
- Innskuddsvolumet økte med 3,5 %
- Ansvarlig kapital ved årsskiftet var 5,87 mrd. kroner, 18,1 % av beregningsgrunnlaget, derav er 16,6 % kjernekapital og 14,1 % ren kjernekapital
- Resultat pr egenkapitalbevis: Kr 25,25 (kr 31,20)
- Styret er godt fornøyd med resultatet for 2015
- Styret foreslår ovenfor generalforsamlingen å utbetale et kontantutbytte på 11,50 kroner pr egenkapitalbevis, samt avsette 115 mill. kroner til utbyttedmidler til lokalsamfunnet. Totalt representerer dette 45 % av det samlede konsernresultatet for 2015

HOVEDTALL MORBANK

(Sammenlignbare tall for 2014 i parentes)

- Resultat etter skatt: 512 mill. kroner (581 mill. kroner)
- Ansvarlig kapital ved årsskiftet var 5,68 mrd. kroner, 17,4 % av beregningsgrunnlaget, derav er 15,9 % kjernekapital og 13,4 % ren kjernekapital
- Resultat pr egenkapitalbevis: Kr. 25,70 (kr 29,10)

Fig. 1 Resultat og egenkapitalutvikling

VIRKSOMHETSOMRÅDE OG MARKED

Konsernet Sparebanken Møre består av morbanken, kredittforetaket Møre Boligkreditt AS, eiendomsmeglerselskapet Møre Eiendomsmegling AS og eiendomsselskapet Sparebankeiendom AS. Sparebanken Møre har definert sitt geografiske virkeområde til Møre og Romsdal, der banken ved årsskiftet har 30 kontorer i 24 kommuner.

De kunderettede aktivitetene innenfor personmarkedet er organisert som en sentral enhet, Divisjon Personmarked. Samtlige personmarkedsavdelinger (28) rapporterer til leder for Divisjon Personmarked. Denne lederen rapporterer igjen til adm. direktør. Næringslivsmarkedet er organisert i tre geografiske enheter, der de tre enhetslederne rapporterer til adm. direktør. Næringslivsmarkedet er igjen matriseorganisert ved bruk av 6 bransjelinjer (marin, offshore & supply, industri, eiendom, handel & tjenesteyting, SMB) samt forsikring.

Oppgavene og ansvaret i Sparebanken Møres daglige drift er fordelt slik at ressursbruken i kontornettet i utstrakt grad er prioritert direkte til kunderettede aktiviteter. Øvrige oppgaver skal i størst mulig grad ivaretas av det sentrale støtteapparatet, som i organisasjonen består av fem seksjoner. Hver av disse ledes av en seksjonsbanksjef, som rapporterer til adm. direktør. Divisjonsleder Personmarked, de enkelte enhetsledere for næringsliv og seksjonsbanksjefene danner egne ledergrupper sammen med sine respektive avdelingsledere. Styret ansetter divisjonsleder Personmarked, enhetsledere på næringsliv og seksjonsbanksjefene. Adm. direktør setter sammen bankens toppledergruppe.

Sparebanken Møre er totalleverandør av tjenester innen områdene

- finansiering
- innskudd og plasseringer
- formuesforvaltning
- økonomisk rådgivning
- betalingsformidling
- valuta- og rentehandel
- forsikring
- eiendomsmegling

I bankens distribusjonsstrategi inngår bankens kontornett, digitale kanaler, spesialistfunksjoner og telefon, som omfatter kundeservice, telebank og mobil- og brettbank. Gjennom en samordnet betjening av kundene i de ulike distribusjonskanalene skal bankens kunder få valgmuligheter, enkel tilgang på kompetente medarbeidere, god rådgivning og høy servicegrad. Banken har som mål å videreutvikle og fortsatt holde høyt kvalitetsnivå på alle disse distribusjonskanalene, for derigjennom å bidra til økt konkurransekraft, høy effektivitet og forbedret lønnsomhet.

Den digitale utviklingen innen banknæringen skjer raskt. Sparebanken Møre har målsetting om å tilby gode digitale tjenester til kundene på ulike plattformer. I løpet av 2015 gjorde banken derfor flere grep for å sikre at vi kan tilby løsninger som er fremtidsrettede, automatiserte og effektive. Kredittsakssystemet er nytt, og åpner for flere selvbetjeningsløsninger for bankens kunder via nettbanken. I nettbanken kan man også sende sikker e-post og chatte med kundeservice, noe som åpner for en mer tilgjengelig og mer personlig dialog med kundene.

EGENKAPITALBEVIS – MORG

Antall egenkapitalbevisiere er stabilt, 5.898 ved inngangen til 2015 og 5.852 ved utgangen av året. 3.602 av egenkapitalbevisierne er hjemmehørende i Møre og Romsdal, og disse eier 48,1 % av eierandelskapitalen ved utgangen av året, mot 44,1 % ved forrige årsskifte. De 20 største eierne er notert med 45,8 % av eierandelskapitalen ved årsskiftet. Av disse er 7 hjemmehørende i Møre og Romsdal, med en relativ eierandel blant de 20 største på 41,1 % (35,4 %).

Banken selv eier ved utgangen av året 125.222 egne egenkapitalbevis tilsvarende pålydende 12,52 mill. kroner. Bankens egenbeholdning inngår på listen over de 20 største eierne. Egenkapitalbevisene er kjøpt via Oslo Børs til markedskurs.

Om lag 400 av bankens egne ansatte eier egenkapitalbevis i Sparebanken Møre. Totalt antall egenkapitalbevis for disse utgjør i nær 285.000. Akkumulert utgjør bankens egne ansatte den 7 største eieren av Sparebanken Møres egenkapitalbevis. Bankens toppledergruppe eier totalt vel 25.000 egenkapitalbevis.

Egenkapitalbevisene er fritt omsettelige i markedet

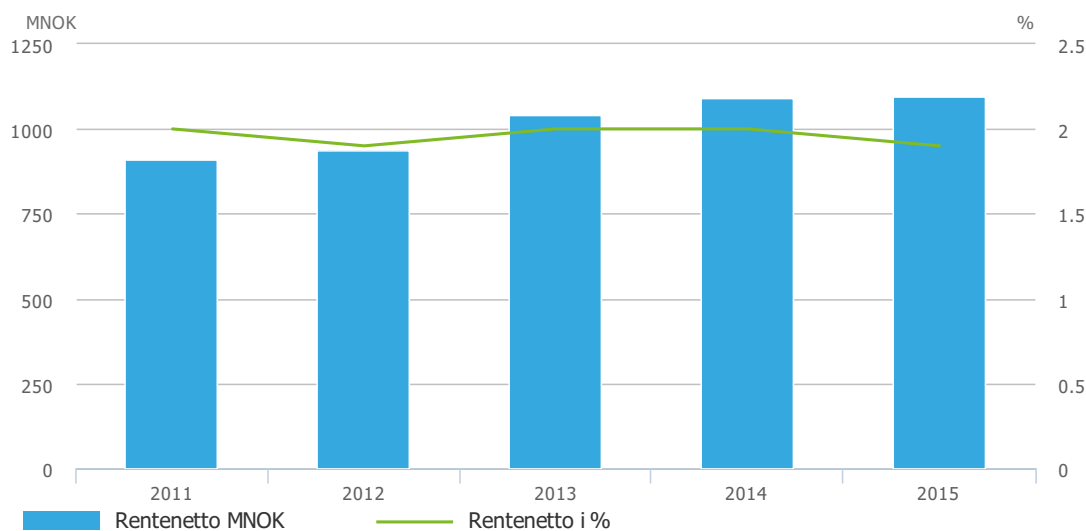
REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET

Resultat før tap på utlån og garantier utgjorde 742 mill. kroner og 1,28 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital, en reduksjon på 102 mill. kroner i forhold til 2014. Resultatet i 2014 inneholdt en gevinst fra salg av aksjene i Nets AS på 94 mill. kroner. Resultat etter tap på utlån og garantier utgjorde 692 mill. kroner (1,19 %) mot 822 mill. kroner (1,51 %) i 2014. Resultat etter skatt utgjorde 503 mill. kroner, tilsvarende 0,87 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital i 2015, mot 623 mill. kroner (1,15 %) i fjor.

Egenkapitalrentabiliteten utgjorde 10,7 % i 2015, mot 14,0 % (12,0 ekskl. salgsgevinst fra Nets AS) i 2014. Sparebanken Møres mål for egenkapitalrentabiliteten er at denne skal være minimum 10 prosent etter skatt.

Resultat pr. egenkapitalbevis i 2015 var kr 25,25 mot kr 31,20 for 2014.

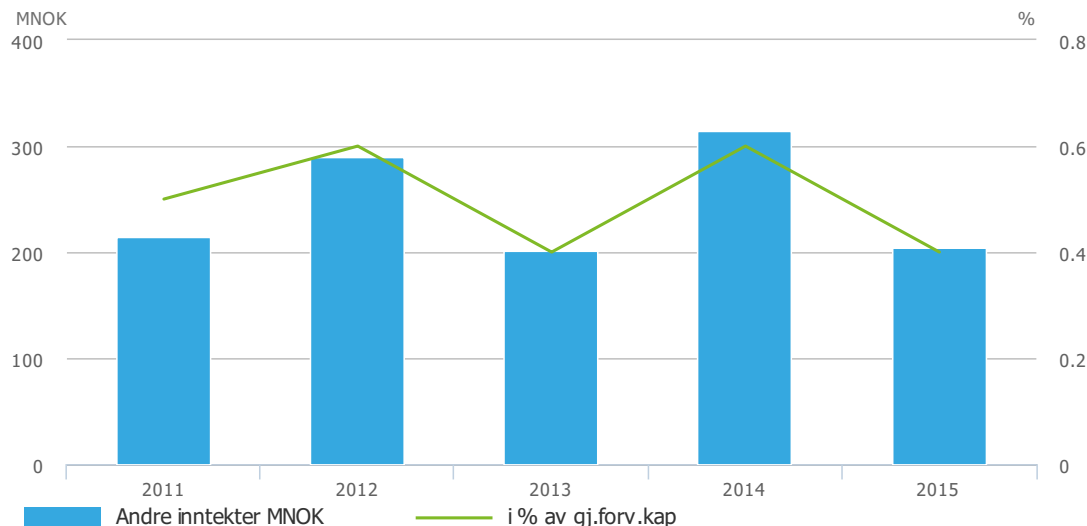
Fig. 2 Rentenetto

Rentenetto

Totalt utgjorde netto rente- og provisjonsinntekter 1.098 mill. kroner (1.093 mill. kroner). Som andel av gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjorde rentenettoen 1,89 % (2,01 %). Rentenettoen utgjorde 84,3 % av sum inntekter i 2015.

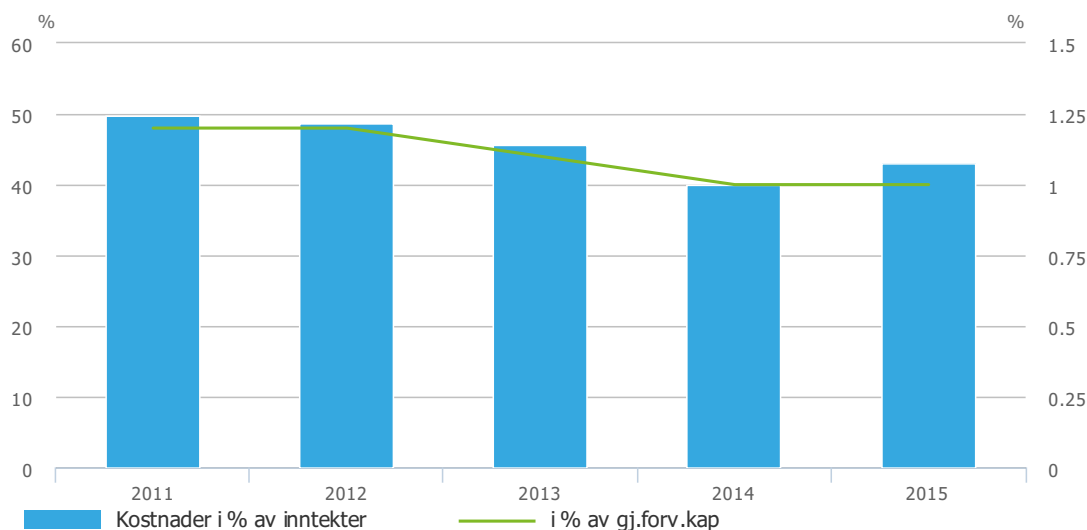
Fig. 3 Andre inntekter

Andre driftsinntekter

Andre driftsinntekter var i 2015 på 205 mill. kroner (0,35 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital). Dette er en reduksjon på 110 mill. kroner i forhold til 2014. Hovedforklaringen på reduksjonen er salg av aksjene i Nets AS som gav en gevinst på 94 mill. kroner i 2014, samt kurstap på obligasjonsbeholdningen på 51 mill. kroner i 2015 mot en kursgevinst på 10 mill. kroner i 2014.

Fig. 4 Kostnader

Kostnader

Samlede kostnader ble 561 mill. kroner, en reduksjon på 3 mill. kroner i forhold til 2014.

Endring av bankens pensjonsordning er hovedforklaringen på nedgangen i personalkostnadene i 2015. Alle under 57 år med ytelsesordning er overført til innskuddspensjon med virkning fra 31.12.2015. Dette medfører en engangseffekt som reduserer personalkostnadene med 24 mill. kroner i 2015. Bemanningen i konsernet er økt med 5 årsverk de siste 12 månedene, til 388 årsverk.

Personalkostnadene er redusert med 15 mill. kroner og andre kostnader er økt med 12 mill. kroner i forhold til 2014. IT-

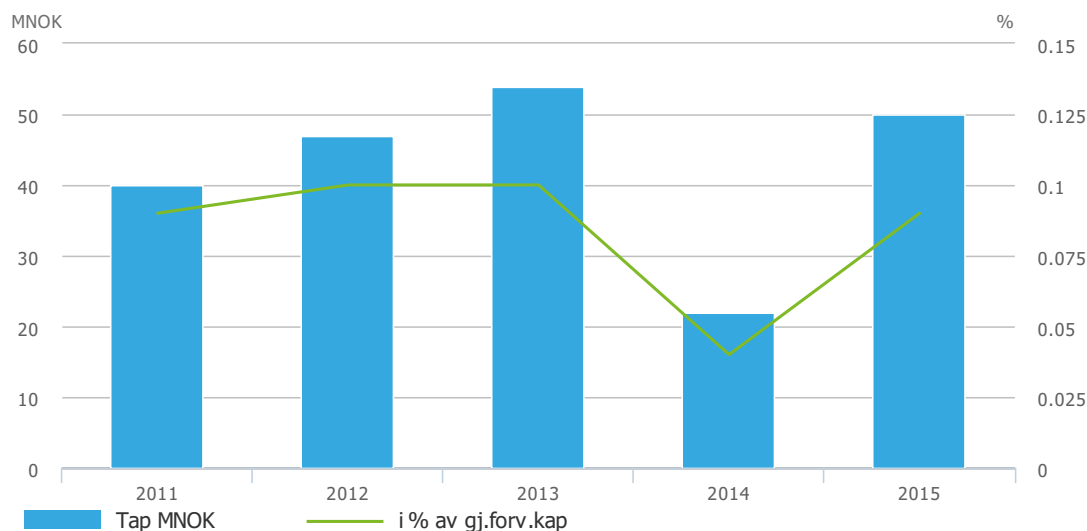
kostnadene har økt med 6 mill. kroner og markedsføringskostnadene er redusert med 7 mill. kroner sammenlignet med 2014. De totale kostnadene utgjorde 0,96 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital i 2015, mot 1,04 % i 2014.

Kostnader i prosent av inntekter utgjorde 43,0 % i 2015, mot 40,1 % i 2014. Sparebanken Møres målsetting er å ha en kostnadsandel i forhold til inntekter på under 45 %.

Visa-transaksjonen

Sparebanken Møre er medlemsbank i Visa Norge FLI. Visa Norge FLI er aksjonær i Visa Europe Ltd. I november 2015, ble det inngått avtale om salg av aksjene i Visa Europe Ltd til Visa Inc, og medlemsbankene i Visa Norge FLI forventes derfor å få et vederlag fra dette salget som følge av medlemskapet. Vederlaget forventes å være i form av kontantoppgjør og preferanseaksjer samt et mulig resultatbasert betinget vederlag. Sparebanken Møre har vurdert sin eierinteresse som gir rettighet til vederlag som en finansiell eiendel, og har estimert verdien av denne til 42 mill. kroner ved årsslutt. Transaksjonen er ennå ikke godkjent av konkurransemyndighetene i EU. Det er også usikkerhet knyttet til størrelsen og verdien av enkelte av vederlagselementene. Regnskapsmessig er verdien ført over utvidet resultat i 2015. Ved gjennomføring, som forventes å være i 2. kvartal 2016, vil verdien bli ført over ordinært resultat, og ut av utvidet resultat i tråd med regnskapsreglene.

Fig. 5 Tap

Tapsnedskrivninger og mislighold

Resultatregnskapet er i 2015 belastet med 50 mill. kroner knyttet til tap på utlån og garantier, mens det i 2014 ble belastet 22 mill. kroner. I prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjorde dette 0,09 % i 2015 mot 0,04 % i 2014. Tap på utlån og garantier fordeler seg med en økning i gruppevis nedskrivninger på 96 mill. kroner, en reduksjon innen næringslivssegmentet på 43 mill. kroner og en reduksjon innen personmarkedet på 3 mill. kroner.

Sum tapsnedskrivninger pr utgangen av 2015 utgjør 341 mill. kroner (307 mill. kroner), noe som utgjør 0,66 % av brutto utlån (0,63 %). Av de individuelle tapsnedskrivningene er 14 mill. kroner knyttet til misligholdte engasjement over 90 dager (21 mill. kroner), som utgjør 0,03 % av brutto utlån (0,04 %). 65 mill. kroner gjelder øvrige engasjementer (120 mill. kroner), 0,13 % av brutto utlån (0,25 %). Gruppenedskrivninger utgjør 262 mill. kroner (166 mill. kroner) og 0,51 % av brutto utlån (0,34 %).

Netto tapsutsatte engasjement (misligholdte engasjement over 90 dager og ikke-misligholdte engasjement hvor det er foretatt individuell tapsnedskrivning) viser en reduksjon på 84 mill. kroner siste 12 måneder. Netto tapsutsatte engasjement fordeler seg med 110 mill. kroner for næringsliv og 55 mill. kroner for personmarked, samlet 165 mill. kroner og 0,32 % av brutto utlån. Ved utgangen av 2014 var netto tapsutsatte engasjement på 249 mill. kroner og 0,51 % av brutto utlån, hvorav 185 mill. kroner var knyttet til næringsliv og 64 mill. kroner til personmarked.

Netto mislighold over 3 måneder utgjorde ved utgangen av 2015 58 mill. kroner (65 mill. kroner), en reduksjon fra 0,13 % ved utgangen av 2014 til 0,11 % ved utgangen av 2015.

Fig. 6 Balanseutvikling

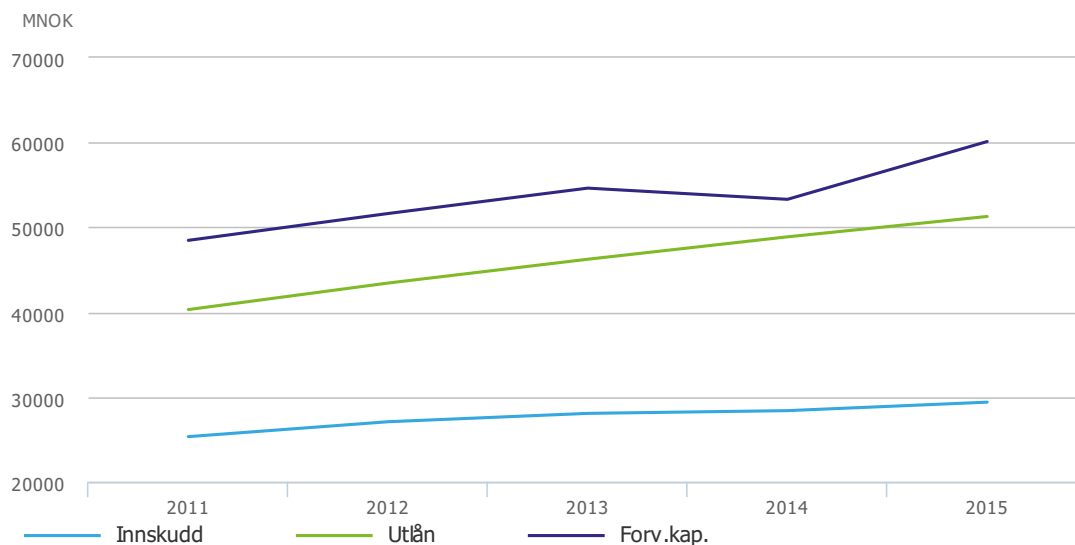
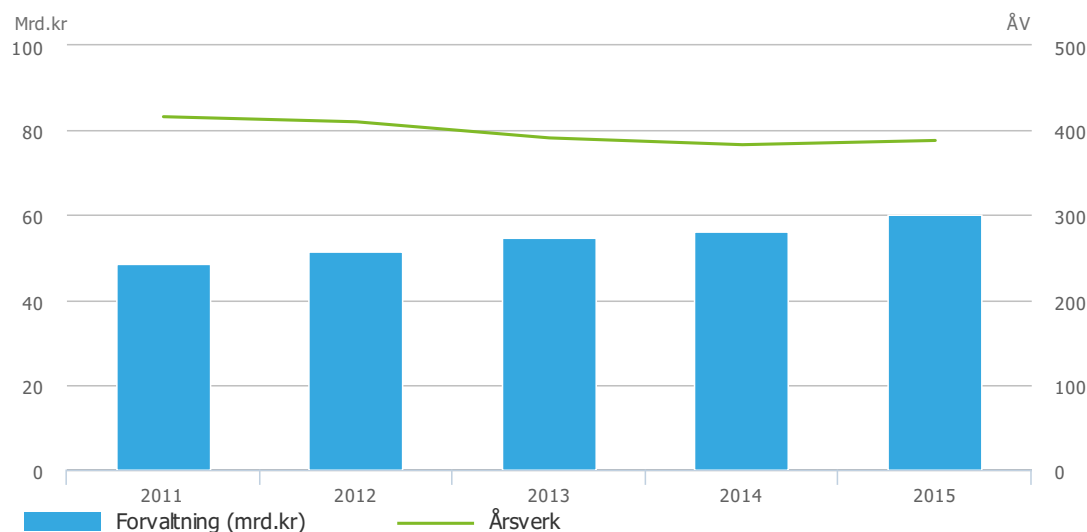

Fig. 7 Forvaltningskapital og antall årsverk

Forvaltningskapital

Forvaltningskapitalen økte i 2015 med 3.815 mill. kroner og 6,7 % til 60.120 mill. kroner pr 31.12.2015. Endringen i forvaltningskapitalen er i tillegg til økningen i utlån påvirket av økning av beholdningen i Norges Bank i løpet av året. Det er ingen vesentlig handelsportefølje ved utgangen av 2015.

Utlån

Netto utlån økte med 2.402 mill. kroner og 4,9 % til 51.286 mill. kroner ved utgangen av 2015. Utlån til personkunder økte med 8,0 %, og personmarkedsandelen av brutto utlån utgjør 67,5 % (65,7 %) ved årsskiftet. Utlån til næringsliv ble redusert med 0,7 % siste 12 måneder, og relativ andel av brutto utlån til dette segmentet utgjør 32,5 % (34,3 %).

Innskudd

Innskudd fra kunder var 29.389 mill. kroner ved utgangen av 2015 etter en vekst på 1.000 mill. kroner, som tilsvarer 3,5 %. Fra næringslivskunder økte innskuddsvolumet med 0,1 %, mens veksten fra personkunder var på 4,7 %. Innskudd fra det offentlige var 28,8 % høyere enn ved forrige årsskifte. Næringslivssegmentets relative andel av innskuddene utgjør 36,4 %, personmarked 60,6 %, og det offentliges andel 3,0 %.

Volumforskjellen mellom utlån og innskudd, 21.897 mill. kroner, er finansiert i de norske og utenlandske penge- og verdipapirmarkedene. Innskudd som andel av utlån utgjorde 57,3 % (58,1 %) ved utgangen av året.

Verdipapirer

Beholdningen av kortsiktige pliktige plasseringer i verdipapirer var ved utgangen av 2015 på 4.735 mill. kroner mot 4.771 mill. kroner ved utgangen av 2014.

Det var ingen vesentlig handelsportefølje ved utgangen av 2015.

Bankens fondsobligasjoner (826 mill. kroner) består av 2 lån. Et av lånene har flytende rente, det andre har fast rentekupong. Ansvarlige obligasjonslån (501 mill. kroner) er lagt ut til flytende rente.

Datterselskaper

Samlet resultat i bankens tre datterselskap ble 178 mill. kroner etter skatt (189 mill. kroner).

Møre Boligkreditt AS er etablert som et ledd i konsernets langsiktige finansieringsstrategi, og kredittforetakets hovedmålsetting er å utstede obligasjoner med fortrinnsrett rettet mot nasjonale og internasjonale investorer. Selskapet har hittil hentet inn 15,7 milliarder i finansiering til konsernet. Selskapet har gitt 176 mill. kroner i resultatbidrag i 2015 (191 mill. kroner).

Møre Eiendomsmegling AS tilbyr tjenester innen eiendomsomsetning til både personkunder og næringslivet. Selskapet har et resultat på 0,5 mill. kroner i 2015 (-1 mill. kroner). Det var ved årsskiftet 15 årsverk i selskapet.

Sparebankeiendom AS har som formål å eie og forvalte bankens egne forretningseiendommer. Selskapet har gitt et resultatbidrag i 2015 på 2 mill. kroner (-1 mill. kroner). Det er ingen ansatte i selskapet.

UTBYTTEPOLITIKKEN I SPAREBANKEN MØRE

Sparebanken Møres utbyttepolitikk har vært holdt uendret de siste årene. Konsernet har som målsetting å oppnå økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital. Resultatene skal sikre eierne av egenkapitalen en konkurransedyktig langsiktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalen. Egenkapitaleiernes andel av nettoresultatet som avsettes som utbyttedmidler, tilpasses bankens egenkapitalsituasjon. Sparebanken Møre skal påse at alle egenkapitaleierne sikres likebehandling.

FORSLAG TIL DISPONERING AV ÅRETS OVERSKUDD

I henhold til reglene knyttet til egenkapitalbevis m.m. og i samsvar med utbyttepolitikken til Sparebanken Møre, er 45 % av overskuddet i konsernet foreslått avsatt til kontantutbytte og utbyttedmidler til lokalsamfunnet. Ut fra den regnskapsmessige fordelingen av egenkapitalen mellom eierandelskapitalen og grunnfondet tilfaller 49,6 % av nettoresultatet eierne av egenkapitalbevis og 50,4 % tilfaller grunnfondet. Resultat pr egenkapitalbevis i 2015 ble kr 25,25. Det foreslås ovenfor generalforsamlingen at kontantutbytte pr egenkapitalbevis for regnskapsåret 2015 settes til kr 11,50.

Forslag til resultatdisponering:

Årets overskudd	512 MNOK	
Utbyttemidler (45 %):		
Til kontantutbytte	114 MNOK	
Til samfunnsutbytte	115 MNOK	229 MNOK
Styrking av egenkapitalen (55 %):		
Til utjevningfondet	140 MNOK	
Til grunnfondet	142 MNOK	<u>282 MNOK</u>
<u>Sum disponert</u>		<u>512 MNOK</u>

KAPITALDEKNING OG GJELDENDE REGELVERK

Gjennom strategiprosessen «Møre 2019» vedtok styret i Sparebanken Møre at konsernets rene kjernekapital skal minimum utgjøre 13,5 %.

Sparebanken Møre har tillatelse fra Finanstilsynet til å bruke grunnleggende IRB-metode for beregning av kapitalkrav for kredittengasjement. De interne risikostyringsmodellene er over flere år utviklet og implementert innenfor kredittområdet i konsernet.

Konsernets kapitaldekning er rapportert i henhold til Finanstilsynets tillatelse. Sparebanken Møre har ikke kapitalkrav knyttet til overgangsordningen vedrørende Basel I-gulvet ved utgangen av 2015. Beregninger knyttet til operasjonell risiko gjøres ut fra basismetoden.

Ved utgangen av 2015 har Sparebanken Møre en kapitaldekning godt over de regulatoriske kapitalkravene, og over internt satt minimumsmålsetting for ren kjernekapital. Ansvarlig kapital utgjør 18,1 % (15,8 %), kjernekapital 16,6 % (14,4 %), hvorav ren kjernekapital utgjør 14,1 % (12,0 %). Kapitaldekningstallene inkluderer årets resultat og styrets forslag til resultatdisponering. Styrets forslag til disponering av årets resultat innebærer at 55 % av resultatet i konsernet tilbakeholdes for ytterligere å styrke konsernets soliditet.

Krav til uvektet kjernekapitalandel, Leverage ratio, som et supplement til de risikovektede minstekravene, er ikke endelig utformet. Ved utgangen av 2015 var uvektet kjernekapitalandel for Sparebanken Møre 8,0 %, som gir en god margin til det potensielle minstekravet på 3 prosent.

Internasjonale regulatoriske krav til kapital og likviditet for banker trådte i kraft 1.januar 2014 gjennom kapitalkravdirektivet CRD IV og forordningen CRR. Basert på regelverket publiserte Finanstilsynet i 2015 praksis for vurdering av risiko og kapitalbehov. Finanstilsynet vil i 2016 fastsette et individuelt pilar 2-tillegg for Sparebanken Møre, for risikoer som ikke er dekket eller bare delvis dekket av pilar 1. Vurderingen vil ta utgangspunkt i enkeltrisikoen og bankens egne beregninger av kapitalbehov i ICAAP. Styret har løpende oppfølging av kapitaldekningen i konsernet og vil raskt være i stand til å iverksette tiltak dersom behovet for ytterligere kapitalstyrking avtegner seg.

REDEGJØRELSE OM EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Eierstyring og selskapsledelse i Sparebanken Møre omfatter de mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbeveiserne, kundenes og andre gruppers interesser i konsernet. Konsernets eierstyring og selskapsledelse skal sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi trygghet for at kommuniserte mål blir nådd og strategier realisert.

Styret vil fremheve følgende områder som svært viktige for å opprettholde tillitsforholdet til markedet:

- Verdiskaping for egenkapitalbeveiserne og andre investorer i bankens verdipapirer
- Kompetent og uavhengig styring og kontroll
- Gode interne styringsprosesser
- Overholdelse av lover og regler
- Åpenhet og god kommunikasjon med eiere, øvrige investorer, kunder, ansatte og omgivelsene for øvrig

- Likebehandling av egenkapitaleierne

Konsernets eierstyring og selskapsledelse bygger på ”Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse”, sist oppdatert 30. oktober 2014. Sparebanken Møres redegjørelse om eierstyring og selskapsledelse finnes som en egen del av årsrapporten.

OVERORDNET RISIKOSTYRING

Et grunnleggende element med å drive bankvirksomhet er å ta risiko. Risikostyring og risikokontroll er fokusområder for styret. Overordnet formål med risikostyring og risikokontroll er å sikre at man oppnår de fastsatte mål, sikre effektiv drift, håndtere risikoer som kan hindre oppnåelse av forretningsmessige mål, sikre intern og ekstern rapportering av høy kvalitet og sikre at konsernet opererer i samsvar med relevante lover, regler og interne retningslinjer.

Styret i Sparebanken Møre har vedtatt en målsetting om at konsernet skal ha lav til moderat risiko i sin virksomhet. Inntjeningen skal være et produkt av kunderelaterte aktiviteter, ikke finansiell risikotaking. Det skal kontinuerlig arbeides for å ha kontroll på de risikoer som foreligger. I de tilfeller hvor risikoen er vurdert større enn det som anses akseptabelt, skal det straks settes i gang tiltak for å redusere denne risikoen.

De overordnede rammene for Sparebanken Møres risikostyring vurderes årlig av styret i forbindelse med utarbeidelse og revidering av strategisk plan. Styret vedtok i august 2015 ny strategisk plan, ”Møre 2019”. Årlig vedtar også styret overordnede retningslinjer for styring og kontroll i konsernet, og morbank og datterselskaper vedtar individuelle risikopolicyer tilpasset sin virksomhet. Det er vedtatt egne policyer for hvert vesentlige risikoområde, herunder blant annet kredittrisiko, motpartsrisiko, markedsrisiko, konsentrasjonsrisiko, operasjonell risiko og likviditetsrisiko. Strategiene vedtas av styret og revideres minimum årlig eller når spesielle forhold skulle tilsi det. Sparebanken Møres risikopolicyer ble sist gjennomgått og vedtatt i revidert form i desember 2015.

De ulike policyene danner rammeverk for konsernets ICAAP. Styret tar aktiv del i årlig prosess og etablerer eierskap til vurderingene og beregningene som fremkommer, blant annet gjennom ICAAP sin sentrale rolle i langsiktig strategisk plan. ICAAP for 2015 er gjennomført for konsernet, og tilbakemeldinger på denne ble mottatt fra Finanstilsynet i 4. kvartal 2015. Gjennomførte beregninger gjennom ICAAP for 2015 viser at konsernets kapitaldekning er robust for å kunne møte vesentlig mer negativ økonomisk utvikling enn det som ligger til grunn i langsiktig strategisk plan. Dette er understøttet både av økonomiske beregninger, samt av simuleringer ved bruk av ulike stresstester.

Sparebanken Møre har etablert en oppfølgings- og kontrollstruktur som skal sørge for at strategisk plans overordnede rammeverk blir overholdt. Konsernets risikoeksponering og risikoutvikling følges overordnet opp ved periodiske rapporter til administrasjon, revisjons- og risikoutvalget og styret. Ett av revisjons- og risikoutvalgets hovedformål er å påse at Sparebanken Møres risikohåndtering blir godt ivarettatt.

Styret vurderer Sparebanken Møres samlede risikoeksponeringer å ligge innenfor konsernets målsatte risikoprofil. Det er styrets oppfatning at konsernets og bankens risikostyring er god.

Kredittrisiko

Kredittrisiko (eller motpartsrisiko) er risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav.

Kredittrisiko omfatter også konsentrasjonsrisiko, herunder risiko knyttet til store engasjement med samme kunde, konsentrasjon innenfor geografiske områder eller næringer eller med likeartede grupper av kunder.

Kredittrisiko representerer Sparebanken Møres største risikoområde. Konsernet har en moderat risikoprofil for kredittrisiko, slik denne er definert gjennom konsernets kredittrisikostrategi. Strategien gir rammer blant annet for konsentrasjon knyttet til bransjer og engasjementstørrelser, geografisk eksponering, vekst mål og risikonivå.

Etterlevelse av styrets vedtak innenfor kredittområdet overvåkes av en egen risikostyringsenhet samt av seksjon Kreditt og

juridisk. Disse er uavhengig av kundeenhetene. Styret mottar gjennom året løpende rapporteringer om utviklingen i kreditttrisikoen presentert i månedlige risikorapporter. I tillegg gjennomføres det egne periodiske gjennomganger av kredittområdet i revisjons- og risikoutvalget. I henhold til Finanstilsynets retningslinjer for utlån til boligformål mottar styret kvartalsvise rapporter. Sparebanken Møre sine interne retningslinjer er tilpasset i henhold til Finanstilsynets retningslinjer om utlån til boligformål.

Sparebanken Møre har utarbeidet egne risikoklassifiseringsmodeller som kundene klassifiseres etter:

- Forventet misligholdsfrekvens (PD) brukes som mål på kvalitet. Kunden klassifiseres i risikoklasse ut fra sannsynlighet for mislighold.
- Forventet engasjement ved mislighold (EAD) er en beregnet størrelse hvor trukket engasjement eller utlån og en andel av bevilgede, utrukne rammer inngår.
- Tap gitt mislighold (LGD) angir hvor mye konsernet forventer å tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Modellene tar hensyn til sikkerhetene kunden har stilt, fremtidig kontantstrøm og andre relevante faktorer.

Disse modellene er et vesentlig bidrag i den interne styringen av kreditt risiko. Det gjennomføres månedlig scoring av kundene, og dette gir grunnlag for løpende overvåkning av utviklingen i Sparebanken Møre sine kreditt risiko. Egne søknadsscoremodeller er også implementert, og disse benyttes i kredittbevilgningsprosessen.

Gjennom konsernets rapporteringsportal har hver enkelt medarbeider med kundeansvar tilgang til rapporter som viser utviklingen i sin porteføljes kreditt risiko. Portalen er hierarkisk oppbygd slik at lederne i Sparebanken Møre kan følge utviklingen innenfor sine respektive ansvarsområder. Rapporteringene benyttes blant annet til analyser av kunder, porteføljer og bransjer. Portalen gir også de kundeansvarlige oversikt over kunders posisjoner og rammer relatert til eksponering i finansielle instrument.

I slutten av 2014 ble avdeling Spesialengasjement etablert under seksjon Kreditt og juridisk. Målsettingen med å etablere denne avdelingen er å effektivisere taps- og misligholdsprosessene, samt øke samspillet mellom juridisk avdeling, depotavdelingen og kredittavdelingen. Gjennom dette øker man kvaliteten og profesjonaliseringen i håndteringen av utsatte engasjement, og man sikrer objektivitet og uavhengig behandling. Avdelingen rapporterer oppover i ledelseshierarkiet uavhengig av linjen.

Styret vurderer Sparebanken Møre sine samlede kreditt risiko å være innenfor den vedtatte risikotoleransen i konsernet. Ved utgangen av 2015 er det ingen brudd på mål og rammer i henhold til sist vedtatte kreditt risikostrategi. Eksponeringen mot store engasjement har de siste årene blitt redusert betydelig, men oppfølging og kontroll på dette området er styrket. Styret mener at Sparebanken Møre er godt rustet til å håndtere eventuell økt kreditt risiko i utlånsporteføljen, og konsernet har et godt grunnlag for økt satsing mot gode utlånsprosjekt i Sparebanken Møre sine virkeområde fremover.

Markedsrisiko

Markedsrisiko i Sparebanken Møre fremkommer i hovedsak som følge av de aktiviteter som utføres for å understøtte konsernets daglige drift. I dette ligger konsernets finansiering, obligasjonsporteføljen som blant annet holdes for å kunne møte likviditetskrav og sikre låneadgang i Norges Bank, samt kundegenerert rente- og valutahandel.

I markedsrisikostategien fastsetter styret rammer for konsernets markedsrisiko. Rammene overvåkes av risikostyringsenheten. Rammestørrelsene fastsettes med bakgrunn i analyser av negative markedsbevegelser. Basert på evaluering av risikoprofil, styring og kontroll legges det til grunn at banken aksepterer lav risiko innenfor markedsrisikoområdet. De styringsdokumenter som håndterer markedsrisiko gjennomgås og fornyes minimum årlig av styret, senest i desember 2015. Bankens styre får månedlig rapportert utviklingen knyttet til markedsrisiko. De rammer som gjelder for markedsrisiko er konservative, og samlet utgjør markedsrisikoen en liten andel av konsernets totale risiko.

Styret mener at konsernets risikoeksponering innenfor markedsrisikoområdet er innenfor de vedtatte risikotoleransegrensene.

Likviditetsrisiko

Styringen av Sparebanken Møre sine finansieringsstruktur er fastsatt i en overordnet finansieringsstrategi som blir evaluert og vedtatt av styret minimum en gang i året, sist i desember 2015. Strategien gjenspeiler det moderate risikonivået som aksepteres for dette risikoområdet. Her beskrives de mål Sparebanken Møre har for å bevare sin finansielle styrke. Det er definert konkrete rammer på

ulike områder for konsernets likviditetsstyring. I Sparebanken Møres beredskapsplan for likviditet inntatt i bankens retningslinjer for stresstesting og konsentrasjonsrisiko er det beskrevet hvordan likviditetssituasjonen skal håndteres i urolige finansmarkeder.

Det er etablert to sentrale kvantitative krav til likviditet:

- Krav til likviditetsdekning under stress: Liquidity Coverage Ratio (LCR)
- Krav til langsiktig stabil finansiering: Net Stable Funding Ratio (NSFR)

LCR måler institusjonens evne til å overleve en stressperiode på 30 dager. LCR øker betydningen av likvide eiendeler med høy kvalitet. NSFR måler langsiktigheten i institusjonens finansiering. NSFR medfører at institusjonene i større grad må finansiere illikvide eiendeler ved hjelp av stabil og langsiktig finansiering.

Finansdepartementet fastsatte den 25. november 2015 regler som gjennomfører nytt krav til likviditetsreserve (LCR). Kravet til LCR innebærer at et foretak til enhver tid skal ha en likviditetsreserve på minst 100 %. Foretakene kan innfase kravet til likviditetsreserve med 70 % fra og med 31. desember 2015, 80 % fra og med 31. desember 2016 og 100 % fra og med 31. desember 2017. Foretak som er ansett som systemviktige finansinstitusjoner etter forskrift 12. mai 2014 nr. 627 om identifisering av systemviktige finansinstitusjoner, skal oppfylle likviditetsreservekravet med 100 % fra 31. desember 2015.

Når det gjelder regulering av langsiktig finansiering vil, inntil kravene for NSFR er avklart, likviditetsindikator 1 (L1, langsiktig funding i forhold til illikvide eiendeler) bli benyttet. Her legger Finanstilsynet til grunn et minimumsnivå på 105 prosent.

Likviditetsporteføljen har de senere årene økt i volum og endret investeringene mot verdipapir med LCR-kvalitet. Konsernet har etablert målsetting for LCR i henhold til opptrappingsplanen for regelverket. Rapportering viser at Sparebanken Møre ligger godt innenfor de varslede kravene.

Generelt innebærer strengere likviditetskrav herunder kravene satt i Finanstilsynets siste likviditetsmodul og ny forskrift en vesentlig rentekostnad for banken. Samtidig gjør det banken mer utsatt for endringer i kredittspread.

For å sørge for at konsernets likviditetsrisiko holdes på et lavt nivå, skal utlån til kunder i hovedsak finansieres ved kundeinnskudd og langsiktig verdipapirgjeld. Bankens innskuddsdekning pr utgangen av 2015 utgjør 57,3 prosent.

Møre Boligkreditt AS gir konsernet en økt diversifisering av finansieringskildene. Selskapet utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OmF). Banken overdrar deler av boliglånsporteføljen til kredittforetaket, og dette gir således tilgang til å utnytte disse finansieringsmulighetene. Ved utgangen av 2015 er ca. 30 % av konsernets totale utlån (knappt 48 % av lån til personmarkedet) overført til boligkredittforetaket. Sparebanken Møre vil fortsette å overføre lån til Møre Boligkreditt AS i samsvar med finansieringsstrategiens planer. Ved årsskiftet har Møre Boligkreditt AS utestående fire obligasjonslån av en størrelse som kvalifiserer til Nivå 2A-likviditet i LCR. Møre Boligkreditt AS vil framover utstede og bygge opp flere lån i denne kategorien.

For ytterligere å få tilgang til nye finansieringskilder, og for å søke stabilisert tilgang til finansieringen fra eksterne kilder, er både Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS sine utstedelser ratet av ratingbyrået Moody's.

Ratingbyrået Moody's oppgraderte 11.05.2015 Sparebanken Møres rating. Bankens «stand alone rating» (BCA) endte på baa1, ingen av de norske regionbankene har høyere kredittrating. Sparebanken Møres langsiktige rating ligger nå på A2 (stabil) og obligasjoner utstedt av Møre Boligkreditt AS er ratet Aaa av Moody's.

I sammensetningen av den eksterne finansieringen er det prioritert å ha relativ høy andel med løpetid over ett år. Total markedsfinansiering endte på netto NOK 23,3 mrd. ved årsskiftet – vel 85 % av denne finansieringen har restløpetid ut over ett år. Morbankens utestående seniorobligasjoner har ved utgangen av 2015 en vektet gjenstående løpetid på 1,84 år, mens finansieringen fra obligasjoner med fortrinnsrett tilsvarende har en gjenstående løpetid på 4,14 år.

Modul for likviditetsrisiko består av en veiledning for Finanstilsynets vurdering av institusjonens likviditetsrisikonivå og en veiledning for vurdering av institusjonens system for styring og kontroll av likviditetsrisiko. Sparebanken Møre har implementert foreslått rapporteringsstruktur fra modulen i styrerapporteringen knyttet til likviditetsområdet.

Det er styrets vurdering at likviditetssituasjonen ved utgangen av året er god. Styret mener også at den løpende likviditetsstyringen i konsernet er god.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som skyldes utilstrekkelig eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer, samt eventuelle eksterne hendelser. Dette kan eksempelvis være svikt i rutiner, svikt i datasystem, kompetansesvikt, feil fra bankens underleverandører, tillitsbrudd hos ansatte og kunder, ran, underslag m.m. Styret i Sparebanken Møre har vedtatt at det aksepteres lav til moderat risikoprofil knyttet til dette risikoområdet.

Målrettede tiltak er nødvendig for å forebygge og redusere den operasjonelle risikoen. Eksempler på risikoreduserende tiltak kan være fysiske sikringstiltak, etablerte beredskapsplaner, ransøvelser, beredskapsøvelser, forsikringsordninger og kompetansehevende tiltak.

Kunden skal stå i fokus i Sparebanken Møres utadrettede aktiviteter. De siste årene har banken lagt ned vesentlige ressurser knyttet til Autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere. Pr utgangen av 2015 er 252 av bankens ansatte ferdig autoriserte finansielle rådgivere. Av disse er 17 ansatte autorisert i 2015. I tillegg til AFR har de fleste av lederne i kundeopplæring gjennomført sensoropplæring for AFR. Dette har gitt lederne svært god trening og praksis i å utøve sin lederrolle. De siste årene har Sparebanken Møre også gjennomført kurset «Godkjent Intern Kreditt Kompetanse». Pr utgangen av 2015 hadde 226 av bankens ansatte bestått dette kurset. Sparebanken Møre deltar i den nasjonale godkjenningsordningen for skadeforsikring. Ved utgangen av 2015 hadde 179 ansatte bestått denne godkjenningen. 14 av bankens nyansatte i 2015 har deltatt i bankens standardiserte nyansattopplæring avholdt av bankens interne «Møreskole». Et tilstrekkelig kompetansenivå hos våre medarbeidere er et viktig bidrag for å redusere den operasjonelle risikoen, og samtidig gi våre kunder en god opplevelse av å være kunde i vår bank. Styret er svært fornøyd med det betydelige kompetanseløftet den enkelte medarbeider og banken har gjort de siste årene, og vil fremdeles legge vekt på dette arbeidet fremover.

I 2015 var leveransen av digitale banktjenester og øvrige IKT-tjenester preget av god kvalitet og stabilitet. Sikkerheten i disse tjenestene og de underliggende systemene har vært god, og det har ikke vært noen sikkerhetshendelser eller tap som følge av dette. Samarbeid mellom aktørene i bransjen er et viktig bidrag i arbeidet med å redusere konsekvensene av målrettede angrep mot banker og andre finansinstitusjoner. Sparebanken Møre har stort fokus på IKT-sikkerhet, også blant bankens ansatte. I 2015 ble det blant annet gjennomført obligatorisk e-læringskurs i informasjonssikkerhet for alle ansatte i banken. Banken inngikk i 2015 en forlenget avtale med Evry om leveranse av en effektiv plattform for moderne bankdrift, inklusiv digitale løsninger for fremtidige kundebehov. Det vil også i 2016 bli fokus på kvalitet, stabilitet og sikkerhet.

Det er stort fokus på anti-hvitvaskingsregelverket i konsernet. Banken gjennomfører årlig ny risikovurdering på området. Antall interne stikkprøvekontroller på området har økt vesentlig i 2015. Det er videre blitt gjennomført ny opplæring av ansatte knyttet til dette området, og anti-hvitvaskingsansvarlig i banken har gjennomført morgenmøter hos ulike PM- og NL-avdelinger, og også deltatt med innlegg på NL- og PM-samlinger. Sparebanken Møre var godt representert på anti-hvitvaskingskonferansen som ble avholdt i regi av FNO, Økokrim og Finanstilsynet. Arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering vil ha høyt fokus også i 2016.

Sparebanken Møres overordnede beredskapsplan ble revidert i 2014. Underliggende beredskapsplaner, som for eksempel Beredskapsplan IKT, har blitt oppdatert i løpet av 2015. Det avholdes årlige øvelser. Erfaringer fra øvelsene tas med videre for ytterligere å konkretisere beredskapsplanverket, og er samtidig nyttig erfaring å ha tilegnet seg for å kunne håndtere eventuelle krisesituasjoner som kan oppstå. Øvelsene bidrar videre til å skape bevissthet og årvåkenhet om hvilke problemstillinger som kan gjøre seg gjeldende under en krise.

Sparebanken Møre har etablert ulike fora og utvalg som aktivt arbeider med å håndtere konsernets operasjonelle risiko. Herunder inngår årlig sikkerhetsforum for konsernets sikkerhetsansvarlige. Konsernet har også et sikkerhetsutvalg som blir konsultert i viktige sikkerhetssaker, og som også har godkjenningsfunksjon for bankens BankID-regelverk. Utvalget er bredt sammensatt av

personer fra flere funksjoner i konsernet. Styret mottar årlig rapport om sikkerhetssituasjonen i Sparebanken Møre, i tillegg til løpende rapporteringer knyttet til vesentlige avvik og hendelser som måtte oppstå. I årlig ICAAP gjennomgås konsernets vesentligste risikoområder, og operasjonell risiko er i denne sammenheng gitt stor oppmerksomhet.

Sparebanken Møres operative og etablerte internkontroll er et viktig hjelpemiddel for å redusere den operasjonelle risikoen, både gjennom avdekking og oppfølging.

Internkontroll

Internkontroll skal utformes for å gi en god sikkerhet vedrørende måloppnåelse innen områdene strategisk utvikling, målrettet og effektiv drift, pålitelig rapportering og overholdelse av lover og regler, herunder også etterlevelse av konserninterne retningslinjer og policyer. En velfungerende internkontroll skal også sikre at konsernets risikoeksponering er innenfor vedtatt risikoprofil og vedtatte risikotoleransegrenser.

Sparebanken Møres internkontrollprosesser bygger på prinsippene i den globale internkontrollstandarden COSO-modellen. Prosessene og internkontrollene skal dekke konsernet som helhet. I dette ligger dermed at også de risikoer som oppstår som følge av eierskap og drift i datterselskaper skal håndteres av konsernets totale internkontrollprosesser.

I Sparebanken Møre har den enkelte leder et særskilt individuelt ansvar for å påse at internkontrollen innen hans eller hennes ansvarsområde fungerer og blir gjennomført som forutsatt. Dette innebærer at ledere på alle plan overvåker vedtatte kontrolltiltak innenfor sitt område. Slik innsikt oppnås normalt ved personlig nærvær, oppfølging av medarbeidere, stikkprøvekontroller, gjennomgang av nøkkeltall og avviksmålinger mv. Dette prinsippet er også gjeldende for ledere av datterselskapene i konsernet.

Internkontroll knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen

Formålet med internkontrollen knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen er å sørge for at avlagt regnskap er uten vesentlig feil, herunder at eventuelle feil skal avdekkes i tide. Videre skal internkontrollen sørge for at de eksterne regnskapskravene oppfylles, samt at den informasjonen som publiseres til analytikere, tilsynsmyndigheter, investorer, kunder og andre interessenter er fullstendig og gir et rettviseende bilde av konsernets finansielle situasjon.

Ansvar for selve regnskapsrapporteringsprosessen er tillagt seksjon Økonomi, risikostyring, personal og sikkerhet, da med avdeling Økonomi og regnskap som den koordinerende og ledende enheten. Det er etablert klare arbeidsfordelingsplaner og backuplister for både oppgaver og personell i denne og andre avdelinger innen seksjonen.

Registrering av transaksjoner skjer i kjernesystemene til banken, og det gjennomføres daglige avstemminger mellom dette systemet og regnskapssystemet (IROS). Det tas ut periodiske styringsrapporter som kvalitetssjekkes. Eventuelle registrerte avvik korrigeres fortløpende. Månedlig utarbeides ulike styringsrapporter; BMS, analyser, risikorapporter mv., og konsolidering gjennomføres både månedlig og kvartalsvis. Både resultat-, balanseposter og noteopplysninger avstemmes mot system og tidligere rapporteringer.

Et ledd i internkontrollen knyttet til rapporteringen av årsregnskapet er samarbeidet med ekstern revisor og deres revisjon av konsernets regnskap. Samarbeidet er vurdert som godt, og er en bidragsyter til at regnskapsrapporteringsprosessen blir god.

Både kvartalsregnskap og årsregnskapet behandles av både bankens ledergruppe og revisjons- og risikoutvalget, før endelig behandling i styret og generalforsamling.

Rapportering av internkontroll

Rapportering av internkontroll i Sparebanken Møre er organisert desentralt med avdeling Risikostyring som koordinerende enhet.

Styret har mottatt løpende rapportering om driften og risikosituasjonen gjennom året. Administrerende direktør har videre avlagt

årlig rapport til styret vedrørende en samlet vurdering av risikosituasjonen og en vurdering av om de etablerte internkontrollene fungerer. Denne rapporten inneholdt også vurderinger gjennomført i de datterselskap som er underlagt kravene i "Forskrift om risikostyring og internkontroll".

Basert på mottatte rapporteringer mener styret at internkontrollen er forsvarlig ivaretatt i Sparebanken Møre.

Internrevisjon

Internrevisjon er en overvåkningsinstitusjon som, uavhengig av administrasjonen for øvrig, foretar systematiske risikovurderinger, kontroller og undersøkelser av Sparebanken Møres internkontroll for å vurdere om den virker hensiktsmessig og betryggende.

Konsernets internrevisjon har i 2015 vært utkontraktet til BDO. Internrevisjonen rapporterer til revisjons- og risikoutvalget og styret. Det er utarbeidet plan for internrevisors arbeid som er vedtatt av styret. Revisjons- og risikoutvalget og styret har i 2015 mottatt regelmessige rapporter fra internrevisor i henhold til denne planen.

I sin årsrapport for 2015 har internrevisor rapportert til styret at konsernet har en governance, risikostyring og internkontroll som er tilfredsstillende, gitt Sparebanken Møres størrelse og kompleksitet. Det er ikke avdekket vesentlige brudd på relevante lover eller forskrifter. Internrevisor har gjennom året videre foretatt en gjennomgang av bankens egevaluering av risikostyring og internkontroll. Denne ble ansett som tilfredsstillende, både i forhold til prosess for gjennomføring, detaljeringsgrad ved utførelse, samt sammendragsrapportering til styret. Egevalueringen ble for øvrig vurdert å være i tråd med de kravene som stilles i "Forskrift om risikostyring og internkontroll".

SPAREBANKEN MØRES UTØVELSE AV SAMFUNNSANSVAR

Gjennom å være en sparebank i Norge innebærer dette i seg selv et vesentlig samfunnsansvar. Sparebankenes rolle i samfunnet har lange tradisjoner, og har gjennom sitt virke vært en viktig aktør i lokalsamfunnene både for det lokale næringslivet og kundene som bor i sparebankens nedslagsfelt. Sparebanken Møre både *har* og *tar* et slikt samfunnsansvar.

Sparebanken Møre ble dannet 1. april 1985 ved en sammenslutning av en rekke banker i Møre og Romsdal. Senere har flere banker i fylket sluttet seg til Sparebanken Møre. Bankvirksomheten i de sammensluttende sparebanker kan spores tilbake til 1843.

Det pålagte samfunnsansvaret

Det samfunnsansvaret som Sparebanken Møre *har* knytter seg i første rekke til hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljøet og bekjempelse av korrupsjon.

Vårt konserns overordnede formål er å fremme sparing ved å ta i mot innskudd fra en ubestemt krets av innskyttere og å forvalte på en trygg måte de midler den rår over i samsvar med de lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker. Vi skal utføre alle vanlige bankforretninger og banktjenester i samsvar med bestemmelsene i gjeldene lovgivning, samt tilby investeringstjenester og tilknyttede tjenester i samsvar med bestemmelsene i verdipapirhandelloven. I dagens samfunn er tilgang på banktjenester av vesentlig betydning for at samfunnet som helhet skal fungere – og gjennom vår eksistens og daglige virke bidrar vi til utøvelse av denne formen for samfunnsansvar i tillegg til det som er nevnt i avsnittet over.

Sparebanken Møres kjerneverdier skal gjennomsyre alt som gjøres. Både den overordnede ledelsen og konsernets medarbeidere skal gjøre sitt ytterste for at Sparebanken Møre skal fremstå som «Engasjert, Nær og Solid». Disse kjerneverdiene gjennomsyres også våre etiske retningslinjer – retningslinjer som gir føringer for hvordan vi skal opptre og håndtere forhold knyttet til økonomisk kriminalitet, herunder bedrageri, økonomisk utroskap og korrupsjon, arbeidstakerrettigheter, menneskerettigheter mv.

De etiske retningslinjene er operasjonalisert gjennom eksempelvis personalhåndbok, ansettelsesregelverk, sikkerhetshåndbok, internt anti-hvitvaskingsregelverk mv. Nyansatte i Sparebanken Møre presenteres for konsernets etiske regelverk allerede i

nyansettelseskurs, og hver enkelt ansatt er pålagt minst årlig å gjennomgå de etiske retningslinjene i forbindelse med årlig medarbeidersamtale.

Ytre miljø

Sparebanken Møre driver ikke en virksomhet av en slik karakter at det forurensar det ytre miljøet. Det er derfor ikke utarbeidet særskilte retningslinjer på dette området. At slike retningslinjer ikke er utarbeidet medfører likevel ikke at vi har manglende fokus på de miljøutfordringer som ellers gjelder i samfunnet. Vårt miljøengasjement kommer eksempelvis til uttrykk gjennom fokus på bruk av ulike typer forbruksmateriell, innkjøpsordninger, strømforbruk, resirkuleringsordninger, avfallshåndtering og håndtering av el-utstyr. Vi søker å tilby papirløse tjenester ovenfor kundene våre, blant annet gjennom elektronisk signering av diverse bankpapirer i nettbank. Der det er behov for dialog mellom oss og kunden vil elektroniske kanaler som e-post, nettbankpostkasse, chat og kundesamtaler via videolink kunne benyttes. I de tilfeller der banken gjør oppussinger og ombygninger av eksisterende lokalteter gjennomføres dette også med hensyn til ytterligere forbedringer av HMS-forhold samt eksempelvis ENØK-prosjektkrav. Det legges vekt på at energiforbruk totalt sett skal reduseres gjennom oppgraderinger av lys- og varmestyring.

Bekjempelse av korrupsjon og økonomisk kriminalitet

Som en aktør innenfor finansnæringen er vi underlagt en rekke lover og krav knyttet til motarbeidelse av korrupsjon og annen type økonomisk kriminalitet. Sparebanken Møre skal selv fremstå med høy etisk standard, og vi skal ikke bli forbundet med aktiviteter, kunder eller bransjer som har tvilsomt rennommé. Den enkeltes ansattes bevissthet knyttet til disse forholdene er viktig, og dette er også et fokusområde for styret i Sparebanken Møre. I tillegg til fokus mot egne ansatte på dette området, gjennom internt regelverk og etiske retningslinjer, har Sparebanken Møre både interne prosesser og systemer som er med på å forhindre hvitvasking, korrupsjon og andre økonomiske kriminalitetshandlinger. Banken rapporterer blant annet løpende til Økokrim vedrørende uvanlige transaksjoner, og har stor fokus på anti-hvitvasking ved kundeopprettelser og andre kontaktpunkt mot våre kunder.

Det er nulltoleranse for interne misligheter i vårt konsern. Det er videre svært lav terskel for å rapportere mistanker om kriminelle handlinger, slik som mistenkelige transaksjoner, til de korrekte myndigheter. Styret mottar årlig rapportering på antall saker som er sendt til Økokrim på dette området. Sparebanken Møre gjør sitt ytterste, gjennom systemmessige tiltak og opplæring av egne ansatte, for at mulig korrupsjon og økonomisk kriminalitet skal avdekkes og forhindres på et så tidlig stadium som mulig. Noen av de generelle utfordringene på dette området er de kriminelle blir stadig mer utspekulerte, og de teknologiske mulighetene for å skjule korrupsjon og økonomisk kriminalitet blir stadig bedre. Sparebanken Møre samarbeider derfor med andre aktører innen finansbransjen for å håndtere disse problemstillingene, og er i løpende dialog både med FNO, Økokrim og Politiet. Antall rapporterte bedragerisaker har vært relativt stabilt de siste årene, men har gått noe opp i 2015 i forhold til 2014.

Ansatte og arbeidsmiljø

Sparebanken Møre skal være en attraktiv arbeidsplass der den enkelte gis selvstendig ansvar og hvor det gis mulighet for personlig utvikling. For å greie å hevde seg i den sterke konkurransen i finansmarkedet, er det nødvendig å være tilpasset de markedsmessige forventningene i det lange løp, både på tilgjengelighet og kompetanse hos våre medarbeidere. Kvalitet og effektivitet i arbeidsprosessene ut mot markedet er kontinuerlig fokusert i de kompetansehevende tiltakene som iverksettes. Sparebanken Møre sikrer dette blant annet gjennom utviklingsprogram av sine rådgivere og gjennom sin rekrutteringspolitikk.

I ansettelsesforhold skal det ikke finne sted diskriminering basert på alder, kjønn, nasjonalitet, religion eller sivil status. De ansatte står fritt til å organisere seg i arbeidstakerorganisasjoner, og det er etablert et eget tillitsapparat i Sparebanken Møre. Disse reglene er nedfelt i personaladministrativ håndbok, og gjelder som grunnlag for ansettelsesprosedyrene i konsernet. De ansattes tillitsvalgte og ledelsen møtes fast en gang pr. kvartal og har drøftelser av saker som er av viktighet for begge parter, blant annet forhold som angår arbeidsmiljø og trivsel på arbeidsplassen. Samarbeidet mellom ledelsen og de ansattes tillitsvalgte er godt i Sparebanken Møre.

Bemanningen i konsernet var 388 årsverk ved årsskiftet, en økning på 5 årsverk i løpet av 2015.

Gjennomsnittsalderen på de ansatte i banken er ned fra 47,7 år til 47,4 år. Medarbeiderne har en gjennomsnittlig ansettelsestid i Sparebanken Møre på 17,7 år.

Det totale sykefraværet for 2015 ble 2,52 %, mot 3,59 % i 2014. Langtidssykefraværet var 1,34 % i 2015, mot 2,23 % i 2014. Korttidssykefraværet er stabilt fra 1,36 % i 2014 til 1,18 % i 2015. De langtidssykemeldte følges opp for å hjelpe dem tilbake i arbeid så raskt som råd er. Ved at banken er med i ordningen "Et Inkluderende Arbeidsliv", får banken del i en rekke muligheter for å få til dette. Banken har positiv erfaring med samarbeidet med det offentlige for å få til tilpassede ordninger for de medarbeiderne som har behov for det. Permisjonsfraværet i 2015 var 2,46 %.

Oppfølgingssystemet for helse, miljø og sikkerhet (HMS) er integrert i bankens øvrige internkontroll. Forbedringstiltak innen disse områder gjennomføres når det påvises svakheter. I 2014 ble det avholdt pålagte HMS-kurs for bankens 14 verneombud og arbeidsmiljøutvalgsmedlemmer, samt HMS-kurs for 55 ledere med personalansvar. Jevnlig blir det også holdt øvelser for å kunne takle krisesituasjoner som brann, ran og konflikthåndtering. I 2015 ble det registrert 2 hendelser med truende og uønskede oppførsler fra kunder mot bankens ansatte. Det har videre vært noen tilfeller av falske alarmer. Med unntak av disse hendelsene er det ikke registrert eller rapportert om andre tilsvarende hendelser, skader eller ulykker i løpet av 2015.

Bildet av andel kvinner og menn viser at det av konsernets 410 ansatte er 263 kvinner (64,1 %) og 147 menn (35,9 %). 395 er ansatt i banken og 15 i datterselskapene.

Av morbankens 395 ansatte er fordelingen 253 kvinner (64,1 %) og 142 menn (35,9 %). Det er 54 medarbeidere i banken på deltid, alle kvinner.

Andelen kvinner i bankens ulike lederstillinger utgjør 41,5 % og menn 58,5 %.

Banken har 7 styremedlemmer; 3 kvinner og 4 menn.

I løpet av 2015 har 13 nye personer blitt ansatt i Sparebanken Møre. Av disse var 7 kvinner og 6 menn. Av de 13 nyansatte var 4 av disse ansatt inn i konsernets traineeordning. I tillegg, utover de 13 nyansatte, har banken tatt inn 2 lærlinger i salgsfaget og kontorlaget i løpet av det siste året. Lærlingordningen er et samarbeid med Møre og Romsdal Fylkeskommune.

Det er registrert en turnover på 4,3 % i 2015, mot 9,1 % i 2014.

"Verdiveiviseren", som er Sparebanken Møres styringsdokument innenfor kultur, verdier og holdninger, bidrar sterkt til å motvirke diskriminering i organisasjonen. Det er heller ikke registrert noen tilfeller av diskriminering i 2015. Det er etablert en intern retningslinje og løsning for varsling dersom noen av bankens ansatte ser behov for å rapportere om uønskede hendelser enten med betydning for seg selv eller noen av ens kollegaer.

Bankens årlige undersøkelse av det interne miljøet på arbeidsplassen kartlegger ulike sider ved arbeidsmiljøet og den generelle arbeidssituasjonen i banken. Undersøkelsen gir et konkret utgangspunkt for å kunne prioritere forbedringstiltak der hvor det trengs mest og der man har størst nytte av tiltakene. Sist gjennomførte arbeidsmiljøundersøkelse viste at de ansattes oppfattelse av både arbeidsmiljø og læringsmiljø var godt. Arbeidsmiljøundersøkelsene behandles på styrenivå i Sparebanken Møre.

Samfunnsansvaret vi tar – våre bidrag til lokalsamfunnene i Møre og Romsdal

Sparebanken Møre skal være til stede i og for kunder fra Møre og Romsdal. Vårt primære markedsområde er relatert til kunder i vårt fylke, men konsernets strategi er også å følge kunder ut av fylket når disse velger å bosette seg i andre deler av landet. Som sparebank er vi lovpålagt å ta i mot innskudd fra de som ønsker å gjøre dette, også for kunder utenfor vårt strategiske markedsområde.

Vår sparebank har to grupper av eiere; egenkapitalbevisiere og lokalsamfunnet. Sparebanken Møres utbyttestrategi er klar på at våre eiere skal likebehandles. Lokalsamfunnene i Møre og Romsdal eier omtrent 50 prosent av Sparebanken Møre. Dette betyr at halvparten av årets utdelte overskudd fases tilbake til vårt fylke gjennom det vi har valgt å kalle «utbyttmidler til samfunnet».

De siste årene er det avsatt i størrelsesorden 100 mill. kroner årlig til utbyttmidler til samfunnet. Basert på årsresultatet for 2015 er det foreslått at det settes av 115 mill. til gode og nyttige prosjekt i lokalsamfunnene. Gjennom disse midlene synliggjør Sparebanken Møre sitt ansvar og samfunnsengasjement overfor lokalsamfunnene i Møre og Romsdal som banken er en stolt del av.

Vår visjon og målsetting for utbyttmidlene til samfunnet

Det er betydelige midler som årlig overføres til allmenntilgjengelige formål. Det er derfor viktig for oss i Sparebanken Møre at disse midlene håndteres på en god måte, og at vi har en klar plan og strategi for hvilke områder vi samfunnsmessig ønsker å bidra inn mot. For noen år tilbake etablerte banken derfor en egen visjon for hva Sparebanken Møre skal bidra til – og denne var formulert som følger:

«Sparebanken Møre skal bidra til å styrke muligheten for mennesker og virksomheter til å leve, virke og utvikle seg og ha et godt liv i Møre og Romsdal»

For å oppnå denne visjonen har Sparebanken Møre vedtatt 6 hovedsatsningsområder for utbyttmidlene:

- Vi skal bidra til å øke skoleungdommens forståelse av og interesse for virksomheter, nyetableringer, samt real- og naturfag. Eksempel her er deltakelse i Ungt Entreprenørskap
- Vi skal gi oppmerksomhet til og oppmuntre **talent** innen næringsliv, kultur og idrett. Eksempel her er Gnist Mørestipend, Musikkprisen og tilskudd til ulike idrettskretser
- **Kultur i Møre og Romsdal.** Vi skal bistå fylket og kommunene i fylket i å utvikle og forbedre kulturtilbudet i Møre og Romsdal. Eksempel her er Operaen i Kristiansund, Teateret Vårt og ulike festivaler og kulturarrangement
- Vi skal legge til rette for utvikling av høyskoler og universitet i fylket
- Vi skal bidra til å utvikle og/eller finansiere kvalifiserte utredninger om **samferdsel og fylkets langsiktige utvikling**
- Vi skal bidra til å utvikle og forsterke **møteplasser i Møre og Romsdal** for private og offentlige aktører

Gjennom fokus på våre hovedsatsningsområder etablerte Sparebanken Møre i 2010 også en hovedmålsetting for vårt arbeid knyttet til samfunnsansvar og -engasjement:

«I 2020 har fylket fergefri hovedforbindelse, en større og mer slagkraftig høyskoleorganisasjon, et symfoniorkester/teater av høy klasse, økende andel nyoppstartede bedrifter, positiv befolkningsutvikling og nettoinnflytting av høyskoleutdannet arbeidskraft – takket være Sparebanken Møres samfunnsengasjement»

Gjennom utøvelse av vårt samfunnsansvar, blant annet gjennom utbyttmidler til lokalsamfunnene, arbeider Sparebanken Møre målrettet for at hovedmålsettingen skal bli en realitet. Vi sier ikke at vi vil lykkes på alle områder, men å ha noe å strekke seg etter en gang i fremtiden er viktig for at vi, som en lokal og regional sparebank, hele tiden skal arbeide med det for øyet at vi er og blir en viktig bidragsyter i Møre og Romsdal. Vårt fylke skal være en god plass å bo – og vi skal bidra på de områdene vi er gode på!

For regnskapsåret 2014 ble det avsatt 136 mill. kroner til utbyttmidler til samfunnet. Disse midlene har gjennom 2015 blitt disponert i henhold til bankens hovedsatsningsområder. Kultur og idrett har gjennom det siste året fått tildelt den største andelen av disse utbyttmidlene. Blant annet avholdt Sparebanken Møre den årlige GNIST Mørestipend-utdelingen i juni 2015. 14 unge talent innen idrett og musikk mottok hvert sitt stipend fra banken til bruk til videre talentutvikling. Gjennom 2015 har banken også støttet ulike utredninger knyttet til ny infrastruktur i fylket, flere festivaler, samt gitt bidrag til ulike næringslivsarrangement i Møre og Romsdal.

Styret er opptatt av at Sparebanken Møres samfunnsansvar håndteres på en god måte. Det rapporteres derfor halvårlig om planer, tildelinger og bruk av allmenntilgjengelige midler.

FORTSATT DRIFT

Styret bekrefter at forutsetningen for fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Til

grunn for dette ligger konsernets langsiktige prognoser for de kommende år. Konsernet har en soliditet som overstiger myndighetenes krav.

UTSIKTENE FREMOVER

Selv med tiltakende usikkerhet gjennom fjoråret, er de makroøkonomiske rammebetingelsene for fylket fortsatt tilfredsstillende ved inngangen til 2016.

De økonomiske utsiktene for Møre og Romsdal er blitt noe svakere de siste månedene som følge av redusert aktivitet innenfor maritim industri.

På den annen side bidrar svekkelsen av kronekursen til bedret konkurranseevne for våre eksportnæringer, samt for importkonkurrerende virksomhet. Videre vil den siste tids nedgang i – og vedvarende lave lånerenter føre til økt kjøpekraft i husholdningssektoren og redusere rentekostnadene for næringslivet. Det finanspolitiske opplegget for inneværende år er ekspansivt. Disse faktorene vil delvis kunne motvirke de negative virkningene av nedgangen i oljesektoren og oljerelaterte næringer.

I sum steg arbeidsledigheten i fylket gjennom 2015 og lå i desember på 2,9 prosent mot 3,0 prosent i landet sett under ett. Vi legger til grunn at arbeidsledigheten i fylket vil øke noe videre i løpet av inneværende år.

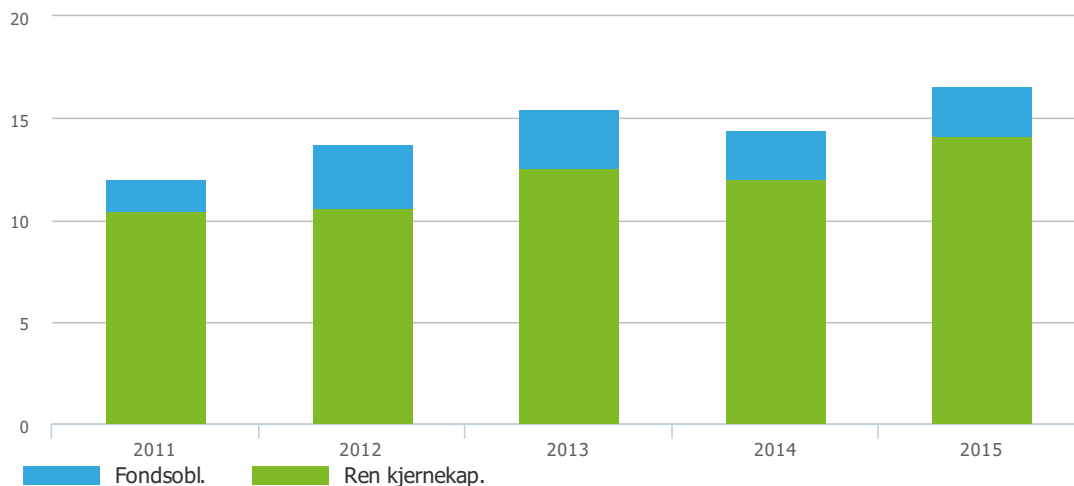
Det forventes at tapsnivået i Sparebanken Møre vil holde seg relativt lavt.

Vi opplever fortsatt sterk konkurranse i markedet både for utlån og innskudd spesielt innenfor personkundemarkedet, men banken er konkurransedyktig og registrerer fortsatt god utlånsvekst i dette markedet. Det forventes at utlånsveksten innenfor personmarkedet vil avta noe gjennom året. Fokus er hele tiden rettet mot å generere vekst på gode engasjementer med et akseptabelt risikonivå.

Kostnadseffektivitet har hatt stor fokus i Sparebanken Møre. Resultatet av dette har vært et svært tilfredsstillende nivå på totale kostnader i forhold til inntekter. Fokus vil videreføres, og konsernets kostnadseffektivitet vil for innværende år bli godt innenfor intern målsetting om maksimum kostnadsandel på 45 prosent av inntektene. Totalt sett forventes det et godt resultat for inneværende år.

Fig. 8 Kjernekapital

I % av beregningsgr.lag

TAKK

Styret vil takke de ansatte og tillitsvalgte i konsernet for deres gode bidrag i 2015. Styret vil også takke Sparebanken Møres kunder, investorer og øvrige forbindelser for det gode samarbeidet gjennom året.

Ålesund, 31. desember 2015

24. februar 2016

I STYRET FOR SPAREBANKEN MØRE

**Leif-Arne
Langøy**
STYRELEDER

**Roy
Reite**
STYRETS NESTLEDER

**Ragna Brenne
Bjerkeset**

**Henrik
Grung**

**Rita Christina
Sævik**

**Ann Magritt Bjåstad
Vikebakk**

**Helge Karsten
Knudsen**

**Olav Arne
Fiskerstrand**
ADM. DIREKTØR

Eierstyring og selskapsledelse

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan Sparebanken Møre følger de 15 punktene i den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 30. oktober 2014. Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) har utarbeidet anbefalingen, og denne er tilgjengelig på www.nues.no.

Finansforetaksloven trådte i kraft 1.1.16, og erstattet blant annet sparebankloven og finansieringsvirksomhetsloven. Som ledd i tilpasning til ny lovgivning ble Sparebanken Møres vedtekter endret med virkning fra 1.1.16. Vedtektsendringene innebefattet blant annet at bankens øverste organ forstanderskapet, endret navn til generalforsamling, og at ordningen med kontrollkomité ble opphevet. I redegjørelsen nedenfor er henvisninger foretatt til finansforetaksloven i stedet for til sparebankloven og finansieringsvirksomhetsloven, og benevnelsen generalforsamling benyttes i stedet for benevnelsen forstanderskap.

1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Sparebanken Møre følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 2014. Det er ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og hvordan denne etterleves i Sparebanken Møre. Mindre tilpasninger er gjort av hensyn til at en sparebank er en selveiende institusjon, og at styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene er ulik aksjeselskaper. I tillegg er det tatt hensyn til bankens særskilte tilknytning til lokalsamfunnet og bankens samfunnsansvar (corporate social responsibility). Det vises for øvrig til styrets årsberetning for 2015 vedrørende ytterligere redegjørelse for Sparebanken Møres utøvelse av samfunnsansvar.

Det er utarbeidet egne etiske retningslinjer og retningslinjer for samfunnsansvar basert på konsernets kjerneverdier: "Engasjert, nær og solid". Kjerneverdiene skal reflekteres i alle kontaktpunkt Sparebanken Møre har med markedet, kundene og omgivelsene forøvrig. En nærmere beskrivelse av de enkelte kjerneverdiene kan finnes på konsernets hjemmeside.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

2. Virksomhet

Sparebanken Møre ble dannet 1. april 1985 ved en sammenslutning av en rekke banker i Møre og Romsdal. Senere har flere banker i Møre og Romsdal sluttet seg til Sparebanken Møre. Bankvirksomheten i de sammensluttete sparebanker kan spores tilbake til 1843.

Sparebanken Møre har til formål å fremme sparing ved å ta i mot innskudd fra en ubestemt krets av kunder, levere finansielle tjenester til publikum, næringsliv og offentlig sektor, og å forvalte på en trygg måte de midler den rår over i samsvar med de lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker. Banken kan dessuten yte investeringstjenester og tilknyttede tjenester i samsvar med bestemmelsene i verdipapirhandelloven.

Sparebanken Møre er totalleverandør av tjenester innen områdene finansiering, innskudd og plasseringer, betalingsformidling, økonomisk rådgivning, formuesforvaltning, forsikring og eiendomsmegling.

Vedtektene finnes i sin helhet på konsernets hjemmeside; www.sbm.no.

Sparebanken Møre gjennomfører årlig en omfattende strategiprosess som definerer konsernets langsiktige mål og retning. Gjeldende langsiktig strategiske plan, «Møre 2019», ble vedtatt av styret i august 2015, og implementeringen av arbeidet med de tiltak som her ble besluttet er allerede godt påstartet.

Strategien og målene i den langsiktige strategiske planen er innenfor rammen av Sparebanken Møres vedtekter. Sparebanken Møre skal opprettholde sin posisjon som nr 1-bank for personkunder fra Møre og Romsdal, samt små og mellomstore bedrifter. Sparebanken Møre skal også være en attraktiv partner for større bedrifter og offentlig sektor. Det skal arbeides for en sunn finansiell struktur og soliditet, samt en sterk lønnsomhet. De økonomiske måltallene er gjengitt i Sparebanken Møres årsrapport, samt i Sparebanken Møres Pilar 3-dokument som er tilgjengelig på bankens hjemmeside. Gjennom året gis det informasjon og guiding til markedet og andre interessenter, gjennom børsmeldinger og regnskapspresentasjoner, om de strategiske målsettingene og utvikling i forhold til disse.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

3. Selskapskapital og utbytte

Sparebanken Møres kapital er sammensatt ut fra flere hensyn. De viktigste er konsernets størrelse, det internasjonalt rettede næringslivet i Møre og Romsdal, et stabilt marked for langsiktig finansiering ved behov, og mål i langsiktig strategisk plan. Gjennom en årlig prosess for evaluering av styring og kontroll, herunder kapitalbehovsvurderinger, den såkalte ICAAP, har konsernet sterk fokus på at kapitalen er tilpasset mål, strategier, risikoprofil og regulatoriske krav. Kapitalsituasjonen følges kontinuerlig i året gjennom interne beregninger og rapporteringer.

Sparebanken Møres utbyttepolitikk har de siste årene lagt fast, og er som følger:

”Sparebanken Møre har som målsetting å oppnå økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital. Resultatene skal sikre eierne av egenkapitalen en konkurransedyktig langsiktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalen.

Egenkapitaleiernes andel av nettoresultatet som avsettes til utbyttedmidler, tilpasses bankens egenkapitalsituasjon.

Sparebanken Møres resultatdisponering skal påse at alle egenkapitaleierne sikres likebehandling.”

Generalforsamlingen kan gi styret fullmakt til å dele ut utbytte på grunnlag av sist godkjent årsregnskap. En slik fullmakt vil i så fall være forankret i Sparebanken Møres utbyttepolitikk, og begrunnelsen for forslag til en slik fullmakt vil angi blant annet hvordan fullmakten gjenspeiler denne utbyttepolitikken.

Styret i Sparebanken Møre kan få fullmakt fra generalforsamlingen til å foreta kapitalforhøyelser og/eller til kjøp av egne egenkapitalbevis. Styrefullmakter til å foreta kapitalforhøyelser vil være begrenset til definerte formål, og fullmakten skal være begrenset og ikke vare lenger enn frem til neste ordinære generalforsamlingsmøte. Fullmakt til kjøp av egne egenkapitalbevis fornyes normalt sett på møte i generalforsamlingen i desember, og er således begrenset til normalt ett år av gangen.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

4. Likebehandling av egenkapitalbevisiere og transaksjoner med nærstående

Det gjensidige tillitsforholdet som er opparbeidet mellom Sparebanken Møre og de viktigste interessegruppene er banken opptatt av å videreutvikle. Det blir derfor lagt stor vekt på åpenhet i forhold til interessentene i markedet, både de som skaffer banken egenkapital og finansiering, og de som har behov for relasjoner til banken på annen måte.

Alle egenkapitalbevisiere skal likebehandles og ha samme mulighet for innflytelse. Styrets kontakt med investorene skjer normalt gjennom administrasjonen. Alle egenkapitalbevis har lik stemmerett. Banken forholder seg til finansforetakslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for sparebank med egenkapitalbevis. Ved eierandelskapitalforhøyelser skal eksisterende egenkapitalbevis ha fortrinnsrett med mindre særskilte forhold tilsier at dette fravikes. Slik fravikelse vil i så fall bli begrunnet, og begrunnelsen skal offentliggjøres i børsmelding i forbindelse med kapitalforhøyelsen.

Bankens transaksjoner i egne egenkapitalbevis foretas vanligvis på børs. Tilbakekjøp av egne egenkapitalbevis gjøres til gjeldende kurs i markedet.

Vedrørende transaksjoner med nærstående parter inneholder konsernets etiske retningslinjer regler for hvordan eventuelle interessekonflikter skal håndteres. Reglene gjelder for tillitsvalgte og ansatte i konsernet. "Instruks for styret i Sparebanken Møre" inneholder særlige regler knyttet til behandling av saker hvor styremedlemmer selv, eller nærstående av disse, har direkte eller indirekte interesser. Styremedlemmene skal melde fra til styret også hvis de direkte eller indirekte har en vesentlig interesse i en avtale som skal inngås av banken.

Dersom det skulle forekomme ikke-uvesentlige transaksjoner mellom Sparebanken Møre konsernet og egenkapitalbeviserne, styremedlemmer, ledende ansatte eller nærstående av disse, med mindre det gjelder saker som behandles av generalforsamlingen, skal styret sørge for at det foreligger verdivurdering fra uavhengig tredjepart.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

5. Fri omsettelighet

Sparebanken Møres egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs og er fritt omsettelige. Vedtektene inneholder ingen begrensninger på omsetteligheten.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

6. Generalforsamling

En sparebank er i utgangspunktet en selveiende institusjon og styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene skiller seg fra aksjeselskap, jf. finansforetakslovens kap. 8 om styringsorgan. Sparebanken Møre etterlever bestemmelsene i finansforetaksloven, og dette representerer et avvik fra anbefalingen.

Bankens øverste organ er generalforsamlingen. I Sparebanken Møre består denne av i alt 44 medlemmer med 16 varamedlemmer valgt av fire grupperinger etter nærmere bestemmelser i vedtektene. Generalforsamlingen i Sparebanken Møre er sammensatt slik; 13 medlemmer med 4 varamedlemmer er valgt av og blant kundene, 13 medlemmer med 4 varamedlemmer er valgt av egenkapitalbeviserne, 7 medlemmer med 4 varamedlemmer er valgt av samfunnsfunksjonen (fylkestinget i Møre og Romsdal), og 11 medlemmer og 4 varamedlemmer er valgt av og blant de ansatte.

Innkalling og saksdokument til generalforsamlingens møter gjøres tilgjengelig på bankens hjemmesider minst 21 dager før møtet. I tillegg offentliggjøres innkalling og saksdokumenter på Oslo Børs. Et medlem i generalforsamlingen, eller andre som etter loven skal motta slike dokument, kan likevel kreve å få dokumentene tilsendt.

Generalforsamlingen kan ikke treffe beslutning i andre saker enn dem som er bestemt angitt i innkallingen. De forslag til vedtak og saksvedlegg som gjøres tilgjengelig på nettsider og Oslo Børs skal være tilstrekkelig detaljert og dekkende til at generalforsamlingens medlemmer kan ta stilling til de saker som skal behandles.

Medlemmer av styret, kontrollkomiteen (utgår i 2016), valgkomiteen og ekstern revisor deltar på generalforsamlingens møter. Styrets leder og administrerende direktør har plikt til å møte i generalforsamlingen.

Generalforsamlingens leder er møteleder, eller ved dennes fravær, nestlederen.

Avvik fra anbefalingen: Mindre avvik da styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene i en sparebank skiller seg fra aksjeselskap

7. Valgkomiteer

Bankens vedtekter fastsetter bestemmelser om valgkomiteer.

Generalforsamlingens valgkomité velges av generalforsamlingen og består av 4 medlemmer med 4 varamedlemmer valgt blant medlemmene i generalforsamlingen. Komiteen har representanter fra alle grupper som er representert i generalforsamlingen. Det skal i tillegg tilstrebes geografisk spredning av valgkomiteens medlemmer innenfor kommunene der sparebanken har sitt virksomhetsområde. Videre vektlegges prinsippet om uavhengighet og habilitet i forholdet mellom valgkomiteen og dem som skal velges.

Adm. direktør deltar på valgkomités første møte, og ellers ved forespørsel. Styrets leder deltar også på et møte med valgkomiteen i løpet av komitéarbeidsprosessen. Valgkomiteen mottar styrets evaluering av eget arbeid.

Generalforsamlingens valgkomité forbereder valg av leder og nestleder i generalforsamlingen, leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til styret eksklusiv de ansattes representanter, valg av leder, nestleder, medlemmer og varamedlemmer av kontrollkomiteen (utgår i 2016), samt valg av leder, medlemmer og varamedlemmer av valgkomiteen. Retningslinjer for valgkomiteen er utarbeidet og fastsatt av generalforsamlingen.

De kundevalgte medlemmene av generalforsamlingen velger en egen valgkomité som forbereder kundenes valg av representanter til generalforsamlingen. Denne komiteen har 4 medlemmer og 4 varamedlemmer.

Videre velger medlemmene av generalforsamlingen valgt av egenkapitalbeviserne en egen valgkomité som forbereder egenkapitalbevisernes valg av medlemmer til generalforsamlingen. Denne komiteen har 3 medlemmer med 1 varamedlem.

Medlemmer av valgkomiteene velges for 2 år av gangen. De enkelte komiteers innstillinger begrunnes. Generalforsamlingens valgkomites innstilling gjøres tilgjengelig for generalforsamlingen minst 21 dager før valgene skal foretas av generalforsamlingen, jf. punkt 6.

Informasjon om hvem som er medlemmer av valgkomiteene ligger tilgjengelig på bankens nettsider.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

8. Bedriftsforsamling og styre, sammensetning og uavhengighet

Sparebanker har ikke bedriftsforsamling. Det vises til punkt 6 om sammensetningen av en sparebanks organer.

Styret består av 7 medlemmer, med 4 varamedlemmer, valgt av generalforsamlingen. Ett av medlemmene er valgt blant bankens ansatte. Alle styremedlemmene er uavhengige av bankens daglige ledelse og vesentlige forretningsforbindelser. Styrets leder og nestleder er valgt av generalforsamlingen ved særskilte valg. Samtlige valgte medlemmer velges for 2 år og varamedlemmer for 1 år. Av de valgte medlemmer er tre på valg det ene året, og fire medlemmer på valg påfølgende år. Medlemmer og varamedlemmer som er på valg kan gjenvelges. Et valgt medlem av styret kan ikke ha dette tillitsvervet i et sammenhengende tidsrom lengre enn 12 år, eller ha dette tillitsvervet i mer enn 20 år sammenlagt.

Ved valg av styrets medlemmer søkes behovet for kontinuitet og uavhengighet oppnådd i tillegg til en balansert sammensetning. Styrets totale kompetansesammensetning, kapasitet og mangfold vektlegges.

Årsrapporten inneholder ytterligere opplysninger om styrets medlemmer, herunder også hvor mange egenkapitalbevis det enkelte medlem eier. Sparebanken Møre har ikke noe program for styremedlemmers kjøp av egenkapitalbevis.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

9. Styrets arbeid

Styret leder sparebankens virksomhet. Styret er ansvarlig for at de midler sparebanken rår over forvaltes på en trygg og hensiktsmessig måte. Styret skal sørge for en tilfredsstillende organisering av bankens virksomhet, og har plikt til å påse at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Styret fastsetter også bevilgningsreglementet for banken.

Gjennom "Instruks for styret i Sparebanken Møre" er styrets ansvar og oppgaver nedfelt. Instruksene revideres regelmessig. Det er videre vedtatt "Instruks for adm. direktør". Disse instruksene danner grunnlag for etablert ansvars- og oppgavefordeling mellom styret og administrerende direktør.

Styrets leder skal innen mai hvert år, i samråd med administrerende direktør, sette opp forslag til en årlig plan for styrets arbeid i det kommende året med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring, herunder møteplan og hovedpunkter på agenda for styremøtene for neste kalenderår.

Styret evaluerer årlig sin egen arbeidsform og kompetanse med sikte på forbedringstiltak.

Styret vedtar de overordnede langsiktige økonomiske målene for Sparebanken Møre. Disse er nedfelt i konsernets strategiske plan. Detaljene i planen rulleres årlig i en felles prosess mellom styret og bankens toppledergruppe. Styret sikrer på denne måten at banken ledes slik at de fastsatte overordnede mål nås. Blant disse er det langsiktige og stabile målet på egenkapitalavkastning på minimum 10 %, samt målsetting om å sikre at egenkapitalbeviserne får en avkastning i overensstemmelse med Sparebanken Møres utbyttepolitikk. Fokus på god soliditet i konsernet vektlegges også vesentlig i denne sammenheng.

I de tilfeller der styrets leder eller annet styremedlem anses som inhabil i forhold til de saker som behandles, fratrer styrets leder eller annet styremedlem ved behandlingen. Saksnotat blir ikke fremlagt for dette medlemmet. I de tilfeller der styrets leder anses inhabil ledes behandlingen av styrets nestleder.

Sparebanken Møre har tre styreutvalg valgt av og blant styrets medlemmer. Dette er revisjonsutvalget, risikoutvalget og kompensasjonsutvalget (godtgjørelsesutvalget). Det er utarbeidet instruks for styreutvalgene vedtatt av styret. Instruksene revideres regelmessig.

Både revisjonsutvalget og risikoutvalget har tre medlemmer. For å effektivisere utvalgenes oppgaver, og for å sikre samspill og synergier mellom utvalgene er medlemmene i de to utvalgene de samme personene. Utvalgene har den kompetansen som ut fra bankens organisasjon og virksomhet er nødvendig for å ivareta utvalgenes oppgaver. Uavhengighet er ivaretatt i henhold til anbefalingen.

Revisjonsutvalget skal se til at institusjonen har en uavhengig og effektiv ekstern og intern revisjon og en tilfredsstillende regnskapsrapportering og risikohåndtering i samsvar med lover og forskrifter.

Risikoutvalget skal vurdere om prisingen av Sparebanken Møres produkter tar hensyn til tilhørende risiko. Der dette ikke er tilfelle skal utvalget sørge for at styret forelegges forslag til forbedringstiltak. Videre skal utvalget blant annet bidra til at styret overvåker og styrer banken og konsernets samlede risiko på en god måte, og bidra til at styret jevnlig vurderer om bankens styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivået og omfang av virksomheten.

Kompensasjonsutvalget (godtgjørelsesutvalget) er omtalt i redegjørelsens punkt 12.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

10. Risikostyring og internkontroll

Sparebanken Møre legger til grunn en helhetlig risikostyringsprosess som grunnlag for sin internkontroll. Dette er blant annet nedfelt i bankens styrevedtatte "Risikopolitik". For å utøve en helhetlig risikostyring i Sparebanken Møre benyttes den globale internkontrollstandarden COSO-modellen.

Styrevedtatte "Overordnede retningslinjer for styring og kontroll i Sparebanken Møre" har nedfelt som utgangspunkt at den enkelte leder i konsernet skal sørge for å ha tilstrekkelig kunnskap om alle vesentlige risikoer innen eget ansvarsområde, slik at risikoen kan forvaltes på en økonomisk og administrativ forsvarlig måte.

I "Instruks for styret i Sparebanken Møre" er styrets rolle, styrearbeidets betydning, form, innhold og gjennomføring definert. Inkludert her er også risikostyring, både gjennom styringsfunksjonen og tilsynsfunksjonen. Videre er det utarbeidet egen instruks for revisjonsutvalget og risikoutvalget i konsernet, samt egen instruks for kompensasjonsutvalget (godtgjørelsesutvalget).

Styret påser at risikostyringen og internkontrollen i Sparebanken Møre er tilstrekkelig og systematisk, og at disse prosessene er etablert i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter, etiske retningslinjer, pålegg, og eksterne og interne retningslinjer. Styret fastsetter prinsippene og retningslinjer for risikostyring og internkontroll for de ulike aktivitetsnivåene i samsvar med bankens og konsernets risikobærende evne, og forsikrer seg om at strategier og retningslinjer blir formidlet til de ansatte. Styret vurderer systematisk og jevnlig strategier og retningslinjer for risikostyringen. Styret overvåker og periodisk vurderer effektiviteten av konsernets overordnede styring og kontroll, herunder tar hensyn til interne og eksterne påvirkningsforhold. Siste gjelder særlig ved endringer i konjunkturer og makroøkonomiske rammebetingelser.

For å påse at Sparebanken Møre utfører tilfredsstillende risikostyring og internkontroll, mottar styret løpende gjennom året flere typer rapporter fra Sparebanken Møres kontrollfunksjoner, herunder avdeling Risikostyring, avdeling Compliance, intern og ekstern revisor. Styret er selv aktiv i årlig ICAAP gjennom implementering av denne i langsiktig strategisk plan. Styret reviderer og vedtar minst årlig alle bankens overordnede risikostyringsdokument. Administrerende direktørs rapportering om hvorledes oppbygning og effektiviteten er i konsernets internkontroll gjennomføres hvert år i fjerde kvartal.

Både styrets årsrapport og årsregnskapet for øvrig inneholder ytterligere informasjon om Sparebanken Møres risikostyring og internkontroll.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

11. Godtgjørelse til styret

Godtgjørelse til styrets medlemmer fastsettes av generalforsamlingen. Styremedlemmenes honorar er ikke resultatavhengig, og er i sin helhet avgrenset til ordinært styrehonorar, eventuelt også tilleggshonorar for deltakelse i revisjonsutvalg, risikoutvalg og kompensasjonsutvalg (godtgjørelsesutvalg).

Utgangspunktet er at styrets medlemmer ikke har oppgaver for Sparebanken Møre utover styrevervet. I de tilfeller der selskaper som styrets medlemmer har tilknytning til påtar seg oppgaver for Sparebanken Møre blir hele styret informert. Honorar for slike tjenester blir godkjent av styret. Dersom det har vært gitt godtgjørelser utover vanlig styrehonorar blir disse opplyst om i noter i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

12. Godtgjørelse til ledende ansatte

I henhold til forskrift om godtgjørelsesordninger har Sparebanken Møre et kompensasjonsutvalg (godtgjørelsesutvalg) valgt av og blant styrets medlemmer. Styret er ansvarlig for å godkjenne og vedlikeholde godtgjørelsespolitikken for Sparebanken Møre, samt vurdere og overvåke effektene av godtgjørelsespolitikken. Praktisering av godtgjørelsesordningen skal minst en gang i året gjennomgås av uavhengig kontrollorgan, og det skal utarbeides egen rapport om den årlige gjennomgangen. I Sparebanken Møre utarbeides rapport om praktisering av godtgjørelsesordningen av konsernets internrevisor, BDO.

Sparebanken Møre opererer ikke med incentivbasert avlønning (provisjon) for noen av bankens ansatte.

Det er etablert en kollektiv bonusordning, med et felles beregningsprinsipp for alle ansatte, eventuelt avkortet i forhold til ansettelsestid eller stillingsbrøk i løpet av året. Administrerende direktør er ikke innbefattet av denne ordningen. Bonusens

størrelse er avhengig av konsernets overordnede måloppnåelse i forhold til konsernets langsiktige strategiske plan.

Den enkelte ansatte kan utover dette motta et engangstillegg utover fastlønn basert på personens måloppnåelse i forhold til individuell handlingsplan. Variabel engangsgodtgjørelse til ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for bankens risikoeksponering, og ansatte med kontrolloppgaver skal som et generelt krav baseres på en kombinasjon av vurdering av vedkommende person, vedkommende sin forretningsenhet og banken som helhet. Utgangspunktet for fastsetting av variabel engangsgodtgjørelse skal være risikobasert resultat.

For ledende ansatte mv. som nevnt i avsnittet over er det personer som innehar stillinger som ikke er direkte knyttet til resultatgenererende enheter. For disse personene legges det i større grad til grunn oppfyllelse av den enkeltes avdelings/seksjons måloppnåelse i etablerte lederavtaler, hva angår resultat i forhold til endring av arbeidsmåter og oppnåelse av person- og saksresultat. Det legges i disse vurderingene til grunn de resultater som er oppnådd over en periode på 2 år. I vurderingene vektlegges også, så langt det er mulig, Sparebanken Møres totale egenkapitalavkastning de siste 2 år.

For ledende ansatte mv. som arbeider i resultatgenererende enheter skal de finansielle måltallene definert i Sparebanken Møres BMS (balansert målstyring), og oppfyllelse av disse de siste 2 år, legges til grunn i større grad enn for personer som ikke arbeider i direkte resultatgenererende enheter. Også for disse ansatte skal oppfyllelse av den enkeltes og avdelingens/seksjonens måloppnåelse i etablerte lederavtaler utover de finansielle tallstørrelsene i BMS legges til grunn i vurderingene. BMS inneholder flere måltall som er direkte relatert til risikorelaterte resultater.

Minst halvparten av den generelle bonusen til alle ansatte gis i form av Sparebanken Møres egenkapitalbevis (MORG). Tildelingen gis fra Sparebanken Møres beholdning av egne egenkapitalbevis tilsvarende markedsverdi på oppgjørstidspunktet. Disse egenkapitalbevisene kan ikke disponeres fritt av den enkelte tidligere enn 1 år etter tildeling (se under vedrørende spesielle regler for ledende ansatte mv.).

Til ledende ansatte mv. gis også minimum halvparten av den generelle bonusen i form av MORG. For disse personene kan egenkapitalbevisene ikke disponeres fritt av den enkelte tidligere enn jevnt fordelt over en periode på 3 år.

Variabelt engangstillegg til personer som ikke er ledende ansatte mv. skal gis med minimum halvparten i MORG dersom det variable engangstillegget utgjør NOK 50.000 eller mer. Disse egenkapitalbevisene skal i så fall holdes minimum 1 år før avhendelse.

Variabelt engangstillegg til ledende ansatte mv. skal, uavhengig av beløpets størrelse, minimum gis med halvparten i MORG. Disse egenkapitalbevisene kan ikke disponeres fritt av den enkelte tidligere enn jevnt fordelt over en periode på minst 3 år. Dersom det er negativ utvikling i Sparebanken Møres resultater, eller særskilt i den ledende ansattes mv. forretningsenhet, kan den innvilgede variable godtgjørelsen reduseres de påfølgende tre årene etter mottatt variabel godtgjørelse. Eventuelt sluttvederlag ved opphør av arbeidsforhold skal tilpasses de resultater som er oppnådd over tid. Manglende resultater skal ikke belønnes. Ledende ansatte mv. skal ikke ha avtaler eller forsikringer som sikrer bortfall av prestasjonsbetinget godtgjørelse.

Fastsettelsen av lønn til administrerende direktør beslutes av styret i styremøte. Styret blir informert om lønn og annen godtgjørelse til de medarbeiderne som rapporterer til administrerende direktør.

Egne retningslinjer for godtgjørelsesordning i Sparebanken Møre er utarbeidet og fremlagt for generalforsamlingen. Årlig fremlegger styret erklæring om lederlønn som egen sak for generalforsamlingen.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

13. Informasjon og kommunikasjon

Det er utarbeidet styrevedtatte retningslinjer for rapportering av finansiell og annen informasjon.

Sparebanken Møre legger vekt på at korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om konsernets utvikling og resultater skal skape tillit ovenfor investormarkedet. Gjennom årsrapporten og kvartalsrapportene søker banken å oppnå den nødvendige åpenhet om de vesentlige faktorene knyttet til bankens utvikling. Dette gjøres for at markedsaktørene skal ha mest mulig korrekt bilde av bankens situasjon. I tillegg gjennomfører bankens ledelse egne presentasjoner både lokalt og i Oslo i tilknytning til fremleggelse av Sparebanken Møres års- og kvartalsresultater. Denne informasjonen er også samtidig tilgjengelig for hele markedet via bankens nettsider, samt offentliggjøring på Oslo Børs.

Års- og kvartalsrapporter blir utarbeidet i engelsk utgave til Sparebanken Møres utenlandsforbindelser. Bankens større bankforbindelser i utlandet blir også orientert jevnlig, blant annet gjennom oppsøkende aktiviteter der Sparebanken Møres regnskap og utvikling er blant temaene. Det utarbeides årlig en egen investor relations plan for hvilke interessenter som skal oppsøkes, og når og hvordan dette skal foregå.

Opplysninger knyttet til bankens egenkapitalbevis, utbyttepolitikk og finanskalender finnes både i årsrapporter og på bankens nettsider.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

14. Selskapsovertakelse

Sparebanken Møre er en selveiende institusjon som ikke kan bli overtatt av andre gjennom oppkjøp. Strukturendringer krever tillatelse fra myndighetene. Ved erverv av egenkapitalbevis som medfører eierskap utover 10 prosent av eierandelskapitalen må det søkes tillatelse fra Finanstilsynet.

Avvik fra anbefalingen: På grunn av lovpålagt eierbegrensning i sparebanker medfører dette punktet et avvik

15. Revisor

Generalforsamlingen velger revisor og fastsetter revisors godtgjørelse.

Bankens eksterne revisor, EY, er revisor både i morbank og datterselskap i konsernet. Revisor utarbeider årlig en plan for gjennomføring av revisjonsarbeidet det kommende år. Revisor presenterer planen i revisjonsutvalget og styremøte. Revisjonsutvalgets og styrets årsplan inneholder ett årlig møte med revisor hvor bankens ledelse ikke er til stede. I tillegg har revisjonsutvalget/styret møter med revisor der revisors syn på bankens risikoområder, interne kontrollrutiner og regnskapsprinsipper gjennomgås. I denne gjennomgangen påpeker revisor eventuelle områder der det bør gjennomføres kvalitetsheving, og revisor fremmer forslag til forbedringstiltak. Ekstern revisor deltar i de revisjonsutvalgs- og styremøter der årsregnskapet behandles, og han gjennomgår der de områder det er vesentlige forhold å informere om.

Revisor presenterer årlig en oversikt over fakturerte/påløpte honorarer som er splittet mellom ordinært revisjonshonorar og andre tjenester. Generalforsamlingen behandler årlig ekstern revisors honorar.

Styret har fastsatt retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Resultat

KONSERN				MORBANK	
2014	2015	Beløp i mill. kroner	Note	2015	2014
		Renteinntekter av:			
51	51	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		71	79
2 075	1 866	Utlån til og fordringer på kunder	<u>18 23</u>	1 328	1 474
111	77	Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer		74	111
2 237	1 994	Renteinntekter	<u>15</u>	1 473	1 664
		Rentekostnader på:			
9	6	Gjeld til kredittinstitusjoner		12	13
610	406	Innskudd fra og gjeld til kunder	<u>18 23</u>	406	610
410	380	Utstedte sertifikater og obligasjoner		123	126
83	75	Ansvarlig lånekapital		75	83
32	29	Andre rentekostnader		29	32
1 144	896	Rentekostnader	<u>15</u>	645	864
1 093	1 098	Netto renteinntekter	<u>19</u>	828	800
315	205	Andre driftsinntekter	<u>20</u>	398	472
324	309	Lønn m.v.	<u>23 24</u>	295	308
119	119	Administrasjonskostnader	<u>21 22</u>	119	119
443	428	Lønn og generelle administrasjonskostnader		414	427
25	29	Av- og nedskrivninger og verdiendringer på ikke-finansielle eiendeler	<u>21 25 26</u>	23	21
96	104	Andre driftskostnader	<u>18 21 22 23</u>	105	92
844	742	Resultat før tap		684	732
22	50	Tap på utlån, garantier m.v.	<u>4 7 8 9</u>	47	22
822	692	Resultat før skatt	<u>19</u>	637	710
199	189	Skattekostnad	<u>28</u>	125	129
623	503	Resultat for regnskapsåret		512	581
136	115	Overført til utbyttemidler for lokalsamfunnet 1)		115	136
133	114	Utbytte på egenkapitalbevis 1)		114	133
157	142	Overført til grunnfond		142	157
154	140	Overført til utjevningsfond		140	154
42	-9	Overført til annen egenkapital		0	0
623	503	Sum foreslåtte disponeringer		512	581

31,20	25,25	Resultat pr. egenkapitalbevis (kroner)	<u>29</u>	25,70	29,10
31,20	25,25	Utvannet resultat pr. egenkapitalbevis (kroner)	<u>29</u>	25,70	29,10

1) Overføres til annen egenkapital inntil endelig vedtak foreligger

Utvidet resultat

KONSERN				MORBANK	
2014	2015	Beløp i mill. kroner	Note	2015	2014
623	503	Resultat for regnskapsåret		512	581
		Andre inntekter/kostnader som reverseres over ordinært resultat:			
-13	48	Verdiendring aksjeinvesteringer og andeler tilgjengelig for salg (uten skatteeffekt)		48	-13
		Andre inntekter/kostnader som ikke reverseres over ordinært resultat:			
-102	-9	Estimatavvik pensjon		-9	-102
27	-2	Skatteeffekt av estimatavvik pensjon	28	-2	27
535	540	Totalresultat for regnskapsåret		549	493

Balanse

KONSERN				MORBANK	
2014	2015	Beløp i mill. kroner	Note	2015	2014
78	1 054	Kontanter og fordringer på Norges Bank		1 054	78
1 146	1 090	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid		1 090	1 147
15	115	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid		1 084	929
1 161	1 205	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	<u>18</u>	2 174	2 076
48 884	51 286	Utlån til og fordringer på kunder	<u>4 5 6 7 8 9 18 19 23</u>	34 530	33 495
4 771	4 735	Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	<u>15 17</u>	4 333	4 588
898	1 234	Finansielle derivater	<u>12</u>	749	503
3	2	Aksjer og andre verdipapirer vurdert til virkelig verdi via resultatet		2	3
123	166	Aksjer og andre verdipapirer vurdert som tilgjengelig for salg		166	123
126	168	Aksjer og andre verdipapirer	<u>15 17</u>	168	126
0	0	Eierinteresser i kredittinstitusjoner (datterselskap)		1 150	1 050
0	0	Eierinteresser i andre konsernselskap		21	21
0	0	Eierinteresser i konsernselskaper	<u>18</u>	1 171	1 071
31	50	Eiendel ved utsatt skatt	<u>28</u>	60	40
32	48	Immaterielle eiendeler	<u>26</u>	47	31
32	25	Maskiner, inventar og transportmidler		24	30
232	234	Bygninger og andre faste eiendommer		26	24
264	259	Varige driftsmidler	<u>25</u>	50	54
60	81	Andre eiendeler	<u>27</u>	75	53
56 305	60 120	Sum eiendeler	<u>11 12 15 16 17</u>	44 411	42 115

KONSERN				MORBANK	
2014	2015	Beløp i mill. kroner	Note	2015	2014
42	68	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid		68	42
506	990	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid		1 275	609
548	1 058	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	<u>18</u>	1 343	651
19 229	21 243	Innskudd fra kunder uten avtalt løpetid		21 264	19 247
9 160	8 146	Innskudd fra kunder med avtalt løpetid		8 146	9 160

28 389	29 389	Innskudd fra kunder	<u>5 6 18 19 23</u>	29 410	28 407
1 753	1 107	Utstedte sertifikat		1 107	1 753
18 119	20 811	Utstedte obligasjoner		5 099	4 121
19 872	21 918	Utstedte sertifikater og obligasjoner	<u>14 15 16 17</u>	6 206	5 874
713	592	Finansielle derivater	<u>12</u>	586	713
77	75	Påløpte kostnader og mottatt ikke opptjente inntekter		75	77
68	59	Pensjonsforpliktelser	<u>24</u>	59	68
205	215	Betalbar skatt	<u>28</u>	150	134
2	0	Individuelle avsetninger på garantiansvar	<u>8</u>	0	2
207	375	Andre forpliktelser	<u>10</u>	371	202
559	724	Avsetninger og andre forpliktelser		655	483
878	826	Fondsobligasjoner		826	878
501	501	Ansvarlige lån		501	501
1 379	1 327	Ansvarlig lånekapital	<u>13 16</u>	1 327	1 379
51 460	55 008	Sum forpliktelser	<u>11 12 14 15 16 17</u>	39 527	37 507
989	989	Egenkapitalbevis	<u>31</u>	989	989
-11	-13	Beholdning av egne egenkapitalbevis	<u>31</u>	-13	-11
353	354	Overkurs		354	353
1 331	1 330	Innskutt egenkapital		1 330	1 331
2 048	2 183	Grunnfondskapital		2 183	2 048
125	125	Gavefond		125	125
799	935	Uttevningssfond		935	799
34	82	Verdireguleringsfond		82	34
507	457	Annen egenkapital		229	269
3 514	3 782	Opptjent egenkapital		3 554	3 276
4 845	5 112	Sum egenkapital	<u>30</u>	4 884	4 608
56 305	60 120	Sum forpliktelser og egenkapital		44 411	42 115

Ålesund, 31. desember 2015

24. februar 2016

I STYRET FOR SPAREBANKEN MØRE

**Leif-Arne
Langøy**
STYRELEDER

**Roy
Reite**
STYRETS NESTLEDER

**Ragna Brenne
Bjerkset**

**Henrik
Grung**

**Rita Christina
Sævik**

**Ann Magritt Bjåstad
Vikebakk**

**Helge Karsten
Knudsen**

**Olav Arne
Fiskerstrand**
ADM. DIREKTØR

Egenkapitaloppstilling

KONSERN 31.12.2015	Sum egen-kapital	Egen-kapital-bevis	Over-kurs	Grunn-fond	Gave-fond	Utjev-nings-fond	Verdi-reguler-ingsfond	Annen egen-kapital
Egenkapital pr 31.12.14 (note 30 og 31)	4 845	978	353	2 048	125	799	34	507
Endring egne egenkapitalbevis	-2	-2	1	-2		1		
Utdelt utbytte midler til egenkapitalbeviserne	-133							-133
Utdelt utbytte midler til lokalsamfunnet	-136							-136
Egenkapital før årets resultatdisponering	4 573	976	354	2 046	125	800	34	238
Tilført grunnfondet	142			142				
Tilført utjevningsfondet	140					140		
Tilført annen egenkapital	-9							-9
Foreslått utbytte midler til egenkapitalbeviserne	114							114
Foreslått utbytte midler til lokalsamfunnet	115							115
Resultat for regnskapsåret	503	0	0	142	0	140	0	220
Verdiendring aksjeinvesteringer tilgjengelig for salg	48						48	
Estimatavvik pensjoner	-9			-5		-4		
Skatteeffekt av estimatavvik pensjoner	-2			-1		-1		
Sum andre inntekter og kostnader fra utvidet resultat	37	0	0	-6	0	-5	48	0
Totalresultat for perioden	540	0	0	137	0	135	48	220
Egenkapital pr 31.12.15 (note 30 og 31)	5 112	976	354	2 183	125	935	82	457

KONSERN 31.12.2014	Sum egen-kapital	Egen-kapital-bevis	Over-kurs	Grunn-fond	Gave-fond	Utjev-nings-fond	Verdi-reguler-ingsfond	Annen egen-kapital
Egenkapital pr 31.12.13 (note 30 og 31)	4 491	985	353	1 935	125	684	47	362
Endring egne egenkapitalbevis	-14	-7		-6		-1		
Utdelt utbyttmidler til egenkapitalbeviserne	-79							-79
Utdelt utbyttmidler til lokalsamfunnet	-87							-87
Egenkapital før årets resultatdisponering	4 311	978	353	1 929	125	683	47	196
Tilført grunnfondet	157			157				
Tilført utjevningfondet	154					154		
Tilført annen egenkapital	42							42
Foreslått utbyttmidler til egenkapitalbeviserne	133							133
Foreslått utbyttmidler til lokalsamfunnet	136							136
Resultat for regnskapsåret	623	0	0	157	0	154	0	311
Verdiendring aksjeinvesteringer tilgjengelig for salg	-13						-13	
Estimatavvik pensjoner	-102			-52		-51		
Skatteeffekt av estimatavvik pensjoner	27			14		13		
Sum andre inntekter og kostnader fra utvidet resultat	-88	0	0	-38	0	-38	-13	0
Totalresultat for perioden	535	0	0	119	0	116	-13	311
Egenkapital pr 31.12.14 (note 30 og 31)	4 845	978	353	2 048	125	799	34	507

MORBANK 31.12.2015	Sum egen-kapital	Egen-kapital-bevis	Over-kurs	Grunn-fond	Gave-fond	Utjev-nings-fond	Verdi-reguler-ingsfond	Annen egen-kapital
Egenkapital pr 31.12.14 (note 30 og 31)	4 608	978	353	2 048	125	799	34	269
Endring egne egenkapitalbevis	-2	-2	1	-2		1		
Utdelt utbytte midler til egenkapitalbeviserne	-133							-133
Utdelt utbytte midler til lokalsamfunnet	-136							-136
Egenkapital før årets resultatdisponering	4 337	976	354	2 046	125	800	34	0
Tilført grunnfondet	142			142				
Tilført utjevningsfondet	140					140		
Foreslått utbytte midler til egenkapitalbeviserne	114							114
Foreslått utbytte midler til lokalsamfunnet	115							115
Resultat for regnskapsåret	512	0	0	142	0	140	0	229
Verdiendring aksjeinvesteringer tilgjengelig for salg	48						48	
Estimatavvik pensjoner	-9			-5		-4		
Skatteeffekt av estimatavvik pensjoner	-2			-1		-1		
Sum andre inntekter og kostnader fra utvidet resultat	37	0	0	-6	0	-5	48	0
Totalresultat for perioden	549	0	0	137	0	135	48	229
Egenkapital pr 31.12.15 (note 30 og 31)	4 884	976	354	2 183	125	935	82	229

MORBANK 31.12.2014	Sum egen-kapital	Egen-kapital-bevis	Over-kurs	Grunn-fond	Gave-fond	Utjev-nings-fond	Verdi-reguler-ingsfond	Annen egen-kapital
Egenkapital pr 31.12.13 (note 30 og 31)	4 295	985	353	1 935	125	684	47	166
Endring egne egenkapitalbevis	-14	-7		-6		-1		
Utdelt utbytte midler til egenkapitalbeviserne	-79							-79
Utdelt utbytte midler til lokalsamfunnet	-87							-87
Egenkapital før årets resultatdisponering	4 115	978	353	1 929	125	683	47	0
Tilført grunnfondet	157			157				
Tilført utjevningsfondet	154					154		
Foreslått utbytte midler til egenkapitalbeviserne	133							133
Foreslått utbytte midler til lokalsamfunnet	136							136
Resultat for regnskapsåret	581	0	0	157	0	154	0	269
Verdiendring aksjeinvesteringer tilgjengelig for salg	-13						-13	
Estimatavvik pensjoner	-102			-52		-51		
Skatteeffekt av estimatavvik pensjoner	27			14		13		
Sum andre inntekter og kostnader fra utvidet resultat	-88	0	0	-38	0	-38	-13	0
Totalresultat for perioden	493	0	0	119	0	116	-13	269
Egenkapital pr 31.12.14 (note 30 og 31)	4 608	978	353	2 048	125	799	34	269

Kontantstrømpoppstilling

KONSERN				MORBANK	
2014	2015	Beløp i mill. kroner	Note	2015	2014
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter					
2 122	2 109	Renteinnbetalinger, provisjonsinnbetalinger og gebyrer	<u>20</u>	1 594	1 589
-358	-524	Renteutbetalinger, provisjonsutbetalinger og gebyrer	<u>20</u>	-529	-393
7	2	Innbetalinger av utbytte og konsernbidrag	<u>20</u>	193	159
-514	-532	Driftsutbetalinger	<u>21</u> <u>22</u> <u>23</u> <u>24</u>	-519	-486
-188	-202	Utbetalinger av skatt	<u>28</u>	-131	-127
-446	-44	Netto inn-/utbetaling på utlån til og fordringer på andre finansinstitusjoner		-99	-229
-2 223	-2 922	Netto inn-/utbetaling av nedbetalingslån/leasing til kunder		-1 594	-1 720
-546	485	Netto inn-/utbetaling av benyttede rammekreditter		526	-363
332	1 000	Netto inn-/utbetaling av innskudd fra kunder	<u>23</u>	1 003	331
-1 814	-628	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		444	-1 239
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter					
140	104	Renteinnbetalinger på sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer		102	140
2 594	1 483	Innbetaling ved salg av sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer		2 300	4 372
-2 137	-1 512	Utbetaling ved kjøp av sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer		-2 107	-3 264
1	4	Innbetaling ved salg av driftsmidler m.v.	<u>25</u>	1	1
-33	-43	Utbetaling ved tilgang av driftsmidler m.v.	<u>25</u>	-37	-30
-454	-283	Netto inn-/utbetaling av øvrige eiendeler	<u>26</u> <u>27</u>	-294	-570
111	-247	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-35	649

Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter				
-493	-455	Renteutbetalinger på utstedte verdipapirer og ansvarlig lånekapital	-199	-209
-559	511	Netto inn-/utbetaling av innskudd fra Norges Bank og andre finansinstitusjoner	692	-986
6 258	7 056	Innbetaling ved utstedelse av verdipapirgjeld <u>12 14</u>	3 751	3 749
-4 955	-5 107	Utbetaling ved innløsning av verdipapirgjeld <u>12 14</u>	-3 448	-3 375
-79	-133	Utbetalinger av utbytte <u>31</u>	-133	-79
328	-21	Netto inn-/utbetaling av øvrig gjeld <u>19 24</u>	-96	287
500	1 851	Netto kontantstrømmer av finansieringsaktiviteter	567	-613
-1 203	976	Netto endring likvider	976	-1 203
1 281	78	Likviditetsbeholdning 01.01	78	1 281
78	1 054	Likviditetsbeholdning 31.12	1 054	78

Kontantstrømmoppstillingen viser innbetalinger og utbetalinger av kontanter og kontantekvivalenter gjennom året. Oppstillingen er utarbeidet i henhold til direkte metoden. Kontantstrømmene er klassifisert som operasjonelle aktiviteter, investeringsaktiviteter eller finansieringsaktiviteter. Balansepostene er justert for effekter av valutakursendringer. Kontanter er definert som kontanter og fordringer på Norges Bank.

Note 1

GENERELLE OPPLYSNINGER

Sparebanken Møre, som er konsernets morselskap, er en sparebank registrert i Norge. Bankens egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs.

Konsernet består av morbanken Sparebanken Møre, samt datterselskapene Møre Boligkreditt AS, Møre Eiendomsmegling AS og Sparebankeiendom AS.

Konsernet Sparebanken Møre tilbyr banktjenester for personmarked og næringsliv, leasing og eiendomsmegling gjennom et utstrakt kontornett i Møre og Romsdal, som er definert som geografisk hjemmemarked.

Selskapets hovedkontor er lokalisert i Keiser Wilhelmsgt. 29/33, Postboks 121 Sentrum, 6001 Ålesund, Norge.

Foreløpig årsregnskap ble godkjent for publisering av styret 27. januar 2016. Endelig årsregnskap er avlagt av styret 24. februar 2016.

Konsernets virksomhet er beskrevet i note 19.

Note 2

REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er utarbeidet i overensstemmelse med internasjonale regnskapsstandarder, International Financial Reporting Standards (IFRS), som fastsatt av International Accounting Standards Board, og godkjent av EU pr 31. desember 2015.

Hvordan konsernets regnskapsprinsipper skal leses:

Sparebanken Møre beskriver regnskapsprinsipper og prinsippvalg i tilknytning til de aktuelle notene som prinsippene omhandler. Se tabellen under for oversikt over i hvilken note de ulike prinsippene er beskrevet, samt henvisning til aktuelle og viktige IFRS-standarder.

Regnskapsprinsipp	Note	IFRS-standard
Nedskrivninger	Note 7 Tap på utlån og garantier	IAS 39, IFRS 7
Finansielle garantier og forpliktelser	Note 10 Forpliktelser	IAS 39, IAS 37
Finansielle derivater	Note 12.3 Finansielle derivat	IAS 39, IFRS 7, IFRS 13
Sikring	Note 14 Verdipapirgjeld	IAS 39, IFRS 7
Klassifisering av fin.instr.	Note 15 Klassifikasjon av finansielle instrumenter	IAS 39, IFRS 7
Amortisert kost	Note 16 Finansielle instrumenter til amortisert kost	IAS 39, IFRS 7
Virkelig verdi	Note 17 Finansielle instrumenter til virkelig verdi	IAS 39, IFRS 13, IFRS 7
Driftssegmenter	Note 19 Driftssegmenter	IFRS 8
Inntektsføring	Note 20 Andre driftsinntekter	IAS 18, IAS 39
Pensjon	Note 24 Pensjonskostnader og -forpliktelser	IAS 19
Varige driftsmidler	Note 25 Varige driftsmidler	IAS 16, IAS 36
Immaterielle eiendeler	Note 26 Andre immaterielle eiendeler	IAS 38, IAS 36
Skatt	Note 28 Skatt	IAS 12
Egenkapital	Note 31 Egenkapitalbevis og eierstruktur	IAS 1
Hendelser etter balansedagen	Note 32 Hendelser etter balansedagen	IAS 10

Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet omfatter Sparebanken Møre og alle selskap der Sparebanken Møre har kontroll gjennom sitt eierskap. Et foretak er kontrollert når eier er eksponert for eller har rettigheter til avkastningen fra foretaket og har mulighet til å påvirke denne avkastningen gjennom sin innflytelse over foretaket. Dette gjelder datterselskaper spesifisert i note 18.

Selskaper som er kjøpt eller solgt i løpet av året inkluderes i konsernregnskapet fra det tidspunktet kontroll oppnås og inntil kontroll opphører.

Konsernregnskapet utarbeides som om konsernet var en økonomisk enhet.

Alle transaksjoner mellom selskaper som inngår i konsernet er eliminert i konsolideringen av konsernregnskapet. Det er brukt ensartede regnskapsprinsipper for alle selskap som inngår i konsernregnskapet. Investeringer i datterselskaper er i morbankens

regnskap vurdert til kost. Oppkjøpsmetoden er brukt ved regnskapsføring av oppkjøpte enheter. Anskaffelseskost ved et oppkjøp er målt som virkelig verdi av avgitte eiendeler, utstedte egenkapitalinstrumenter og overtatt gjeld. Identifiserbare kjøpte eiendeler, og overtatt gjeld og gjeldsforpliktelser er målt til virkelig verdi på oppkjøpsdato. Anskaffelseskost utover virkelig verdi av konsernets eierandel av identifiserte netto eiendeler, er i tråd med IFRS 3 klassifisert som goodwill. Transaksjonskostnader ved oppkjøp resultatføres etter hvert som de påløper.

Midlertidig overtatte andeler i forbindelse med sikring av engasjement konsolideres ikke, men behandles som holdt tilgjengelig for salg med verdiendring over resultatet.

Valuta

Konsernet presenterer sitt regnskap i norske kroner (NOK). Morbanken med datterselskaper har NOK som funksjonell valuta.

Alle pengeposter i utenlandsk valuta er omregnet til funksjonell valuta (NOK) etter kurser fra Norges Bank pr. 31.12.2015. Løpende inntekter og utgifter er omregnet til transaksjonstidspunktens valutakurs, og valutakursendringer er resultatført løpende i regnskapsperioden.

Endringer i regnskapsprinsipper og presentasjon (klassifiseringer)

Det foreligger ingen vesentlige endringer i regnskapsprinsipper for 2015. For endringer i presentasjon/klassifisering, se ytterligere informasjon under avsnittet "Nye standarder".

Nye eller endrede standarder

Konsernet har implementert følgende nye eller endrede standarder/fortolkninger i 2015:

- IFRS 3 Virksomhetssammenslutninger

Endringen i IFRS 3 klargjør at felleskontrollerte ordninger er utenfor virkeområdet til IFRS 3 og at unntaket fra virkeområdet gjelder bare for regnskapsføringen i finansregnskapet til den felleskontrollerte ordningen. Konsernet har ikke felleskontrollerte ordninger, og endringen har derfor ikke hatt påvirkning på konsernets finansielle stilling eller resultat.

- IFRS 13 Virkelig verdi måling

Endring i virkeområdet til IFRS 13: Porteføljeunntaket i IFRS 13 kan anvendes for finansielle eiendeler, finansielle forpliktelser og andre kontrakter. Endringen har ikke hatt påvirkning på konsernets finansielle stilling eller resultat.

- IAS 40 Investerings eiendom

Endringen klargjør at det er IFRS 3, og ikke beskrivelsen av tilleggstenester i IAS 40, som skal benyttes til å slå fast om transaksjonen er et kjøp av en eiendel eller en forretningssammenslutning. Konsernet har ikke investerings eiendom og endringen har derfor ikke hatt påvirkning på konsernets finansielle stilling eller resultat.

- IFRIC 21 Avgifter

IFRIC 21 er en tolkning av IAS 37 Avsetninger, betingede forpliktelser og betingede eiendeler. Standarden fastsetter kriteriene for innregning av forpliktelser. Fortolkningen klargjør at den forpliktende hendelsen som gir opphav til avgifter som det offentlige pålegger (government levies) er aktiviteten som er beskrevet i den relevante lovgivningen som utløser betalingsforpliktelsen for avgiften. Fortolkningen gjelder med virkning for regnskapsår som startet 1. januar 2015 eller senere. Avgift til Bankenes Sikringsfond er vurdert å være omfattet av fortolkningen. For banken vil IFRIC 21 ikke ha betydning for periodiseringen i årsregnskapet, men vil kunne påvirke periodiseringen av forpliktelsen som ligger i avgiften mellom kvartaler i et regnskapsår. Dette forholdet vil bli revurdert i løpet av 1. kvartal 2016. Fortolkningen har imidlertid ikke hatt vesentlig påvirkning på konsernets finansielle stilling pr 31.12.2015 eller årsresultatet for 2015.

Fremtidige standarder

Standardene og fortolkningene som er vedtatt frem til tidspunkt for avleggelse av konsernregnskapet, men hvor ikrafttredelsestidspunkt er frem i tid er oppgitt under. Konsernets intensjon er å implementere de relevante endringene på ikrafttredelsestidspunktet, under forutsetning av at EU godkjenner endringene før avleggelse av konsernregnskapet.

- IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter skal erstatte dagens IAS 39. Den nye standarden introduserer en forretningsorientert modell for klassifisering av finansielle eiendeler, en forventet tapsmodell for nedskrivninger og en ny generell modell for sikringsbokføring. IFRS 9 har pliktig ikrafttredelsestidspunkt 1. januar 2018, men det er tillatt med tidligere anvendelse. Standarden er foreløpig ikke godkjent av EU. Sparebanken Møre vil ikke benytte muligheten for tidlig anvendelse.

Metoden for måling av nedskrivninger for forventet tap for finansielle eiendeler målt til amortisert kost i resultatregnskapet avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden opprinnelig innregning. Hvis kredittrisikoen ikke har økt vesentlig, skal nedskrivning som skal innregnes, være lik 12-måneders forventet tap. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig, skal nedskrivningen

som skal innregnes, være lik forventet tap over hele levetiden. Den foreløpige forventningen er at implementeringen av IFRS 9 vil medføre en økning i nedskrivninger som følge av endringen fra en faktisk tap-modell til en forventet tap-modell. Konsernet har startet arbeidet med å implementere den nye standarden men det er for tidlig å gi estimat på forventet effekt i konsernets resultatregnskap.

- IFRS 16 Leieavtaler

Denne erstatter eksisterende IFRS-standard for leieavtaler, IAS 17 Leieavtaler. IFRS 16 angir prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger om leieavtaler for begge parter i en leieavtale, dvs. kunden (leietager) og tilbyder (utleier). Den nye standarden krever at leietager innregner eiendeler og forpliktelser for de fleste leieavtaler, noe som er en vesentlig endring fra dagens prinsipper.

Følgende nye standard med fremtidig ikrafttredelsestidspunkt forventes ikke å ha vesentlig betydning for konsernet Sparebanken Møre:

- IFRS 15 Inntektsføring

Årlig forbedringsprosjekt

IASB har i sine årlige forbedringsprosjekter gjort mindre endringer i en rekke standarder. Ingen av disse endringene er vurdert å ha vesentlige betydning for den finansielle stilling eller resultat for konsernet Sparebanken Møre.

Skjønnsmessige vurderinger ved bruk av regnskapsprinsipp

Finansielle eiendeler og forpliktelser henføres til ulike kategorier i IAS 39 som etterfølgende styrer målingen i balansen. Banken har klare rutiner for denne kategoriseringen, og prosessen krever normalt bare begrenset bruk av skjønn.

Bruk av estimater og skjønnsmessige vurderinger ved utarbeidelsen av årsregnskapet

Utarbeidelse av årsregnskapet i overensstemmelse med enkelte IFRS regnskapsstandarder krever at ledelsen i noen tilfeller benytter skjønnsmessige estimater og forutsetninger. Vurderingene er basert på historisk erfaring og forutsetninger som ledelsen mener er rimelige og fornuftige. Estimaten og forutsetningene som ligger til grunn, påvirker de rapporterte beløp på eiendeler, gjeld og poster utenom balansen, samt inntekter og kostnader i de presenterte årsregnskapene. Det er risiko for at faktiske resultater senere, til en viss grad, kan avvike fra estimater og forutsetninger som er lagt til grunn.

Enkelte regnskapsprinsipper anses som spesielt viktige for å belyse konsernets finansielle stilling fordi det kreves at ledelsen gjør vanskelige eller subjektive vurderinger og fastsetter estimater som i hovedsak relaterer seg til saker som er usikre i utgangspunktet.

Ledelsen gjør vurderinger ved valg og anvendelse av regnskapsprinsipper. Selskapets finansielle eiendeler og forpliktelser allokteres til ulike kategorier i henhold til IAS 39. Normalt er det lite skønnsutøvelse i denne sammenheng. Det vises til note 15 for måleprinsippene.

Ledelsen vurderer at de viktigste områdene som det er knyttet kritiske estimater og forutsetninger til er:

Nedskrivning på utlån

Konsernet gjennomgår låneporteføljen minst hvert kvartal. Engasjement blir gjennomgått individuelt og vurdert nedskrevet når objektive bevis for verdifall foreligger eller senest ved mislighold over 90 dager. Det gjennomføres videre nedskrivningsvurderinger for grupper av utlån. Det vises til note 7 for ytterligere beskrivelse av prinsipper og metodikk. Det foreligger retningslinjer for gjennomføring av vurdering av fremtidige kontantstrømmer. Vesentlige engasjement gjennomgås av sentrale kredittmiljøer i banken før endelig beslutning fattes.

I forbindelse med nedskrivningsvurderinger skal alle kontantstrømmer på engasjementene i prinsippet identifiseres, og det skal gjøres en vurdering av hvilke kontantstrømmer som er utsatte. Med bakgrunn i det store antall engasjementer som er gjenstand for vurdering både på individuelt nivå og gruppenivå, må slike beregninger skje med utgangspunkt i tilnærminger og erfaringstall.

Virkelig verdi på finansielle instrumenter – herunder derivater

For finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked benyttes ulike verdsettelsesmetoder for å fastsette virkelig verdi. Ytterligere informasjon, samt beskrivelse av teknikkene gis i note 17. Det henvises også til notene 11-16 som omhandler finansielle instrumenter.

Pensjonsforpliktelser

Nåverdien av pensjonsforpliktelser avhenger av flere faktorer som fastsettes ved bruk av en rekke aktuarmessige forutsetninger. Enhver endring i disse forutsetningene vil påvirke balanseført beløp for pensjonsforpliktelsen. Diskonteringsrenten fastsettes ved årsslutt. Dette er renten som benyttes for å beregne nåverdien av fremtidige nødvendige utbetalinger for å dekke pensjonsforpliktelsen. Diskonteringsrenten baseres på det norske markedet for obligasjoner med fortrinnsrett, samt swap-rentene i interbankmarkedet for ekstrapolering av krumningen utover 10 år, slik at vi oppnår tilnærmet lik forfalltid som pensjonsforpliktelsen. Andre grunnleggende forutsetninger for pensjonsforpliktelsen er delvis basert på faktiske markedsforhold. Forutsetningene om døds- og uføreutviklingen er basert på standardiserte forutsetninger, samt andre demografiske faktorer. Tilleggsinformasjon vises i note 24.

Note 3

RISIKOSTYRING

Strategi

Sparebanken Møre langsiktige strategiske utvikling og måloppnåelse støttes ved god risiko- og kapitalstyring. Overordnet formål med risikostyring og kontroll er å sikre at man oppnår de fastsatte mål, sikre effektiv drift, håndtering av risikoer som kan hindre oppnåelse av forretningsmessige mål, sikre intern og ekstern rapportering av høy kvalitet, og sikre at konsernet opererer i samsvar med relevante lover, regler og interne retningslinjer. Å ta risiko er et grunnleggende trekk ved å drive bankvirksomhet, og risikostyring er således et sentralt område i den daglige driften og i styrets løpende fokus.

Styret i Sparebanken Møre har vedtatt overordnede retningslinjer for styring og kontroll i konsernet, samt risikopolicy. Konsernet skal ha lav til moderat risikoprofil, hvor inntjeningen skal være et produkt av kunderelaterte aktiviteter, og ikke finansiell risikotaking. Det er videre vedtatt egne policyer for hvert vesentlige risikoområde; kredittrisiko, motpartsrisiko, markedsrisiko og likviditetsrisiko. Risikostrategiene vedtas av styret, og revideres minimum årlig eller når spesielle forhold skulle tilsi det. Konsernet har etablert en oppfølgings- og kontrollstruktur som skal sørge for at strategisk plans overordnede rammeverk blir overholdt.

Bedriftskultur, organisering og ansvar

Risikostyringsprosessen er fundert på bankens og konsernets bedriftskultur. Denne inkluderer ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen. De ansattes integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger er fundamentale elementer i en velfungerende bedriftskultur. Velutviklede kontroll- og styringstiltak kan ikke kompensere for en dårlig bedriftskultur. Med bakgrunn i dette har Sparebanken Møre etablert klare etiske retningslinjer og et tydelig verdigrunnlag som er godt kommunisert i hele organisasjonen.

Sparebanken Møre legger vekt på uavhengighet i risikostyringen. Ansvaret for, og gjennomføringen av risikostyring og kontroll er derfor delt mellom styret, ledelsen og ulike forretningsenheter/operative ledere.

Styret i Sparebanken Møre har det overordnede ansvaret for å påse at banken og konsernet har en kapitaldekning som er tilstrekkelig ut fra ønsket risiko og konsernets virksomhet, samt sørge for at Sparebanken Møre er tilstrekkelig kapitalisert ut fra regulatoriske krav. Styret skal videre påse at risikostyringen og internkontrollen er god og systematisk, og at dette er etablert i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter, pålegg, eksterne og interne retningslinjer. Styret fastsetter videre prinsippene og retningslinjene for risikostyring og internkontroll for de ulike aktivitetsnivåene, og reviderer og vedtar jevnlig, og minst årlig, ulike strategier og retningslinjer for risikostyringen.

Revisjons- og risikoutvalget velges av og blant styrets medlemmer. Utvalgene er underutvalg av styret, hvis formål er å foreta mer grundige vurderinger av utpekte saksområder og rapportere resultatet til styret. Revisjons- og risikoutvalget skal se til at institusjonen har en uavhengig og effektiv ekstern og intern revisjon og en tilfredsstillende regnskapsrapportering og risikohåndtering i samsvar med lover og forskrifter.

Administrerende direktør har ansvar for at det er etablert en forsvarlig risikostyring og internkontroll på basis av vurderinger, prinsippfastsettelse og retningslinjer fastsatt av styret. Administrerende direktør er ansvarlig for at det etableres et godt kontrollmiljø på alle nivå i banken, og skal gjennomføre en løpende oppfølging av endringer i bankens risikoer, og påse at disse er forsvarlig ivarettatt i samsvar med styrets retningslinjer. Administrerende direktør skal sørge for at bankens risikostyring og internkontroll er dokumentert i henhold til gjeldende lover, regler, forskrifter og vedtekter, og skal minst én gang i året utarbeide en samlet vurdering av risikosituasjonen, som skal forelegges styret til behandling.

Avdeling risikostyring har ansvar for å utarbeide systemer, retningslinjer og prosedyrer for å identifisere, måle, rapportere og følge opp bankens viktigste iboende risikoer. Avdelingen har ansvaret for å sørge for at Sparebanken Møres totale risikoeksponering blir rapportert til administrerende direktør og styret, herunder resultater av gjennomførte stresstester. Videre har avdelingen det koordinerende hovedansvaret for konsernets IRB-system. Funksjonen er en sentral premissleverandør og rådgiver i strategiprosessen knyttet til risikovurderinger, risikotoleranse og operasjonalisering av bankens overordnede mål med hensyn til risikoer. Avdelingen har også ansvar for å lede årlig ICAAP-arbeid, og for å koordinere årlig internkontrollbekreftelser fra de operative lederne. Avdelingen inngår i Seksjon Økonomi, Risikostyring, Personal og Sikkerhet som rapporterer direkte til administrerende direktør.

I henhold til krav i verdipapirhandelloven med tilhørende forskrift har Sparebanken Møre en compliance-funksjon. Sparebanken

Møres styre vedtar årlig egen complianceinstruks, og det utarbeides en årlig arbeids- og handlingsplan for funksjonen. Leder for avdelingen rapporterer til Sparebanken Møres administrerende direktør, men er organisatorisk underlagt leder for Seksjon Kreditt og Juridisk.

Avdeling økonomi og regnskap har ansvaret for konsernets samlede økonomistyring/-rapportering og regnskapsrapportering, og inngår i Seksjon Økonomi, Risikostyring, Personal og Sikkerhet.

Sparebanken Møres operative ledere på vesentlige virksomhetsområder skal aktivt engasjere seg i prosessen rundt vurderingen av om etablert risikostyring og internkontroll blir gjennomført som forutsatt. Det legges til grunn at ledere på alle plan i organisasjonen overvåker vedtatte kontrolltiltak innenfor sitt ansvarsområde.

Sparebanken Møres kredittkomité behandler større engasjement og saker av spesiell karakter, og skal avgi en uavhengig innstilling til fullmaktshaver. Kredittkomiteen legger særskilt vekt på å avdekke risiko i tilknytning til den enkelte søknad og gjennomfører en egen vurdering av kredittrisiko. I tillegg til dette vurderes om det enkelte engasjement er i henhold til konsernets kredittrisikostrategi, kredittpolitikk, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner.

Internrevisor er en overvåkningsinstitusjon som, uavhengig av administrasjonen for øvrig, foretar systematiske risikovurderinger, kontroller og undersøkelser av Sparebanken Møres internkontroll for å vurdere om den virker hensiktsmessig og betryggende. Bankens styre godkjenner internrevisjonens ressurser og årsplaner. Internrevisor skal også diskutere plan og omfang av revisjonsarbeidet med revisjons- og risikoutvalget. Internrevisjonen i Sparebanken Møre er utkontraktert til BDO.

Rapportering

Sparebanken Møre har fokus på korrekt, fullstendig og tidsriktig rapportering av risiko- og kapitalforhold. Med bakgrunn i dette er det etablert flere ulike periodiske rapporteringer som er rettet mot bankens ledergruppe og styret, samt rapporteringer som er rettet ut mot de enkelte segmenter og avdelinger, herunder også mot kundeansvarlige. De mest vesentlige rapporteringene som utarbeides gjennom året angis nedenfor:

ICAAP gjennomføres og rapporteres minst årlig. Styret tar aktivt del i gjennomgangen og etablerer eierskap til prosessen, blant annet gjennom ICAAPs sentrale rolle i langsiktig strategisk plan. Det er utarbeidet egne retningslinjer for arbeidet med ICAAP i Sparebanken Møre. ICAAP gjennomgås i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalget og i styret.

Balansert Målstyringsrapport (BMS) utarbeides hver måned og synliggjør status og utvikling på de viktigste faktorene for Sparebanken Møres måloppnåelse. Rapporten oversendes til banksjefene og bankens ledergruppe, og er en integrert del av den økonomiske rapporteringen til styret.

Risikorapport utarbeides månedlig. Denne er et sentralt element i Sparebanken Møres løpende oppfølging av risikobildet. Risikorapport etter påfølgende kvartalsslutt er også utvidet med utfyllende kommentarer fra ulike fagmiljø i konsernet, herunder sjeføkonom, leder næringsliv, leder personmarked og banksjef Treasury & Markets. Rapporten behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Internkontrollrapportering utarbeides årlig. I denne gjennomføres det en vurdering av om internkontrollen er tilstrekkelig i forhold til risikotoleransen som omfatter vurdering og kommentarer til eget arbeid med internkontrollen, gjennomgang av alle viktige risikoområder, vurdering av egen etterlevelse av eksternt og internt regelverk, samt foreslåtte og planlagte forbedringstiltak. Internkontrollrapporteringen behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Compliancerapporter utarbeides periodisk, og inneholder elementer knyttet til vurdering av compliancerisiko og kontroll, testing av etterlevelse og resultat av tester, revurderinger og plan for implementering av retningslinjer, oppfølging av merknader fra ekstern og intern revisor, oppfølging av merknader fra Finanstilsynet, avvikshåndtering internkontroll mv. Compliancerapporter behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Rapporter fra ekstern og intern revisor behandles av bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og styret. Både intern og ekstern revisor har minst årlige møter med revisjons- og risikoutvalget.

Rapportering om utlån til boligformål utarbeides kvartalsvis for bankens styre.

Rapporteringsportal er etablert i Sparebanken Møre hvor hver enkelt medarbeider med kundeansvar har tilgang til rapporter som viser status og utvikling i sin porteføljes kredittrisiko. Portalen er hierarkisk oppbygd slik at ledelsen i Sparebanken Møre kan følge utviklingen innenfor sitt ansvarsområde. Rapporteringene benyttes også til analyser av kunder, porteføljer og bransjer. Portalen gir videre kundeansvarlige oversikt over kunders posisjoner og rammer relatert til eksponering i finansielle instrument.

Økonomi- og regnskapsrapporter utarbeides månedlig, herunder månedlig beregning av gruppevis nedskrivninger, samt tapsgjennomganger av portefølje med fokus på individuelle nedskrivningsbehov. Rapporteringen behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Kapitalstruktur

Sparebanken Møres kapital er sammensatt ut fra flere hensyn. De viktigste er konsernets størrelse, det internasjonalt rettede næringslivet i Møre og Romsdal og et stabilt marked for langsiktig funding ved behov. Videre er konsernets langsiktige strategiske plans innvirkning vesentlig i forhold til hvilken kapitalstruktur Sparebanken Møre skal ha.

Vurdering av risikoprofil, kapitalbehov og lønnsomhet bygger til en hver tid på Sparebanken Møres langsiktige strategiske plan. Det gjennomføres en beregning av konsernets kapitalbehov minst ved årlig ICAAP. Sparebanken Møre skal ha et kapitaliseringsnivå som oppfyller minstekravene til kapitaldekning og som samsvarer med konsernets aksepterte risikotoleranse. Gjennom ICAAP klargjøres samtidig alternativer som konsernet kan gjennomføre dersom kapitaldekningen kommer under stress. Alternativene listes i prioritert rekkefølge, med beskrivelse av tiltak, samt angivelse av planlagt iverksettelse om nødvendig.

Sparebanken Møre har som målsetting å oppnå økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på egenkapitalen. Resultatene skal sikre eierne av egenkapitalen en konkurransedyktig langsiktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalen. Egenkapitaleiernes andel av nettoresultatet som avsettes til utbyttemidler, tilpasses egenkapitalsituasjonen. Sparebanken Møres resultatdisponeringer skal påse at alle egenkapitaleierne sikres likebehandling.

Kapitaldekningsregelverket

EUs direktiv for kapitaldekning har som formål å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom mer risikosensitiv kapitalkrav, bedre risikostyring og kontroll, tettere tilsyn og mer informasjon til markedet.

Kapitaldekningsforskriften bygger på tre pilarer:

- Pilar I – Minimumskrav til ansvarlig kapital
- Pilar II – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging (ICAAP)
- Pilar III – Offentliggjøring av informasjon

Sparebanken Møres kapitaldekning er beregnet i henhold til grunnleggende IRB-metode for kredittrisiko. Beregninger knyttet til markedsrisiko baseres på standardmetoden og for operasjonell risiko på basismetoden. Styret i Sparebanken Møre legger til grunn at konsernet skal være godt kapitalisert, både under lavkonjunkturer og høykonjunkturer. Kapitalvurderinger (ICAAP) gjennomføres årlig, og konsernets kapitalstrategi er basert på risiko i virksomheten, hvor effekten av ulike stressscenarioer er tatt hensyn til.

Det vises også til note 30 Kapitaldekning for ytterligere beskrivelser, samt kommentarer relatert til endringer i regelverket.

Risikoeksponering og strategisk risikostyring

Sparebanken Møre eksponeres for flere ulike typer risikoer. De viktigste risikogruppene er:

- Kredittrisiko: Konsernets største risikoområde. Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Inkludert i dette risikoområdet er også motpartsrisiko og konsentrasjonsrisiko
- Markedsrisiko: Risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser og renter
- Likviditetsrisiko: Risiko for at konsernet ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på institusjonens kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid
- Operasjonell risiko: Risiko for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser

Sparebanken Møre forsøker å ta hensyn til samspeilet mellom de ulike risikoområdene ved fastsettelse av risikotoleranse for de ulike risikoområdene. Overordnet er det de interne forhold, rammebetingelser, kundegrunnlag mv. i konsernet som danner grunnlag for hvilken overordnet risikoeksponering man ønsker å legge til grunn.

Basert på evaluering av risikoprofil, styring og kontroll legger Sparebanken Møre følgende overordnet risikotoleranse til grunn for de ulike risikoområdene:

- Kredittrisiko: Det aksepteres moderat til betydelig risiko
- Markedsrisiko: Det aksepteres lav risiko
- Likviditetsrisiko: Det aksepteres moderat risiko
- Operasjonell risiko: Det aksepteres lav til moderat risiko

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for økonomisk kapital for å kunne dekke uventede tap. Det beregnes forventet tap og økonomisk kapital for alle hovedgrupper av risiko, og for ulike forretningsområder i konsernet. Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk sett må forvente å tape i løpet av en periode på 12 måneder.

Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener er nødvendig for å dekke den faktiske risikoen konsernet har pådratt seg. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital. Det vises for øvrig til note 30 Kapitaldekning for ytterligere kommentarer vedrørende økonomisk kapital.

Kredittrisiko

Kredittrisiko representerer Sparebanken Møres største risikoområde. Inkludert i dette risikoområdet inngår også motpartsrisiko og konsentrasjonsrisiko. Konsernet eksponeres for denne risikoformen gjennom utlåns- og leasingprodukter til privatmarkeds- og næringslivskunder, samt gjennom aktiviteter i Sparebanken Møres Seksjon Treasury & Markets.

Kredittrisikostrategien revideres og vedtas årlig av styret. Strategien fokuserer på risikosensitive rammer som er satt sammen slik at de på en mest hensiktsmessig og effektiv måte styrer konsernets risikoprofil på kredittområdet. Videre er det etablert rammer, retningslinjer og fullmaksreglement som bygger opp under Sparebanken Møres kredittrisikostrategi og langsiktige strategiske plan.

Sparebanken Møres kjerneverdier er "Engasjert, Nær og Solid". Disse verdiene skal reflekteres i alle kontaktpunkt med markedet, skape merverdi for kundene og bidra til å skape en positiv oppfatning av Sparebanken Møre. Kredittpolitikken skal videre fremme en kredittkultur der kredittverdighet sees i et langsiktig perspektiv, der generelle og bransjemessige konjunktursvingninger tas hensyn til. Sparebanken Møre skal fremstå med høy etisk standard, og skal ikke bli forbundet med aktiviteter, kunder eller bransjer med tvilsomt renommé. Konsernet er åpent for alle typer kunder innenfor definerte markedsområde, og det skal ikke finne sted diskriminering basert på kundens alder, kjønn, nasjonalitet, religion eller sivil status.

Sparebanken Møres geografiske kjerneområde er Møre og Romsdal. Det er likevel adgang til å gi finansiell bistand til investeringer/etableringer utenfor kjerneområdet når dette eiermessig er knyttet til enkeltpersoner eller selskaper i/fra Møre og Romsdal. Som et ledd i en bevisst diversifisering av porteføljen i forhold til bransje eller geografisk eksponering vil det også kunne vurderes engasjement utenfor konsernets markedsområde. Ved slike tilfeller stiller konsernets strategi klare rammer for maksimalt risikonivå ved det enkelte engasjement.

Avdeling risikostyring har etablert månedlige porteføljestyrrapporter som sikrer at eventuelle avvik fra de strategiske målene fastsatt i kredittrisikostrategien blir avdekket. Ledere for henholdsvis næringsliv og personmarked har et selvstendig ansvar for den løpende overvåkingen av status, for å avdekke avvik i forhold til de samme strategiske målene, og for å iverksette tiltak ved eventuelle avvik.

Styret er ansvarlig for konsernets innvilgelse av lån og kreditter. Innenfor visse rammer delegeres fullmakt til administrerende direktør for det operasjonelle ansvaret for beslutning i kredittsakene. Innenfor sine fullmakter kan igjen administrerende direktør videre delegerer fullmakter. Bevilgningsfullmaktene er personlige og er gradert etter kriterier som størrelse på bevilgning, engasjementsgrense (NL), kundens totale lånegjeld (PM), samt risikoklasse. Fullmaktene er videre knyttet til stillingsnivå.

Sparebanken Møre benytter aktivt interne rapporter for å overvåke nivå og utvikling av konsernets kredittportefølje. Hver enkelt medarbeider med kundeansvar har tilgang til rapporter som viser status og utvikling i sin porteføljes kredittrisiko. Rapportene er hierarkisk oppbygd slik at ledelsen i banken kan følge utviklingen innenfor sitt ansvarsområde. Rapporteringene benyttes også til analyser av kunder, porteføljer og bransjer.

Konsernet har utarbeidet egne risikomodeller for næringslivssegmentet og personmarkedet som benyttes i månedlig måling og rapportering av kredittrisiko. Det er også utviklet egne søknadsscoremodeller for de to kundesegmentene som benyttes i kredittinnvilgelsesprosessen.

Det er hovedsakelig tre sentrale parametere innenfor kredittrisiko som modelleres:

1. Sannsynlighet for mislighold (PD): PD beregnes pr kunde og angir sannsynlighet for at kunden skal misligholde sitt engasjement i løpet av de neste 12 måneder. Hver kunde får beregnet sin PD basert på statistiske modeller som benytter variabler av både ekstern og bankintern informasjon, i form av både finansielle nøkkeltall og ikke-finansielle kriterier.
2. Tapsgrad ved mislighold (LGD): LGD angir hvor stor andel av engasjementet som forventes tapt ved mislighold. Vurderingene tar hensyn til verdier på kundens stilte sikkerheter, og de kostnader som vil oppstå ved inn drivelse av misligholdte engasjementer.
3. Forventet eksponering ved mislighold (EAD): EAD angir hvilken eksponering som forventes på et engasjement hvis og når dette går i mislighold.

De omtalte parameterne danner grunnlag for beregning av forventet tap (EL) og inngår i beregningen av økonomisk kapital. Ved å klassifisere kundene etter sannsynlighet for mislighold, samt beregne forventet tap og behovet for økonomisk kapital på kundenivå, får konsernet informasjon om nivået og utviklingen i den samlede kredittrisikoen i totalporteføljen. Egne migrasjonsanalyser viser utviklingen av antall kunder og EAD mellom ulike risikoklasser i ulike perioder.

Treasuryrisiko

Treasuryrisiko er en del av den totale kredittrisikoen i Sparebanken Møre. Det er definert styrevedtatte rammer for hvilken kreditteksponering konsernet kan ha innen dette området.

Kreditteksponering er knyttet til obligasjoner og sertifikat i konsernets likviditetsreserveportefølje, kortsiktige utlån til andre banker, herunder kontohold i utenlandske banker, og eksponering i forbindelse med finansielle derivater som er inngått for å nøytralisere en allerede aktuell rente- og valutarisiko banken har påtatt seg. Porteføljen består av velrenommerte relasjoner i inn- og utland.

Sparebanken Møre sin policy er at spesielt i forhold til plasseringer i internasjonale banker og andre debitorer utenom Norge, skal konsernet legge til grunn vurderinger utført av de store offisielle ratingbyråene. Kredittrisikoen skal være på et minimum, men selv høyt ratede utstedere/papirer kan være utsatt for risiko. Om motparter blir satt på "negative outlook" eller får nedgradert rating gjennomføres det en ny intern vurdering i Sparebanken Møre om eksisterende kredittlinjer. Om nødvendig skal kredittlinje, og eventuell eksponering, reduseres eller fjernes.

Treasuryrisiko sees også i sammenheng med tilpasninger til likviditetsindikatorene LCR og NSFR, samt Finanstilsynets definerte Likviditetsindikator 1 og 2. Regelverket for LCR har medført en vridning mot lavere risikovektede motparter, slik som blant annet stats- og statsgaranterte papirer, samt obligasjoner med fortrinnsrett (OmF).

I preklassifiseringen av motpartsbanker legges det vekt på å vurdere de som Sparebanken Møre har et gjensidig (resiprositet) og langt forretningsmessig forhold til. Det er i tillegg behov for å ha tilstrekkelig konkurranse om de produkter og instrumenter det handles i, samt at konsernet skal være markedsmessig og geografisk diversifisert.

Dersom det skjer endringer i rammebetingelser, marked, økonomisk utvikling eller i Sparebanken Møres aktiviteter som har vesentlig innvirkning på konsernets risikoposisjon skal det vurderes og eventuelt settes begrensninger for investeringsmulighetene. I dette ligger for eksempel å ikke investere i enkeltland, grupper av land, enkeltmotparter, motparter med visse karakteristika mv.

Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS stiller krav om inngåelse av CSA-avtale (Credit Support Annex) før derivathandel mot enhver motpart. CSA-avtaler er en del av en ISDA-avtale og bidrar til å regulere motpartsrisiko knyttet til endringer i markedsførhold. Dette gir Sparebanken Møre sikkerhet for en gitt eksponering, og avtalen med motpart definerer når pant skal overføres mellom partene. Sparebanken Møre praktiserer kontantpant mot sine motparter. Markedsverdien av alle derivater inngått mellom Sparebanken Møre og motparten avregnes enten daglig eller ukentlig. Motpartsrisikoen vil da i stor grad elimineres. EMIR – European Market Infrastructure Regulation – er forslag til en forordning om infrastruktur og derivater som selges på ikke-noterte markeder. EMIR skal sikre regulering og kontroll med markedet for derivater som handles utenfor regulerte markeder gjennom krav til innberetning til transaksjonsregistre, krav til avregning (clearing) gjennom sentrale motparter (CCP). Sparebanken Møre vil tilpasse seg dette regelverket.

Markedsrisiko

Sparebanken Møres markedsrisiko styres gjennom definerte posisjonsrammer for hvert risikoområde. Styring av markedsrisiko er nedfelt i Sparebanken Møres markedsrisikostrategi. Strategien vedtas av styret, og gir de overordnede føringene for konsernets aktiviteter i kapitalmarkedet, herunder rammer for Sparebanken Møres samlede eksponeringer innenfor valuta, renter og aksjer.

Konsernets markedsrisiko kan splittes i følgende elementer:

- Renterisiko: Består av markedsrisiko knyttet til posisjoner i rentebærende finansielle instrumenter, herunder derivater med renteinstrumenter som underliggende. Renterisiko knyttet til likviditetsporteføljen, samt sikringsforretninger knyttet til denne, vurderes særskilt og har egen risikoramme. Det vises til note 12.1 for konsernets renterisiko.
- Aksjerisiko: Består av markedsrisiko knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende. Aksjer i datterselskap er ikke inkludert. Sparebanken Møre har en svært begrenset handelsportefølje. Sparebanken Møres finansielle risiko vurderes å være lav og betryggende. Det vises til note 15 for konsernets aksjerisiko.
- Valutarisiko: Består av risikoen for tap når valutakursene endres. Alle finansielle instrumenter og øvrige posisjoner med valutarisiko blir inkludert i vurderingen. Valutarisiko knyttet til bankporteføljen, det vil si valutarisiko som oppstår som et resultat av sikring kundehandel, herunder utlån-/innskuddsvirksomhet, vurderes særskilt og vil ha et eget sett av risikorammer.

Sparebanken Møres eksponering for valutarisiko fremkommer som følge av mismatch mellom underliggende forretninger og sikringsforretninger, samt nødvendig beholdning på konsernets arbeidskonti i utenlandske banker. Endringer i markedskurser medfører endringer i verdien av Sparebanken Møres valutaposisjon. Valutaposisjonen inneholder også Sparebanken Møres kassabeholdning av sedler i utenlandsk valuta. Sparebanken Møre har ikke handelsportefølje i FX-kontrakter. Sparebanken Møres valutarisiko er lav og godt innenfor de grenser som er angitt i forskrift. Det vises til note 12.2 for konsernets valutarisiko.

- Spreadrisiko: Defineres som risikoen for endringer i markedsverdi av obligasjoner og engasjementer som følge av generelle endringer i kredittspread.
- Total markedsrisiko: Den samlede risikovurderingen fremkommer ved å sammenstille vurderingene fra områdene renter, aksjer og valuta. Finanstilsynets metodikk på dette området legges til grunn for å vurdere det samlede markedsrisikoområdet.

Vurderingene baseres på tre ulike risikofaktorer:

- Eksponering
- Risikospredning
- Markedslikviditet

Det tas ikke hensyn til eventuelle diversifiseringseffekter mellom aktivaklassene.

Basert på innstilling fra administrerende direktørs Balansekomité godkjenner styret hvert år en totalramme for Sparebanken Møres markedsrisiko. Rammene er tilpasset konsernets aktivitetsnivå og risikotoleranse. Ved behov kan totalrammen bli endret hyppigere enn den årlige gjennomgangen.

Total markedsrisikoramme defineres som maksimalt tap ved et stressscenario der Finanstilsynets metodikk legges til grunn. Den godkjente overordnede markedsrisikorammen delegeres til administrerende direktør, mens banksjef seksjon Treasury og Markets har forvaltningsfullmakten for den totale markedsrisikorammen. Seksjonsleder har ansvar for at forvaltningen av rammene innenfor ulike underporteføljer blir overholdt til enhver tid.

Seksjon Treasury & Markets har et selvstendig ansvar for den løpende overvåkingen av posisjoner innenfor de ulike porteføljene og følger dette opp daglig eller med den frekvens som er nødvendig i forhold til aktivitetsnivå. Avdeling risikostyring har hovedansvaret for måling, rapportering og kontroll av markedsrisikoområdet. Back-Office har ansvaret for transaksjonskontroll og prosessering av betalingstransaksjoner.

SimCorp Dimension er det bærende risk management systemet i Sparebanken Møre knyttet til markedsrisikoområdet. Systemet gir løpende status på markedsutviklingen. Alle finansielle instrumenter blir registrert i systemet og overvåket kontinuerlig. Avdeling Risikostyring er ansvarlig for at verddivurderingen av finansielle instrument er god og relevante.

Avdeling Risikostyring overvåker at rammer og strategi til enhver tid overholdes. Dersom aktiviteter overskrider rammer eller strategi er det nedfelt skriftlige rapporteringsinstrukser.

Rapportering av markedsaktiviteten inngår i Sparebanken Møres periodiske "Risikorapport" til ledelse, revisjons- og risikoutvalg og styre. Månedlig rapporteres resultatutvikling, samt faktisk risikoeksponering innenfor hver portefølje enkeltvis og aggregert. Rapportene blir sammenholdt mot maksimal aktivitetsramme og total markedsrisikoramme (stressramme). Styret blir også hvert kvartal gitt logg over eventuelle brudd på rammer, strategi eller lov og forskrift.

Det er ikke knyttet resultatbasert avlønning til noen personer som arbeider innen markedsrisikoområdet utover det som inngår i Sparebanken Møres generelle bonusordning som omhandler, og er lik for, alle ansatte i konsernet.

Likviditetsrisiko

Likviditet kan defineres som konsernets evne til å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser etter hvert som finansieringsbehovet oppstår. Sparebanken Møre er likvid når den er i stand til å innfri gjelden sin etter hvert som den forfaller.

Styring av konsernets likviditetsrisiko tar utgangspunkt i konsernets overordnede finansieringsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum en gang årlig. Strategien gjenspeiler det moderate risikonivået som aksepteres for dette risikoområdet.

Konsernets likviditetsrisiko krever særskilt oppfølging. Dette skyldes konsernets særstilling som forvalter av innskuddsmidler for små og uprofesjonelle aktører, og konsernets sentrale rolle i betalingsformidlingen. Konsernets forpliktelse til å motta innskudd fra en ubestemt krets av innskyttere, og det forhold at disse innskuddene normalt er disponible på dagen, medfører at de står ovenfor en vesentlig større likviditetsrisiko enn andre finansforetak. Myndighetenes låneordninger og sikkerhetsnett for bankene er begrunnet nettopp i disse forholdene. Kostnadene ved å redusere likviditetsrisikoen må sees i sammenheng med de fordeler lavere likviditetsrisiko gir. En grunnleggende forutsetning for å opprettholde innskyteres og andre långiveres tillit er at institusjonene alltid har tilstrekkelig likviditet til å dekke løpende forpliktelser.

LCR måler institusjonenes evne til å overleve en stressperiode på 30 dager. LCR øker betydningen av likvide eiendeler med høy kvalitet. NSFR måler langsiktigheten i institusjonens finansiering. NSFR medfører at institusjonene i større grad må finansiere illikvide eiendeler ved hjelp av stabil og langsiktig finansiering. I den sammenheng er innskudd ikke sett på som en like stabil finansieringskilde, noe som medfører at kvaliteten på innskuddene vil få økt betydning. Dette betyr at finansinstitusjonene i større grad må finansiere seg gjennom lengre obligasjonslån. Inntil definisjon og kalibrering av NSFR er endelig avklart, vil Sparebanken Møre benytte Likviditetsindikator 1.

Sparebanken Møre tilpasser seg det nye regelverket, både gjennom endringer i interne strategier, samt gjennom faktiske tilpasninger. Konsernet rapporterer også regelmessig, i henhold til rapporteringskrav, til tilsynsmyndighetene om utviklingen knyttet til de nye likviditetsindikatorne.

Gjennom konsernets langsiktige strategiske plan, "Møre 2019", er det lagt en likviditetsstrategi hvor Sparebanken Møre tilpasser seg struktur og volum i LCR-kravet. Kravet til likviditetsreserve innføres med 70 prosent fra og med 31. desember 2015, 80 prosent fra og med 31. desember 2016 og 100 prosent fra og med 31. desember 2017.

Pr utgangen av 2015 utgjorde LCR-indikatoren 123 %, Finanstilsynets Likviditetsindikator 1 på 105 % og Likviditetsindikator 2 på 112 %. I sammensetningen av den eksterne finansieringen er det prioritert å ha en relativt høy andel med løpetid over ett år.

Likviditetsfunksjonen i Sparebanken Møre er organisert i Seksjon Treasury & Markets. Seksjonen styrer således dag til dag flyten av likvider, og har ansvaret for å dekke finansieringsbehovet i Sparebanken Møre. Utnyttelsen av boligkreditselskapet, Møre Boligkreditt AS, er herunder sentralt.

Likviditetskontrollen ivaretas både gjennom Seksjon Treasury & Markets og avdeling Risikostyring. Det skilles i denne sammenheng mellom overordnet og daglig operasjonell likviditetsstyring og -kontroll. Den daglige operasjonelle styringen ivaretas av Seksjon Treasury & Markets, mens den overordnede risikostyringen, herunder kontroll mot strategier og rammer, ivaretas av avdeling Risikostyring.

Når det oppstår unormale likviditetssituasjoner enten i markedet eller i Sparebanken Møre, skal bankens beredskapsgruppe komme sammen. Gruppen har bestått av følgende personer:

- Administrerende direktør (leder)
- Banksjef seksjon Treasury & Markets
- Banksjef seksjon Informasjon og Administrasjon
- Banksjef seksjon Økonomi, Risikostyring, Personal og Sikkerhet
- Leder avdeling Risikostyring
- Leder for Næringsliv Sunnmøre
- Banksjef Divisjon Personmarked
- Daglig leder Møre Boligkreditt AS
- Leder Treasury

Styret mottar månedlige rapporter om likviditetssituasjonen hvor det inngår flere ulike nøkkeltall. I tillegg rapporteres tidlige faresignaler gjennom utvikling i soliditet, balanse- og resultatutvikling, tap/mislighold, utviklingen i cost of funds.

Likviditetsrisikoen forsøkes redusert ved en spredning av innlånene på markeder, kilder, instrumenter og løpetider. For å sørge for at konsernets likviditetsrisiko holdes på et lavt nivå skal utlån til kunder i hovedsak finansieres ved kundeinnskudd, samt langsiktig verdipapirgjeld. Arbeidet med å øke ordinære innskudd er sterkt fokusert i kundearbeidet i alle deler av Sparebanken Møre. Konsernets innskuddsdekning, innskudd fra kunder i forhold til utlån til kunder, var ved utgangen av året på 57 %.

Styret skal informeres om bankens likviditetssituasjon på månedsbasis, og umiddelbart hvis det skjer viktige endringer som kan påvirke nåværende eller framtidig likviditetssituasjon. Rapporteringen søker å identifisere likviditetssituasjon under normal drift, avdekke tidlige «faresignaler» og vurdere bankens stresskapasitet.

Møre Boligkreditt AS har konsesjon fra Finanstilsynet til å drive som kredittforetak, og selskapet gir konsernet en økt diversifisering av dets fundingkilder. Selskapet har i 2015 utstedt obligasjoner med fortrinnsrett kvotert i norske kroner. Morbanken har gjennom året overført deler av boliglånporteføljen til kredittforetaket.

Operasjonell risiko

I operasjonell risiko ligger alle de potensielle tapskilder som er knyttet til den løpende driften av Sparebanken Møre. Konsernet har definert ulike typer operasjonell risiko inn i følgende hovedkategorier:

- Internt bedrageri
- Eksternt bedrageri
- Ansettelsesvilkår og sikkerhet på arbeidsplassen
- Kunder, produkter og forretningspraksis
- Skade på fysiske eiendeler
- Avbrudd i drift og/eller systemer
- Oppgjør, levering eller annen transaksjonsbehandling

Styret i Sparebanken Møre har vedtatt at det aksepteres en lav til moderat risikoprofil knyttet til operasjonell risiko. Det er utarbeidet en egen overordnet risikostrategi for risikoområdet, og det foreligger flere dokumenter som underbygger konsernets risikohåndtering. Disse dokumentene omhandler blant annet IKT-området, beredskapsplaner for personell og eiendom, sikkerhetshåndbok, fullmakts strukturer, etiske retningslinjer og forsikringsstrategi. Videre er det etablert retningslinjer for etterlevelse av:

- lov om hvitvasking med forskrift
- verdipapirhandeloven med forskrift
- IKT-forskriften

Konsernets juridiske avdeling bidrar til å overvåke og redusere den operasjonelle risikoen. For Compliance er det etablert styrevedtatt instruks, arbeidsplaner og handlingsplaner. Sparebanken Møre har også etablert årlig Sikkerhetsforum for konsernets sikkerhetsansvarlige, samt at det jevnlig avholdes møter i konsernets Sikkerhetsutvalg.

Det operative ansvaret for styring og kontroll av operasjonell risiko, og således også kvaliteten i Sparebanken Møres drift, ligger hos den enkelte leder. Dette ansvaret følger av stillingsinstruks og ulike retningslinjer og rutiner. Alle ledere avgir årlig en bekreftelse til administrerende direktør på kvalitet og etterlevelse av internkontroller innenfor de risikoområdene som er gjengitt i dette dokumentet. Det angis også forbedringsområder som går inn i egne handlingsplaner, og administrerende direktør legger rapporten frem for revisjons- og risikoutvalget og styret. Årlig ICAAP medfører også en gjennomgang av konsernets vesentlige risikoområder, hvor operasjonell risiko er gitt stor oppmerksomhet.

Utover årlig lederrapportering og årlig ICAAP mottar bankens ledergruppe og styret gjennom året blant annet følgende rapporter som omhandler momenter som inngår i operasjonell risiko; Compliancerapporter, Sikkerhetsrapport, Rapporter fra internrevisor, Rapporter fra eksterne revisor, Arbeidsmiljøundersøkelser, Intern servicekvalitetsundersøkelse, IKT-rapportering, Bransjeanalyser, samt eventuelle rapporteringer fra tilsynsmyndighetene.

For påpekte punkter i omtalte rapporteringer utarbeides det tiltak for å håndtere gap, med tilhørende ansvarspersoner og frister. Oppfølging av utførelsesgraden for tiltakene følges opp av Sparebanken Møres Forretningsutvalg på månedlig basis.

Konsernets etablerte internkontroll er et viktig hjelpemiddel for å redusere den operasjonelle risikoen, både for avdekking og oppfølging.

Internkontroll

Internkontroll skal utformes for å gi rimelig sikkerhet vedrørende måloppnåelse innen områdene strategisk utvikling, målrettet og effektiv drift, pålitelig rapportering og overholdelse av lover og regler, herunder også etterlevelse av konserninterne retningslinjer og policyer. En velfungerende internkontroll skal videre sikre at konsernets risikoeksponering er innenfor vedtatt risikoprofil.

Internkontroll i Sparebanken Møre er organisert desentralt med Seksjon Økonomi, Risikostyring, Personal og Sikkerhet som koordinerende enhet og ansvarlig for den årlige rapporteringen til revisjons- og risikoutvalget og styret. Compliance overvåker hvordan konsernet operasjonaliserer lover og regler i virksomheten, og hvordan ansatte overholder relevante regler, herunder lover, forskrifter, konsesjoner, avtaler, bransjestandarder, interne instruksjoner mv. i den daglige driften. Avdeling risikostyring har ansvar for å utarbeide systemer, retningslinjer og prosedyrer for å identifisere, måle, rapportere og følge opp konsernets viktigste iboende risikoer.

Det rapporteres løpende til konsernets revisjons- og risikoutvalg og styre om driften og risikosituasjonen gjennom året. Administrerende direktør avlegger årlig rapport til styret vedrørende en samlet vurdering av risikosituasjonen og en vurdering om at de etablerte internkontrollene fungerer tilfredsstillende. Denne rapporten baserer seg på bekreftelser fra ledere på ulike nivå i Sparebanken Møre.

Sparebanken Møres internrevisor rapporterer regelmessig til konsernets revisjons- og risikoutvalg og styre forhold vedrørende konsernets internkontroll.

Aktiv Forvaltning

Konsernet tilbyr aktiv forvaltning ovenfor kunder. Forvaltningen utføres på vegne av kunder, og tilhørende eiendeler er kundens og ikke konsernets eiendeler.

Finansielle derivater

Sparebanken Møre benytter finansielle derivater for å håndtere risiko som oppstår som følge av bankens ordinære virksomhet. Banken benytter i svært liten grad finansielle derivater i sin egenhandel. Som hovedprinsipp skal alle kundeforretninger omgående dekkes med en motgående forretning i markedet.

Følgende derivater benyttes i Sparebanken Møre:

- Terminer

En avtale om kjøp eller salg av et bestemt beløp i en valuta, mot et fastsatt beløp i en annen valuta til en på forhånd avtalt kurs, med oppgjør på et bestemt tidspunkt senere enn til virkedager etter avtalens inngåelse.

- Swapper

En byttehandel hvor to parter bytter kontantstrømmer for et avtalt beløp over en periode. Ved en renteswap byttes rentebetingelsene. Ved en rente- og valutaswap byttes både valuta- og rentebetingelser.

- FRA-kontrakter

En forpliktende avtale om en rentesats som skal gjelde for en framtidig periode for en definert hovedstol. Ved oppgjør utveksles kun forskjellen mellom avtalt rente og faktisk markedsrente.

- Opsjoner

En rett - men ikke en plikt til å kjøpe («call - opsjon») eller selge («put - opsjon») et spesifisert produkt til en på forhånd bestemt pris («strikeprice»). Ved inngåelse av en opsjonskontrakt vil den som kjøper en kjøps- eller salgsrett måtte betale en premie til de som utsteder («skriver») opsjonen. Opsjoner kan tilbys med basis i et finansielt instrument eller en råvare.

Risikoen til disse instrumentene er knyttet til kredittisiko mot avdekkingsmotparter som er kredittmessig klarert av styret, samt operasjonell risiko.

Disse instrumentene benyttes i hovedsak til å gi bankens kunder en sikker cash-flow samt en ønsket risikoposisjon i de ulike markeder. Rammer for finansielle instrumenter mot kunder er etablert av de respektive kundeansvarlige. Rammene skal sette maksimumsgrense for bankens eksponering mot hver enkelt kunde knyttet til kundens forretningsvolum i finansielle instrumenter og den markedsmessige utviklingen av disse. Det er den enkelte kundeansvarlige som har ansvar for etableringen av rammen og for at den har gjennomgått nødvendig formell kredittbehandling, samt at det er etablert tilstrekkelig sikkerhet for rammen. Videre har kundeansvarlig, sammen med utøvende megler, ansvar for at kredittisiko som følge av kunders eksponering i finansielle instrumenter til enhver tid ligger innenfor innvilgede rammer. For alle kunder som handler med finansielle instrument, skal det innhentes motregningsavtale. Denne avtalen har som formål å redusere bankens kreditteksponering mot kunden ved at alle kontrakter nettes og banken oppnår kun en nettoeksponering mot kunden. Det er den enkelte kundeansvarlig som er ansvarlig for etablering av motregningsavtale med aktuelle kunder og at alle kunder som handler denne typen instrumenter gjøres kjent med bankens alminnelige forretningsvilkår.

Avdeling Risikostyring har ansvar for oppfølging, samt all internrapportering og rapportering til myndighetene vedrørende bankens eksponering mot ulike motparter som følge av handel med finansielle instrument.

Note 4

KREDITTRISIKO

Kredittrisiko er konsernets største risikoområde, og defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Konsernet eksponeres for denne risikoformen gjennom utlåns- og leasingprodukter til privatmarkeds- og næringslivskunder, samt gjennom aktiviteter i seksjon Treasury & Markets. Note 3 "Risikostyring" angir nærmere vedtatte strategier for kredittrisikoen i konsernet, samt prosesser for styring og kontroll av risikoområdet. Sentralt står beregning av misligholdssannsynlighet på den enkelte kunde og portefølje.

Kredittrisiko omfatter også konsentrasjonsrisiko, herunder risiko knyttet til store engasjementer med samme kunde, konsentrasjon innenfor geografiske områder eller med likelydende næringer.

Konsentrasjonsrisiko styres i forhold til ramme for bransjeandeler, største enkeltengasjementer og samlet ramme for store engasjementer. Det gjennomføres periodiske stresstester for å vurdere tapspotensialet i kredittporteføljen som følge av store, men ikke usannsynlige, negative endringer i rammebetingelsene. Styring og måling av kredittrisiko er videre nærmere beskrevet i rapporten Risiko- og kapitalstyring (Pilar 3). Se også note 30 hvor kredittrisiko for konsernet er kvantifisert gjennom risikojustert kapitalbehov. Som beskrevet i note 3 er det beregnet sannsynlighet for mislighold (PD) for engasjementene i Sparebanken Møres kredittportefølje. PD beregnes pr kunde og angir sannsynlighet for at kunden skal misligholde sitt engasjement i løpet av de neste 12 måneder og er modellert for å være i tråd med Kapitalkravsforskriftens spesifikasjoner for grunnleggende IRB. Beregnet forventet tap ($PD \times LGD \times EAD$) legges til grunn ved vurdering av kundelønnsomhet og blir tatt hensyn til ved fastsettelse av rentevilkår.

Utlån og fordringer

Alle utlån og fordringer, herunder leasing, men med unntak av fastrenteutlån, er vurdert til virkelig verdi ved første gangs måling med tillegg av direkte transaksjonskostnader. Ved fastsettelse av utlånets verdi på transaksjonstidspunktet (transaksjonspris) kommer etableringsgebyr til fradrag og periodiseres over utlånets løpetid som en del av utlånets effektive rente. Utlån måles etterfølgende til amortisert kost ved anvendelse av effektiv rentemetode. Den effektive renten er den renten på inngåelsestidspunktet som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontantstrømmer over utlånets forventede levetid, til netto balanseført verdi av utlånet. Ved gjennomføring av denne beregningen estimeres kontantstrømmene, og alle kontraktsmessige vilkår ved utlånet blir tatt i betraktning. Kjøpte porteføljer utlån, herunder utlån overtatt ved overtakelse av virksomhet, har begrenset utnyttbar levetid og hvor merverdier på transaksjonstidspunktet balanseføres til anskaffelseskost.

Basert på bankens risikovurderinger kan kundeengasjementene risikogrupperes som følger (tallene er basert på nominell hovedstol):

Engasjementer kunder fordelt på risikogrupper basert på sannsynlighet for mislighold - KONSERN 2015	Utlån	Garantier	Trekk-fasiliteter	Derivater	Sum	Total EAD
Lav risiko (0 % - < 1 %)	45 218	938	4 024	766	50 946	50 290
Middels risiko (1 % - < 4 %)	4 313	569	321	325	5 528	5 320
Høy risiko (4 % - <100 %)	1 843	96	165	3	2 107	2 072
Misligholdte/tapsutsatte engasjement	253	2	3	7	265	263
Sum før nedskrivninger på ind./grupper av utlån	51 627	1 605	4 513	1 101	58 846	57 945
- Nedskrivning (individuelle og gruppevisse nedskrivninger)	-341	0	0	0	-341	-341
Netto utlån og fordringer på kunder 31.12.2015	51 286	1 605	4 513	1 101	58 505	57 604

Engasjementer kunder fordelt på risikogrupper basert på sannsynlighet for mislighold - KONSERN 2014	Utlån	Garantier	Trekk-fasiliteter	Derivater	Sum	Total EAD
Lav risiko (0 % - < 1 %)	41 832	976	4 400	646	47 854	46 328
Middels risiko (1 % - < 4 %)	5 416	386	345	224	6 371	6 065
Høy risiko (4 % - <100 %)	1 569	291	62	0	1 922	1 907
Misligholdte/tapsutsatte engasjement	374	7	11	5	397	417
Sum før nedskrivninger på ind./grupper av utlån	49 191	1 660	4 818	875	56 544	54 717
- Nedskrivning (individuelle og gruppevis nedskrivninger)	-307	0	0	0	-307	-307
Netto utlån og fordringer på kunder 31.12.2014	48 884	1 660	4 818	875	56 237	54 410

Engasjementer kunder fordelt på risikogrupper basert på sannsynlighet for mislighold - MORBANK 2015	Utlån	Garantier	Trekk-fasiliteter	Derivater	Sum	Total EAD
Lav risiko (0 % - < 1 %)	28 982	938	2 777	766	33 463	51 679
Middels risiko (1 % - < 4 %)	3 879	569	321	325	5 094	5 323
Høy risiko (4 % - <100 %)	1 756	96	165	3	2 020	2 072
Misligholdte/tapsutsatte engasjement	250	2	3	7	262	263
Sum før nedskrivninger på ind./grupper av utlån	34 867	1 605	3 266	1 101	40 839	59 337
- Nedskrivning (individuelle og gruppevis nedskrivninger)	-337	0	0	0	-337	-337
Netto utlån og fordringer på kunder 31.12.2015	34 530	1 605	3 266	1 101	40 502	59 000

Engasjementer kunder fordelt på risikogrupper basert på sannsynlighet for mislighold - MORBANK 2014	Utlån	Garantier	Trekk-fasiliteter	Derivater	Sum	Total EAD
Lav risiko (0 % - < 1 %)	27 160	976	3 305	646	32 087	47 676
Middels risiko (1 % - < 4 %)	4 862	386	337	224	5 809	6 065
Høy risiko (4 % - <100 %)	1 383	291	62	0	1 736	1 907
Misligholdte/tapsutsatte engasjement	395	7	11	5	418	417
Sum før nedskrivninger på ind./grupper av utlån	33 800	1 660	3 715	875	40 050	56 065
- Nedskrivning (individuelle og gruppevis nedskrivninger)	-305	0	0	0	-305	-305
Netto utlån og fordringer på kunder 31.12.2014	33 495	1 660	3 715	875	39 745	55 760

Sikkerheter og andre risikoreducerende tiltak

Konsernet benytter ulike sikkerheter for å redusere risiko avhengig av marked og type transaksjon.

Hovedprinsippet for verdivurdering av sikkerheter er at realisasjonsverdien, slik den antas å være når banken har behov for sikkerheten, legges til grunn. Med unntak av engasjement hvor det er foretatt nedskrivning er sikkerhetenes verdi beregnet under forutsetning om fortsatt drift. Ved vurdering av sikkerheter tas det hensyn til estimerte salgskostnader.

I årets beregninger av individuelle nedskrivninger av utlån er bankens verdsettelse av sikkerhetsobjekter hensyntatt. Se note 7 for ytterligere informasjon.

Hovedtyper av pant som benyttes er pant i fast eiendom (bolig/næringsbygg), garantier, kausjoner, registrerbart løsøre,

varelager, driftstilbehør, konsesjoner eller avtaler om motregning. Garantier utgjør en liten del av bankens risikoeksponering og det benyttes garantister fra privatpersoner (forbrukerkausjoner), foretak (profesjonelle), garantiinstitutter og banker.

Sikkerheter oppdateres minimum årlig eller ved ny sak for personmarked. For næringslivskunder oppdateres sikkerheter ved ny sak eller engasjementsoppfølging. Verdivurdering er en del av kredittbeslutningen.

Banken foretar ikke motregning av eksponeringer i eller utenfor balansen ved beregning av kapitalkrav for kreditt risiko.

Sparebanken Møre stiller krav om inngåelse av CSA-avtale før derivathandel mot enhver interbankmotpart. Dette gir Sparebanken Møre sikkerhet for en gitt eksponering. Avtalen med motpart definerer når pant skal overføres mellom partene. Sparebanken Møre praktiserer kontantpant mot sine motparter. Markedsverdien av alle derivater inngått mellom Sparebanken Møre og motparten avregnes enten daglig eller ukentlig.

Tabellen nedenfor viser den prosentvise fordelingen av engasjement knyttet til ulike nivåer for sikkerhetsstillelse. Eksempelvis betyr linjen 0-60 % at engasjementene er lavere enn 60 % av sikkerhetsobjektet. Over 100 % betyr at lånebeløpet overstiger verdien på sikkerhetsobjektet. Bankens retningslinjer for verdifastsettelse av sikkerhetsobjekter er benyttet. Dette innebærer at sikkerhetsobjektene er forsiktig vurdert sett i forhold til markedsverdier. Tallene i tabellen er på konsernnivå.

Sikkerhetsnivå - 2015	Personkunder volum i mill	Personkunder andel i %	Næringsliv volum i mill	Næringsliv andel i %	Volum i mill totalt	Andel i % totalt
0 % - 60 %	15 668	43,57	6 139	39,60	21 807	42,38
60 % - 70 %	6 971	19,39	1 722	11,11	8 693	16,89
70 % - 80 %	5 988	16,65	1 234	7,96	7 222	14,03
80 % - 90 %	2 676	7,44	1 639	10,57	4 315	8,38
90 % - 100 %	1 477	4,11	1 811	11,68	3 288	6,39
Over 100 %	2 808	7,81	2 566	16,55	5 374	10,44
Usikret	372	1,03	391	2,52	763	1,48
Totalsum	35 958	100,00	15 503	100,00	51 462	100,00

Sikkerhetsnivå - 2014	Personkunder volum i mill	Personkunder andel i %	Næringsliv volum i mill	Næringsliv andel i %	Volum i mill totalt	Andel i % totalt
0 % - 60 %	14 173	42,36	7 685	50,48	21 858	44,90
60 % - 70 %	5 457	16,31	1 607	10,55	7 063	14,51
70 % - 80 %	6 381	19,07	1 944	12,77	8 325	17,10
80 % - 90 %	2 323	6,94	990	6,50	3 313	6,81
90 % - 100 %	1 335	3,99	533	3,50	1 868	3,84
Over 100 %	3 377	10,09	2 112	13,87	5 489	11,27
Usikret	413	1,23	353	2,32	766	1,57
Totalsum	33 459	100,00	15 224	100,00	48 683	100,00

Sikkerhetsmassens fyllingsgrad er en størrelse som viser nivået av overpantsettelse i forhold til utestående volum av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF).

Sikkerhetsmasse knyttet til utstedte obligasjoner i Møre Boligkreditt AS	2015	2014
Brutto utlån sikret med pant i bolig (bolighypoteklån)	16 648	15 110
Fordringer som utgjør fyllingssikkerhet	688	312
Sum sikkerhetsmasse 1)	17 336	15 422
Sikkerhetsmassens fyllingsgrad i %	113,8	113,2

1) NOK 247 millioner av totale brutto utlån er på balansedagen ikke kvalifisert til den tellende sikkerhetsmasse (NOK 417 millioner i 2014).

Note 5

ENGASJEMENTER FORDELT PÅ KUNDEGRUPPER

I årsregnskapet er utlånsporteføljen og innskudd med avtalt flytende rente målt til amortisert kost. Utlånsporteføljen og innskudd med fast rente er målt til virkelig verdi.

KONSERN	Brutto utlån		Innskudd		Garantier	
Sektor/næring	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Jordbruk og skogbruk	373	463	176	163	1	1
Fiske og fangst	3 186	3 279	641	457	0	0
Industri	1 794	2 217	1 122	1 138	276	237
Bygg og anlegg	600	603	470	484	119	114
Varehandel og hotell	517	577	738	688	65	75
Supply/Offshore	1 189	1 197	503	311	982	1 073
Eiendomsdrift	6 133	5 637	1 370	1 597	39	36
Faglig/finansiell tjenesteytelse	892	787	1 720	1 370	0	0
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	1 708	1 724	2 172	2 009	113	115
Offentlig forvaltning	2	38	898	697	0	0
Utlendet	132	135	5	10	0	0
Andre	0	0	1 735	2 431	0	0
Sum næringsliv/offentlig	16 526	16 657	11 550	11 355	1 595	1 651
Personkunder	34 822	32 245	17 829	17 024	10	9
Verdijustering utlån/innskudd til virkelig verdi	180	160	2	3	0	0
Opptjente, ikke forfalte renter/Påløpte renter	99	129	8	7	0	0
Sum	51 627	49 191	29 389	28 389	1 605	1 660
Individuelle nedskrivninger	-79	-141				
Gruppevise nedskrivninger	-262	-166				
Sum netto utlån	51 286	48 884				
Utlån/innskudd med flytende rente (amortisert kost)	46 290	45 068	28 875	27 947		
Utlån/innskudd med fast rente (virkelig verdi)	5 337	4 123	514	442		

MORBANK	Brutto utlån		Innskudd		Garantier	
Sektor/næring	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Jordbruk og skogbruk	372	460	176	163	1	1
Fiske og fangst	3 186	3 278	641	457	0	0
Industri	1 784	2 210	1 122	1 138	276	237
Bygg og anlegg	574	577	470	484	119	114
Varehandel og hotell	510	568	738	688	65	75
Supply/Offshore	1 189	1 184	503	311	982	1 073
Eiendomsdrift	6 037	5 528	1 382	1 608	39	36
Faglig/finansiell tjenesteytelse	876	769	1 720	1 370	0	0
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	1 671	1 679	2 182	2 016	113	115
Offentlig forvaltning	2	41	898	697	0	0
Utlandet	132	135	5	10	0	0
Andre	0	22	1 734	2 431	0	0
Sum næringsliv/offentlig	16 333	16 451	11 571	11 373	1 595	1 651
Personkunder	18 279	17 083	17 829	17 024	10	9
Verdijustering utlån/innskudd til virkelig verdi	180	160	2	3	0	0
Opptjente, ikke forfalte renter/Påløpte renter	83	106	8	7	0	0
Sum	34 875	33 800	29 410	28 407	1 605	1 660
Individuelle nedskrivninger	-79	-141				
Gruppevise nedskrivninger	-258	-164				
Sum netto utlån	34 538	33 495				
Utlån/innskudd med flytende rente (amortisert kost)	29 538	29 677	28 896	27 965		
Utlån/innskudd med fast rente (virkelig verdi)	5 337	4 123	514	442		

Note 6

ENGASJEMENTER FORDELT GEOGRAFISK

	Møre og Romsdal		Landet ellers		Utlandet		Sum	
KONSERN	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Brutto utlån	43 073	41 446	8 367	7 547	187	198	51 627	49 191
Andel i %	83,4	84,3	16,2	15,3	0,4	0,4	100,0	100,0
Innskudd	23 889	22 912	5 199	5 182	301	295	29 389	28 389
Andel i %	81,3	80,7	17,7	18,3	1,0	1,0	100,0	100,0
Garantier	1 490	1 538	115	122	0	0	1 605	1 660
Andel i %	92,8	92,7	7,2	7,3	0,0	0,0	100,0	100,0

	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
MORBANK								
Brutto utlån	29 682	29 005	5 031	4 625	162	170	34 875	33 800
Andel i %	85,1	85,8	14,4	13,7	0,5	0,5	100,0	100,0
Innskudd	23 910	22 930	5 199	5 182	301	295	29 410	28 407
Andel i %	81,3	80,7	17,7	18,3	1,0	1,0	100,0	100,0
Garantier	1 490	1 538	115	122	0	0	1 605	1 660
Andel i %	92,8	92,7	7,2	7,3	0,0	0,0	100,0	100,0

Note 7

TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER

Nedskrivninger

Nedskrivningsbeløpet beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi (hovedstol + påløpte renter på vurderingstidspunktet) og nåverdien av fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med effektiv rente over lånets forventede levetid. Kun kredittap forårsaket av inntrufne tapshendelser på balansedagen hensyntas.

For utlån med flytende rente er diskonteringsrenten lik den effektive rente på måletidspunktet. For utlån med fastrente er diskonteringsrenten lik opprinnelig effektiv rente. For utlån med endret rentesats som følge av finansielle problemer hos debitor er det brukt effektiv rente som gjaldt før lånets rente ble endret. Ved estimering av fremtidige kontantstrømmer er eventuell overtakelse og salg av tilhørende sikkerheter hensyntatt, herunder også utgifter ved overtakelse og salg.

Nedskrivning for verdifall på utlån er resultatført som tap på utlån. Beregnede renter på utlån som tidligere er nedskrevet er resultatført som renteinntekter. Reversering av nedskrivning for øvrig er resultatført som korrigering av tap. Estimering av fremtidige kontantstrømmer fra et utlån skal også hensynta overtakelse og salg av tilhørende sikkerheter. Ved vurdering av sikkerhetsdekning skal det foretas en kvalifisert vurdering av panteobjektets beskaffenhet og reelle omsetningsverdi hensyntatt utgifter ved overtakelse og salg. Realisasjonsverdier for ulike panteobjekter i en realisasjonssituasjon fastsettes etter beste skjønn. Tidspunkt for avvikling av utlån med nedskrivning er basert på skønnsmessige vurderinger og erfaringer fra tilsvarende avviklingsengasjement og konkursavviklinger. Når alle sikkerheter er realisert og det er utvilsomt at banken ikke får flere innbetalinger på engasjementet blir tapsnedskrivningen konstatert. Kravet mot kunden vil likevel bestå og bli fulgt opp, med mindre det er inngått avtale om gjeldsettergivelse med kunden.

Det blir foretatt avsetning for garantiforpliktelser dersom det er sannsynlig at forpliktelsen vil komme til oppgjør og forpliktelsen kan estimeres pålitelig. Beste estimat er lagt til grunn ved estimering av avsetningen. Regresskrav knyttet til garanti hvor det er foretatt avsetning er balanseført som eiendel maksimalt lik avsetning.

Individuelle nedskrivninger

Nedskrivning for tap foretas når det foreligger objektive indikasjoner for at et utlån har verdifall som følge av svekket kredittverdighet. En nedskrivning blir reversert når tapet er redusert og objektivt kan knyttes til en hendelse inntruffet etter nedskrivningstidspunktet. Alle utlån som anses som vesentlige, samt et utvalg andre, blir vurdert individuelt for å se om det foreligger objektive bevis for verdifall.

Enkeltutlån vurderes for nedskrivning dersom det foreligger objektive bevis for:

- a) Vesentlige finansielle problemer hos debitor
- b) Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd.

Et engasjement blir vurdert som misligholdt dersom låntakeren ikke betaler forfalte terminer, eller overtrekk ikke er dekt inn, maksimalt innen 90 dager

c) Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller i andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor. Reforhandling av lånebetingelser for å lette låntakers stilling regnes som et objektivt bevis på verdifall.

d) Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debtors bo blir tatt under konkursbehandling

Gruppenedskrivninger

Gruppevis nedskrivninger beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektive hendelser som viser at den fremtidige kontantstrømmen for betjening av engasjementene er svekket, hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis, eller hvor informasjon ikke er identifiserbar på engasjementnivå. Engasjement hvor det er registrert individuelle tapsnedskrivninger inngår ikke i grunnlaget for gruppevis nedskrivninger. Beregningen av nedskrivningsbehov foretas på kundegrupper med tilnærmet like risiko- og verdiegenskaper og er basert på risikoklassifisering og tapserfaring for kundegruppene.

Grupper av utlån nedskrives for verdifall dersom det foreligger objektive bevis for:

a) Negative endringer i betalingsstatus til debitorer i utlånsgruppen

b) Inntrufne makroøkonomiske forhold som på balansedagen ikke er fullt hensyntatt i bankens risikoklassifiseringssystem

Tap på utlån og garantier

KONSERN			MORBANK	
2014	2015	Spesifikasjon av periodens tapskostnad	2015	2014
-25	-60	Periodens endring i individuelle nedskrivninger på utlån og garantiansvar	-60	-25
26	96	Periodens endring i nedskrivninger på grupper av utlån	93	26
20	13	Konstaterte tap i perioden med tidligere individuelle nedskrivninger	13	20
19	13	Konstaterte tap i perioden uten tidligere individuelle nedskrivninger	13	19
18	12	Inngang på tidligere konstaterte tap	12	18
22	50	Periodens tapskostnad	47	22

Tap på utlån/garantier fordelt pr sektor/næring

KONSERN		2015			2014		
Sektor/næring	Tap	Tap i % av brutto utlån 01.01	Andel av brutto utlån	Tap	Tap i % av brutto utlån 01.01	Andel av brutto utlån	
Jordbruk og skogbruk	-2	-0,43	0,7	2	0,40	0,9	
Fiske og fangst	-47	-1,42	6,4	-5	-0,14	6,7	
Industri og bergverk	10	0,43	3,5	-3	-0,16	4,5	
Bygg og anlegg	-2	0,41	1,2	2	0,27	1,2	
Varehandel og hotell	1	0,14	1,0	-2	-0,21	1,2	
Supply/Offshore	0	0,00	2,3	0	0,00	3,3	
Eiendomsdrift	5	0,08	11,9	-4	-0,08	11,5	
Faglig/finansiell tjenesteytelse	0	-0,04	1,7	0	0,00	1,6	
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	-8	-0,54	3,0	5	0,42	2,7	
Offentlig forvaltning	0	0,00	0,0	0	0,00	0,1	
Utlandet	0	0,00	0,3	0	0,00	0,3	
Andre	0	0,00	0,5	0	0,00	0,4	
Sum næringsliv/offentlig	-43	-0,26	32,5	-5	-0,02	34,4	
Personkunder	-3	-0,01	67,5	1	0,01	65,6	
Gruppenedskrivninger	96	0,20		26	0,06		
Sum kunder	50	0,10	100,0	22	0,05	100,0	
Kreditinstitusjoner		0,00			0,00		
Sum	50	0,10	100,0	22	0,05	100,0	

Tap på utlån/garantier fordelt pr sektor/næring

MORBANK						
2015			2014			
Sektor/næring	Tap	Tap i % av brutto utlån 01.01	Andel av brutto utlån	Tap	Tap i % av brutto utlån 01.01	Andel av brutto utlån
Jordbruk og skogbruk	-2	-0,44	1,1	2	0,40	1,4
Fiske og fangst	-47	-1,42	9,5	-5	-0,14	9,7
Industri og bergverk	10	0,44	5,1	-3	-0,16	6,5
Bygg og anlegg	-2	-0,43	1,6	2	0,27	1,7
Varehandel og hotell	1	0,14	1,4	-2	-0,21	1,7
Supply/Offshore	0	0,00	3,4	0	0,00	4,7
Eiendomsdrift	5	0,09	17,3	-4	-0,08	16,4
Faglig/finansiell tjenesteytelse	0	-0,04	2,5	0	0,00	2,3
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	-8	-0,56	4,8	5	0,43	3,7
Offentlig forvaltning	0	0,00	0,0	0	0,00	0,2
Utlandet	0	0,00	0,4	0	0,00	0,4
Andre	0	0,00	0,5	0	0,00	0,5
Sum næringsliv/offentlig	-43	-0,26	47,6	-5	-0,03	49,2
Personkunder	-3	-0,02	52,4	1	0,01	50,8
Gruppenedskrivninger	93	0,28		26	0,08	
Sum kunder	47	0,14	100,0	22	0,07	100,0
Kredittinstitusjoner		0,00			0,00	
Sum	47	0,14	100,0	22	0,07	100,0

Note 8

NEDSKRIVNING PÅ UTLÅN OG GARANTIER

Individuelle nedskrivninger på utlån

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
166	141	Individuell nedskrivning til dekning av tap på utlån 01.01	141	166
20	13	Konstaterte tap i perioden med tidligere individuell nedskrivning	13	20
7	9	Økning i individuelle nedskrivninger i perioden	9	7
29	22	Nye individuelle nedskrivninger i perioden	22	29
41	80	Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	80	41
141	79	Individuell nedskrivning til dekning av tap på utlån 31.12	79	141

Nedskrivning på grupper av utlån

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
140	166	Nedskrivninger på grupper av utlån 01.01	164	139
26	96	Endring i året	94	25
166	262	Nedskrivning på grupper av utlån 31.12	258	164

Individuelle avsetninger på garantiansvar

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
2	2	Individuelle avsetninger 01.01	2	2
0	0	Ny avsetning i perioden	0	0
0	2	Tilbakeføring av avsetninger i perioden	2	0
2	0	Individuell avsetning 31.12	0	2

KONSERN	Brutto utlån	Ind. nedskr. på utlån	Nedskr. på gr. av utlån	Netto utlån	Garantier	Misligh. utlån o/ 90 dg	Øvrige tapsuts. lån	Trekkfas./ kr.rammer
Jordbruk og skogbruk	373	3		370	1	0	11	45
Fiske og fangst	3 186	1		3 185	0	6	0	87
Industri	1 794	21		1 773	276	21	42	475
Bygg og anlegg	600	0		600	119	0	1	153
Varehandel og hotell	517	6		511	65	3	9	228
Supply/Offshore	1 189	0		1 189	982	0	0	97
Eiendomsdrift	6 133	30		6 103	39	6	72	187
Faglig/finansiell tjenesteytelse	892	0		892	0	0	0	5
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	1 708	5		1 703	113	0	6	270
Offentlig forvaltning	2	0		2	0	0	0	0
Utlandet	132	0		132	0	0	0	0
Andre	0	0		0	0	0	0	0
Sum næringsliv/offentlig	16 526	66	222	16 238	1 595	36	141	1 547
Personkunder	34 822	13	40	34 769	10	36	28	2 966
Verdijustering utlån til virkelig verdi	180			180				
Opptjente,ikke forfalte renter	99			99				
Sum	51 627	79	262	51 286	1 605	72	169	4 513

KONSERN	Brutto utlån	Ind. nedskr. på utlån	Nedskr. på gr. av utlån	Netto utlån	Garantier	Misligh. utlån o/ 90 dg	Øvrige tapsuts. lån	Trekkfas./ kr.rammer
Jordbruk og skogbruk	463	6		457	1	6	10	47
Fiske og fangst	3 279	48		3 231	0	12	125	70
Industri	2 217	17		2 200	237	8	33	897
Bygg og anlegg	603	5		598	114	0	8	169
Varehandel og hotell	577	7		570	75	1	12	256
Supply/Offshore	1 297	0		1 297	1 111	0	0	0
Eiendomsdrift	5 637	30		5 607	36	10	67	239
Faglig/finansiell tjenesteytelse	787	0		787	0	0	0	19
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	1 624	7		1 617	77	2	14	436
Offentlig forvaltning	38	0		38	0	0	0	23
Utlandet	135	0		135	0	0	0	0
Andre	0	0		0	0	0	0	0
Sum næringsliv/offentlig	16 657	120	129	16 408	1 651	39	269	2 156
Personkunder	32 245	21	37	32 187	9	47	37	2 662
Verdijustering utlån til virkelig verdi	160			160				
Opptjente,ikke forfalte renter	129			129				
Sum	49 191	141	166	48 884	1 660	86	306	4 818

Brutto utlån - Tapsnedskrivninger - Mislighold pr. 31.12.2015

MORBANK	Brutto utlån	Ind. nedskr. på utlån	Nedskr. på gr. av utlån	Netto utlån	Garantier	Misligh. utlån o/ 90 dg	Øvrige tapsuts. lån	Trekkfas./ kr.rammer
Jordbruk og skogbruk	372	3		369	1	0	11	45
Fiske og fangst	3 186	1		3 185	0	6	0	87
Industri	1 784	21		1 763	276	21	42	475
Bygg og anlegg	574	0		574	119	0	1	153
Varehandel og hotell	510	6		504	65	3	9	228
Supply/Offshore	1 189	0		1 189	982	0	0	97
Eiendomsdrift	6 037	30		6 007	39	6	72	187
Faglig/finansiell tjenesteytelse	997	0		997	0	0	0	5
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	1 550	5		1 545	113	0	6	270
Offentlig forvaltning	2	0		2	0	0	0	0
Utlandet	132	0		132	0	0	0	0
Andre	0	0		0	0	0	0	0
Sum næringsliv/offentlig	16 333	66	220	16 047	1 595	36	141	1 547
Personkunder	18 279	13	38	18 228	10	36	28	1 719
Verdijustering utlån til virkelig verdi	180			180				
Opptjente,ikke forfalte renter	83			83				
Sum	34 875	79	258	34 538	1 605	72	169	3 266

Brutto utlån - Tapsnedskrivninger - Mislighold pr. 31.12.2014

MORBANK	Brutto utlån	Ind. nedskr. på utlån	Nedskr. på gr. av utlån	Netto utlån	Garantier	Misligh. utlån o/ 90 dg	Øvrige tapsuts. lån	Trekkfas./ kr.rammer
Jordbruk og skogbruk	460	6		454	1	6	10	47
Fiske og fangst	3 278	48		3 230	0	12	125	70
Industri	2 210	17		2 193	237	8	33	897
Bygg og anlegg	577	5		572	114	0	8	169
Varehandel og hotell	568	7		561	75	1	12	256
Supply/Offshore	1 284	0		1 284	1 111	0	0	0
Eiendomsdrift	5 528	30		5 498	36	10	67	239
Faglig/finansiell tjenesteytelse	769	0		769	0	0	0	19
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	1 579	7		1 572	77	2	14	436
Offentlig forvaltning	41	0		41	0	0	0	23
Utlandet	135	0		135	0	0	0	0
Andre	22	0		22	0	0	0	0
Sum næringsliv/offentlig	16 451	120	129	16 202	1 651	39	269	2 156
Personkunder	17 083	21	35	17 027	9	47	37	1 559
Verdijustering utlån til virkelig verdi	160			160				
Opptjente,ikke forfalte renter	106			106				
Sum	33 800	141	164	33 495	1 660	86	306	3 715

Note 9

MISLIGHOLDTE OG TAPSUTSATTE ENGASJEMENTER

Regnskapsprinsippene for mislighold og beregning av tap på utlån er redegjort for i note 7. Tabellen Misligholdte engasjement viser samlet engasjement for utlån fordelt på antall dager etter forfall som skyldes manglende betalingsevne/-vilje. Misligholdte utlån og overtrekk blir løpende overvåket. Engasjementer hvor det identifiseres en sannsynlig svekkelse i kundens betalingsevne, blir vurdert for nedskrivning.

Tabellen Tapsutsatte engasjement består av sum av misligholdte engasjement over 3 mnd. og øvrige ikke-misligholdte engasjement med individuell tapsnedskrivning.

Aldersfordeling av betalingsmislighold (kundens totale engasjement)

	2015			2014		
	Sum	PM	NL	Sum	PM	NL
KONSERN						
0-1 måneder	552	495	57	879	695	184
1-3 måneder	49	35	14	25	21	4
3-6 måneder	23	11	12	27	5	22
6-12 måneder	24	11	13	22	13	9
Over 12 måneder	26	16	10	37	29	8
Brutto misligholdte engasjement	674	568	106	990	763	227
Herav engasjement med tapsnedskrivning	74	39	35	91	47	44
Herav engasjement uten tapsnedskrivning	600	529	71	899	716	183
MORBANK						
0-1 måneder	434	377	57	879	695	184
1-3 måneder	40	26	14	25	21	4
3-6 måneder	22	10	12	27	5	22
6-12 måneder	23	10	13	22	13	9
Over 12 måneder	26	16	10	37	29	8
Brutto misligholdte engasjement	545	439	106	990	763	227
Herav engasjement med tapsnedskrivning	74	39	35	86	47	39
Herav engasjement uten tapsnedskrivning	471	400	71	904	716	188

Tapsutsatte engasjement

(sum av misligholdte engasjement over 3 mnd. og øvrige ikke-misligholdte engasjement med individuell tapsnedskrivning)

	2015			2014		
KONSERN	Sum	PM	NL	Sum	PM	NL
Engasjement før individuelle tapsnedskrivninger:						
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	74	39	35	86	47	39
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	170	28	142	306	37	269
Sum engasjement før individuelle tapsnedskrivninger	244	67	177	392	84	308
Individuelle tapsnedskrivninger på:						
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	14	2	12	21	8	13
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	65	10	55	122	12	110
Sum individuelle tapsnedskrivninger	79	12	67	143	20	123
Engasjement etter individuelle tapsnedskrivninger:						
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	60	37	23	65	39	26
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	105	18	87	184	25	159
Sum tapsutsatte engasjement etter individuelle tapsnedskr.	165	55	110	249	64	185
Sum tapsutsatte eng. før individuelle tapsnedskr. i % av utlån	0,47	0,19	1,07	0,80	0,26	1,83
Sum tapsutsatte eng. etter individuelle tapsnedskr. i % av utlån	0,32	0,15	0,67	0,51	0,20	1,10

MORBANK	Sum	PM	NL	Sum	PM	NL
Engasjement før individuelle tapsnedskrivninger:						
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	72	37	35	86	47	39
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	170	28	142	306	37	269
Sum engasjement før individuelle tapsnedskrivninger	242	65	177	392	84	308
Individuelle tapsnedskrivninger på:						
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	14	2	12	21	8	13
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	65	10	55	122	12	110
Sum individuelle tapsnedskrivninger	79	12	67	143	20	123
Engasjement etter individuelle tapsnedskrivninger:						
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	58	35	23	65	39	26
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	105	18	87	184	25	159
Sum tapsutsatte engasjement etter individuelle tapsnedskr.	163	53	110	249	64	185
Sum tapsutsatte eng. før individuelle tapsnedskr. i % av utlån	0,70	0,19	1,06	1,16	0,49	1,85
Sum tapsutsatte eng. etter individuelle tapsnedskr. i % av utlån	0,47	0,15	0,66	0,74	0,37	1,11

Utvikling siste 5 år

KONSERN						MORBANK				
2011	2012	2013	2014	2015		2015	2014	2013	2012	2011
					Engasjement før individuelle nedskrivninger:					
299	257	152	86	74	Misligholdte engasjement over 3 mnd.	72	86	152	257	293
488	324	382	306	170	Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskr.	170	306	382	324	488
787	581	534	392	244	Sum engasjement før individuelle tapsnedskr.	242	392	534	581	781
					Individuelle tapsnedskrivninger på:					
136	71	35	21	14	Misligholdte engasjement over 3 mnd.	14	21	35	71	131
129	95	131	122	65	Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskr.	65	122	131	95	128
265	166	166	143	79	Sum individuelle tapsnedskrivninger	79	143	166	166	259
					Engasjement etter individuelle tapsnedskrivninger:					
163	186	117	65	60	Misligholdte engasjement over 3 mnd.	58	65	117	186	162
359	229	251	184	105	Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskr.	105	184	251	229	360
522	415	368	249	165	Sum tapsutsatte eng. etter ind. tapsnedskr.	163	249	368	415	522
1,95	1,34	1,16	0,80	0,47	Sum tapsutsatte engasjement før individuelle tapsnedskr. i % av utlån	0,70	1,16	1,70	1,81	2,46
1,30	0,96	0,80	0,51	0,32	Sum tapsutsatte engasjement etter individuelle tapsnedskr. i % av utlån	0,47	0,74	1,17	1,29	1,64

Note 10

FORPLIKTELSER

Finansielle garantier

Konsernet utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Kredittrisiko fremgår av note 4 og omfatter også finansielle garantier og forpliktelser. Disse er tapsvurdert etter de samme prinsipper som for utlån og omtales i note 7.

Usikre forpliktelser

Disse postene er usikre forpliktelser og avsetninger som ikke skriver seg fra bankens direkte utlånsaktiviteter. En avsetning blir regnskapsført når konsernet har en gjeldende (rettslig eller antatt) forpliktelse som en følge av hendelser som har skjedd, og det kan sannsynliggjøres (mer sannsynlig enn ikke) at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av hendelsen, og at beløpet kan måles pålitelig. Eventuelle avsetninger er gjennomgått hver balansedato og vurdert til det beste estimatet på forpliktelsen. Ved uvesentlig tidsavvik er avsetningen lik utgiften som kreves for å bli fri fra forpliktelsen. Når tidsavviket er vesentlig vil avsetningen være lik nåverdien av fremtidige utbetalinger til å dekke forpliktelsen. Økning i avsetningen som følge av tiden presenteres som rentekostnader.

En usikker forpliktelse der det ikke er sannsynlig at det vil skje et økonomisk oppgjør, regnes som en betinget forpliktelse. Det skal ikke avsettes for betingede forpliktelser. Det er opplyst om vesentlige betingede forpliktelser, med unntak av betingede forpliktelser hvor sannsynligheten for forpliktelsen er lav. En betinget eiendel er ikke regnskapsført i årsregnskapet, men opplyst om dersom det er sannsynlig at en fordel vil tilflyte konsernet.

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
233	208	Betalingsgarantier	208	233
296	353	Kontraktsgarantier	353	296
1 073	982	Lånegarantier	982	1 073
58	62	Annet garantiansvar	62	58
1 660	1 605	Garantiansvar overfor kunder	1 605	1 660
0	0	Garanti overfor kredittinstitusjoner	0	0
0	0	Garanti overfor Sparebankenes sikringsfond	0	0
1 660	1 605	Garantiansvar pr. 31.12	1 605	1 660
4 818	4 513	Ubenyttede trekkfasiliteter kunder	3 410	3 715

Fordeling etter næring/sector er vist i note 5.

Pantstillelser				
1 110	1 106	Sertifikater og obligasjoner stillet som sikkerhet for låneadgang i Norges Bank	1 106	1 110
0	0	Benyttet låneadgang i Norges Bank (F-lån)	0	0

Konsernet er pr 31.12.2015 involvert i tre rettslige prosesser. Ingen av disse er forventet å ha økonomiske konsekvenser av vesentlig betydning for konsernet.

Note 11

LIKVIDITETSRISIKO

Styringen av Sparebanken Møres finansieringsstruktur er fastsatt i en overordnet likviditetsstrategi som blir evaluert og vedtatt av styret minimum en gang i året. Her beskrives de mål banken har for å bevare sin finansielle styrke, og det er definert konkrete rammer på ulike områder for bankens likviditetsstyring. Likviditetsstyringen inneholder også stresstester hvor en simulerer likviditetseffekten av ulike scenarier ved å kvantifisere sannsynligheten for refinansiering fra de ulike likviditetskildene. Bankens har inkludert i sin strategi å spre finansieringen på flere kilder, både hva gjelder markeder, instrumenter og løpetider, for å redusere risikoen.

For å sørge for at konsernets likviditetsrisiko holdes på et lavt nivå skal utlån til kunder i hovedsak finansieres ved kundeinnskudd, samt langsiktig verdipapirgjeld. Likviditetsrisikoen styres gjennom både kortsiktige rammer som begrenser netto refinansieringsbehov, og et langsiktig styringsmål som fastsetter hvor stor andel av utlånene og andre illikvide eiendeler som skal være finansiert av stabile kilder som kundeinnskudd eller innlån med minimum 12 måneders restløpetid.

Innskuddsdekningen i konsernet, beregnet inklusive overførte boliglån til Møre Boligkreditt AS, utgjorde 57,3 % ved utgangen av 2015.

Gjennomsnittlig restløpetid på porteføljen av senior obligasjonslån og obligasjoner med fortrinnsrett var henholdsvis 1,5 og 3,9 ved utgangen av 2015, mot 1,9 og 3,9 ett år tidligere.

Banken har også beholdning av verdipapirer, som inngår som et ledd i den løpende likviditetsstyringen. Se ytterligere informasjon i note 15 og 17.

Tabellene nedenfor viser kontraktmessige ikkediskonterte kontantstrømmer. Tallstørrelsene kan således ikke avstemmes mot balansen.

Likviditetsrisiko 2015

KONSERN	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	1 054	0	0	0	0	1 054
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 205	0	0	0	0	1 205
Utlån til og fordringer på kunder	12 484	904	2 329	11 493	36 036	63 246
Sertifikater og obligasjoner	248	32	511	3 523	777	5 091
Sum eiendeler	14 991	936	2 840	15 016	36 813	70 596
Forpliktelser						
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	68	0	480	510	0	1 058
Innskudd fra kunder	28 387	630	370	13	0	29 400
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	32	77	3 450	16 921	2 882	23 362
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	8	5	69	1 618	0	1 700
Sum forpliktelser	28 495	712	4 369	19 062	2 882	55 520

Finansielle derivat

Kontantstrømmer inn	13	72	305	986	495	1 871
Kontantstrømmer ut	24	82	316	974	332	1 728
Sum finansielle derivat	-11	-10	-11	12	163	143

Likviditetsrisiko 2014

KONSERN	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	78	0	0	0	0	78
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 161	0	0	0	0	1 161
Utlån til og fordringer på kunder	12 153	579	2 655	17 843	27 650	60 880
Sertifikater og obligasjoner	116	220	305	3 327	1 178	5 146
Sum eiendeler	13 508	799	2 960	21 170	28 828	67 265

Forpliktelser

Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	44	53	0	451	0	548
Innskudd fra kunder	27 973	63	371	8	0	28 415
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	27	1 084	4 270	14 229	1 881	21 491
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	9	11	73	1 670	0	1 763
Sum forpliktelser	28 053	1 211	4 714	16 358	1 881	52 217

Finansielle derivat

Kontantstrømmer inn	17	63	339	1 026	562	2 007
Kontantstrømmer ut	30	90	327	1 010	420	1 877
Sum finansielle derivat	-13	-27	12	16	142	130

Likviditetsrisiko 2015

MORBANK	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	1 054	0	0	0	0	1 054
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 174	0	0	0	0	2 174
Utlån til og fordringer på kunder	9 082	755	1 656	8 038	22 751	42 282
Sertifikater og obligasjoner	247	30	506	3 132	748	4 663
Sum eiendeler	12 557	785	2 162	11 170	23 499	50 173

Forpliktelser

Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	353	0	480	510	0	1 343
Innskudd fra kunder	28 408	630	370	13	0	29 421
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	20	23	2 422	3 884	0	6 349
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	8	5	69	1 618	0	1 700
Sum forpliktelser	28 789	658	3 341	6 025	0	38 813

Finansielle derivat

Kontantstrømmer inn	13	57	246	696	163	1 175
Kontantstrømmer ut	23	70	277	797	191	1 358
Sum finansielle derivat	-10	-13	-31	-101	-28	-183

Likviditetsrisiko 2014

MORBANK	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	78	0	0	0	0	78
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 076	0	0	0	0	2 076
Utlån til og fordringer på kunder	8 794	432	1 993	12 782	17 165	41 166
Sertifikater og obligasjoner	116	220	301	3 133	1 178	4 948
Sum eiendeler	11 064	652	2 294	15 915	18 343	48 268

Forpliktelser

Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	147	53	0	451	0	651
Innskudd fra kunder	27 991	63	371	8	0	28 433
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	17	28	2 669	3 336	0	6 050
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	9	11	73	1 670	0	1 763
Sum forpliktelser	28 164	155	3 113	5 465	0	36 897

Finansielle derivat

Kontantstrømmer inn	16	62	274	787	207	1 346
Kontantstrømmer ut	27	80	287	861	245	1 500
Sum finansielle derivat	-11	-18	-13	-74	-38	-154

Note 12

MARKEDSRISIKO

Styret i banken fastsetter de langsiktige målene for bankens risikoprofil. Disse gjøres operasjonelle gjennom de fullmakter og rammer som er delegert i organisasjonen. Sparebanken Møre styrer markedsrisiko og håndterer fullmakter, rammer og retningslinjer knyttet til finansielle instrumenter basert på styrevedtatte strategidokument. Strategidokumentene er underlagt periodisk gjennomgang ved at de revideres/vedtas en gang i året av styret i banken. Dokumentene skal utover dette være videreformidlet, godkjent og forstått av de operative enhetene, bankens kontrollfunksjoner og administrasjon. For å sikre en nødvendig kvalitet og uavhengighet er utviklingen av risikostyringsverktøy og utføring av risikorapporteringen organisert i en enhet uavhengig av de operative virksomhetene.

Konsernets markedsrisiko måles og overvåkes med bakgrunn i konservative rammer som fornyes og godkjennes av styret minimum årlig.

Note 12.1

RENTERISIKO

Sparebanken Møre måler renterisikoen ved analyser som gir effekten på resultatet av en renteendring på 1 prosentpoengs parallellskift i rentekurven. På denne måten kan en kvantifisere hvilken risiko banken har påtatt seg og hvilken effekt denne har på resultatet ved endringer i markedsrenten. Analysen angir effektiv løpetid på den rentebærende delen av balansen. Til lenger midler bindes opp ved en plassering, jo større er det potensielle tap/gevinst ved en stigning/et fall i markedsrenten. Konsernet har en kort rentebinding og renterisikoen vurderes som moderat. Tabellen nedenfor viser potensiell resultateffekt av verdiendringer på rentebærende finansielle eiendeler og forpliktelser for konsernet ved en økning i rentenivået på ett prosentpoeng. Beregningen er foretatt basert på gjeldende posisjoner og markedsrenter pr 31. desember. De foretatte beregningene bekrefter bankens lave risikotoleranse for verdiendringer grunnet renteutviklingen. Potensiell resultateffekt over en 1-års periode av en renteendring på 1 prosentpoeng er for konsernet 51 mill. kroner.

KONSERN - 2015	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	-5	9	11	-9	-1	5
Val	0	1	0	1	0	2
Totalt	-5	10	11	-8	-1	7

KONSERN - 2014	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	-8	9	3	-10	-1	-7
Val	0	-2	0	1	0	-1
Totalt	-8	7	3	-9	-1	-8

MORBANK - 2015	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	4	0	9	-13	-1	-1
Val	0	1	0	0	0	1
Totalt	4	1	9	-13	-1	0

MORBANK - 2014	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	0	0	2	-11	-1	-10
Val	0	1	0	1	0	2
Totalt	0	1	2	-10	-1	-8

Note 12.2

VALUTARISIKO

Sparebanken Møre måler valutarisikoen ut fra nettoposisjonene i de ulike valutaene. Bankens valutakursrisiko oppstår i forbindelse med bankens virksomhet knyttet til inngåelse av valutaforretninger mot kunder og andre banker. Det er et hovedprinsipp at alle forretninger mot kunder omgående skal dekkes med motgående forretning i markedet slik at valutakursrisikoen reduseres til et minimum. Banken har ingen egenhandel innenfor valutainstrumenter. Alle balanseposter i utenlandsk valuta er omregnet til NOK etter midtkurser fra Norges Bank pr. 31.12. For sedler og mynter er det brukt tilnærmet kjøpskurser. Løpende inntekter og utgifter er omregnet til NOK etter kurser på det tidspunkt de oppsto. Netto realiserste og urealiserte gevinster/tap er resultatført. Den utilsiktede valutarisikoen har vært på et minimum gjennom året.

KONSERN - 2015	Totalt	Norske kroner	Valuta	Herav: USD	EUR	JPY	CHF	Øvrige
Kontanter og fordringer på Norges Bank	1 054	1 051	3		3			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 205	1 110	95	16	3	10	42	24
Utlån til og fordringer på kunder	51 286	48 141	3 145	972	624	26	1 520	3
Sertifikater og obligasjoner	4 735	4 180	555		555			
Øvrige eiendeler	1 840	1 709	131	61	19	1	9	41
Sum eiendeler	60 120	56 191	3 929	1 049	1 204	37	1 571	68
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	1 058	90	968	6	961			1
Innskudd fra kunder	29 389	29 188	201	140	35	13		13
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	21 918	20 712	1 206		577			629
Øvrige forpliktelser	1 316	685	631	56	570	1	4	
Ansvarlig lånekapital	1 327	1 327	0					
Egenkapital	5 112	5 112	0					
Sum forpliktelser og egenkapital	60 120	57 114	3 006	202	2 143	14	4	643
Valutakontrakter			-904	-843	914	-23	-1 528	576
Netto valutaeksponering			19	4	-25	0	39	1
Effekt ved 10 % kursendring	2							

KONSERN - 2014	Totalt	Norske kroner	Valuta	Herav: USD	EUR	JPY	CHF	Øvrige
Kontanter og fordringer på Norges Bank	78	75	3		3			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 161	1 074	87	12	30	7	1	37
Utlån til og fordringer på kunder	48 884	46 059	2 825	856	422	23	1 499	25
Sertifikater og obligasjoner	4 771	3 999	772		772			
Øvrige eiendeler	1 411	1 314	97	42	32	2	9	12
Sum eiendeler	56 305	52 521	3 784	910	1 259	32	1 509	74
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	548	68	480	20	451			9
Innskudd fra kunder	28 389	28 187	202	146	37	13	0	6
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	19 872	18 239	1 633		524			1 109
Øvrige forpliktelser	1 272	455	817	24	791	2	0	0
Ansvarlig lånekapital	1 379	1 379	0					
Egenkapital	4 845	4 845	0					
Sum forpliktelser og egenkapital	56 305	53 173	3 132	190	1 803	15	0	1 124
Valutakontrakter			-637	-715	546	-18	-1 504	1 054
Netto valutaeksponering			15	5	2	-1	5	4
Effekt ved 10 % kursendring	2							

MORBANK - 2015	Totalt	Norske kroner	Valuta	Herav: USD	EUR	JPY	CHF	Øvrige
Kontanter og fordringer på Norges Bank	1 054	1 051	3		3			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 174	2 079	95	16	3	10	42	24
Utlån til og fordringer på kunder	34 530	31 385	3 145	972	624	26	1 520	3
Sertifikater og obligasjoner	4 333	3 778	555		555			
Øvrige eiendeler	2 320	2 189	131	61	19	1	9	41
Sum eiendeler	44 411	40 482	3 929	1 049	1 204	37	1 571	68
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	1 343	375	968	6	961			1
Innskudd fra kunder	29 410	29 209	201	140	35	13		13
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	6 206	6 206	0					
Øvrige forpliktelser	1 241	610	631	56	570	1	4	
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	1 327	1 327	0					
Egenkapital	4 884	4 884	0					
Sum forpliktelser og egenkapital	44 411	42 611	1 800	202	1 566	14	4	14
Valutakontrakter			-2 110	-843	337	-23	-1 528	-53
Netto valutaeksponering			19	4	-25	0	39	1
Effekt ved 10 % kursendring	2							

MORBANK - 2014	Totalt	Norske kroner	Valuta	Herav: USD	EUR	JPY	CHF	Øvrige
Kontanter og fordringer på Norges Bank	78	75	3		3			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 076	1 989	87	12	30	7	1	37
Utlån til og fordringer på kunder	33 495	30 670	2 825	856	422	23	1 499	25
Sertifikater og obligasjoner	4 588	3 816	772		772			
Øvrige eiendeler	1 878	1 781	97	42	32	2	9	12
Sum eiendeler	42 115	38 331	3 784	910	1 259	32	1 509	74
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	651	171	480	20	451			9
Innskudd fra kunder	28 407	28 205	202	146	37	13	0	6
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	5 874	5 874	0					
Øvrige forpliktelser	1 196	379	817	24	791	2	0	0
Ansvarlig lånekapital	1 379	1 379	0					
Egenkapital	4 608	4 608	0					
Sum forpliktelser og egenkapital	42 115	40 616	1 499	190	1 279	15	0	15
Valutakontrakter			-2 270	-715	22	-18	-1 504	-55
Netto valutaeksponering			15	5	2	-1	5	4
Effekt ved 10 % kursendring	2							

Note 12.3

FINANSIELLE DERIVATER

Finansielle derivater er kontrakter som er inngått for å nøytralisere en allerede aktuell rente- eller valutarisiko banken har påtatt seg. Finansielle derivater bokføres til virkelig verdi med verdiendring over resultatet, og balanseføres brutto pr. kontrakt som henholdsvis eiendel eller gjeld. Den estimerte virkelige verdien av finansielle OTC-derivater justeres for motpartens kredittrisiko (CVA) eller for konsernets egen kredittrisiko (DVA).

Tabellen viser de finansielle derivatenes nominelle verdier og markedsverdier. I regnskapet blir positiv markedsverdi pr. kontrakt bokført som eiendel, mens negativ markedsverdi blir bokført som forpliktelse i balansen. Tabellen inkluderer både finansielle derivater for kundehandler som inngår i Netto verdiendringer og gevinst/tap av verdipapirer og valuta, og finansielle derivater i bankporteføljen som inngår i Netto renteinntekter.

	2015			2014		
KONSERN	Nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse	Nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse
Renterelaterte kontrakter						
Swapper	15 454	562	504	13 110	509	533
Valutarelaterte						
Swapper	4 194	260	42	4 195	190	60
Terminer	12 140	333	0	12 854	132	69
Opptjente renter		79	46		67	51
Sum finansielle derivater		1 234	592		898	713
- herav anvendt til sikringsbokføring	3 713	363	0	3 252	268	0

	2015			2014		
MORBANK	Nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse	Nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse
Renterelaterte kontrakter						
Swapper	13 404	345	500	12 060	293	533
Valutarelaterte						
Swapper	3 026	14	42	2 596	23	60
Terminer	12 140	333	0	12 854	132	69
Opptjente renter		57	44		55	51
Sum finansielle derivater		749	586		503	713
- herav anvendt til sikringsbokføring	1 462	80	0	1 977	104	0

Forfallstidspunkt finansielle derivat, nominell verdi
Konsern

Forfall	2015			2014		
	Rente-swapper	Rente- og valutaswapper	Termin-kontrakter	Rente-swapper	Rente- og valutaswapper	Termin-kontrakter
2015				1 495	926	10 853
2016	1 585	1 818	10 805	1 866	1 429	1 139
2017	2 797	1 214	1 160	3 205	735	862
2018	1 653	134	175	735	121	
2019	1 002	416		1 005	375	
2020	2 356	305		757	305	
2021	936	87		1 186	79	
2022	2 408			821		
2023	388			390		
2024	160			137		
2025	1 818			1 156		
2026	150			150		
2027	201			207		
2028		221			225	
	15 454	4 195	12 140	13 110	4 195	12 854

Morbank

Forfall	2015			2014		
	Rente-swapper	Rente- og valutaswapper	Termin-kontrakter	Rente-swapper	Rente- og valutaswapper	Termin-kontrakter
2015				1 495	494	10 853
2016	1 585	1 818	10 805	1 866	1 429	1 139
2017	2 797	532	1 160	3 205	63	862
2018	1 653	134	175	735	121	
2019	1 002	416		1 005	375	
2020	2 356	39		757	35	
2021	936	87		1 186	79	
2022	1 408			821		
2023	388			390		
2024	160			137		
2025	768			106		
2026	150			150		
2027	201			207		
2028						
	13 404	3 026	12 140	12 060	2 596	12 854

Note 13

ANSVARLIG LÅNEKAPITAL OG FONDSOBLIGASJONSLÅN

KONSERN OG MORBANK

ISIN.NR.	Låneopptak	Forfall	Betingelser	31.12.2015
NO0010671928	22.02.13	22.02.23	3 mnd NIBOR + 2,50 / Call opsjon 2018	501
Ansvarlig lån				501
NO0010532765	10.09.09	Evigvarende	11,70 % fast / Første call opsjon 2019	507
NO0010659972	09.10.12	Evigvarende	3 mnd NIBOR + 4,75 / Første call opsjon 2017	319
Fondsobligasjoner				826

Lånene er kvotert i NOK. Det foreligger ingen rett til konvertering av ansvarlige lån/fondsobligasjoner til egenkapitalbeviskapital. Konsernet har ikke investeringer i ansvarlig lånekapital i andre foretak (inkl. kredittinstitusjoner) ved utgangen av 2015. Verdpapirdokument og låneavtaler er gjort tilgjengelig på bankens hjemmeside.

Note 14

VERDIPAPIRGJELD

Morbankens verdipapirgjeld består av obligasjonslån og sertifikater kvotert i norske kroner. Møre Boligkreditt AS har utstedt obligasjoner med fortrinnsrett kvotert i norske kroner, svenske kroner og Euro.

Innlån med flytende rente vurderes til amortisert kost. For de med fastrentebetingelser benyttes virkelig verdisikring med verdiendringer over resultatet. Banken verdisikrer rente- og valutarisiko på individuelt nivå. Det eksisterer en entydig, direkte og dokumentert sammenheng mellom verdiendringer på sikringsinstrumentet og sikringsobjektet. Sammenhengen dokumenteres ved en test av sikringseffektivitet ved inngåelse av transaksjonen og gjennom sikringsforholdets løpetid. Sikringsgevinster og -tap medfører en justering i den balanseførte verdien av sikrede lån. Disse sikringsjusteringene i balanseført verdi amortiseres over gjenværende sikringsperiode ved en justering i lånets effektive rente dersom sikringen ikke lenger er effektiv, dersom sikring avbrytes eller ved annen opphør av sikring. Ved å benytte nevnte prinsipp gir det en riktig regnskapspresentasjon som er i samsvar med bankens rente- og valutastyring og reelle økonomiske utvikling.

Finansielle instrument i virkelig verdisikring

KONSERN					MORBANK			
2014		2015			2015		2014	
Pålydende verdi	Bokført verdi	Pålydende verdi	Bokført verdi		Pålydende verdi	Bokført verdi	Pålydende verdi	Bokført verdi
3 228	3 672	3 713	4 158	Verdisikret verdipapirgjeld med verdiendringer over resultatet	1 462	1 580	1 977	2 139
3 228	438	3 713	363	Finansielle derivat benyttet i sikringsbokføring	1 462	80	1 977	156

Resultatførte verdiendringer på finansielle instrument i virkelig verdisikring

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
-213	-1	Verdisikret verdipapirgjeld med verdiendringer over resultatet	33	-13
213	1	Finansielle derivat benyttet i sikringsbokføring	-33	14
0	0	Totalt	0	1

Verdipapirgjeld

KONSERN			MORBANK	
31.12.2014	31.12.2015		31.12.2015	31.12.2014
1 750	1 100	Sertifikatgjeld, nominell verdi	1 100	1 750
17 569	20 218	Obligasjongjeld, nominell verdi	5 017	4 000
83	93	Opptjente renter	43	43
470	507	Verdijusteringer	46	81
19 872	21 918	Sum verdipapirgjeld	6 206	5 874

Endringer i verdipapirgjeld

KONSERN

	Balanse 31.12.14	Emittert	Forfalt / innløst	Øvrige endringer	Balanse 31.12.15
Sertifikatgjeld, nominell verdi	1 750	1 700	2 350		1 100
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	17 569	6 000	3 118	-233	20 218
Opptjente renter	83			10	93
Verdijusteringer	470			37	507
Sum verdipapirgjeld	19 872	7 700	5 468	-186	21 918

MORBANK

	Balanse 31.12.14	Emittert	Forfalt / innløst	Øvrige endringer	Balanse 31.12.15
Sertifikatgjeld, nominell verdi	1 750	1 700	2 350		1 100
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	4 000	2 050	800	-233	5 017
Opptjente renter	43			-	43
Verdijusteringer	81			-35	46
Sum verdipapirgjeld	5 874	3 750	3 150	-268	6 206

Forfallstidspunkt for forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer, nominell verdi

KONSERN

MORBANK

2014	2015	Forfall	2015	2014
4 868		2015		2 550
1 828	3 145	2016	2 317	1 000
5 078	5 078	2017	2 200	2 200
2 000	4 100	2018	1 600	
1 250	2 000	2019		
3 044	4 744	2020		
	1 000	2022		
1 050	1 050	2025		
201	201	2028		
19 319	21 318	Sum	6 117	5 750

Note 15

KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

Finansielle eiendeler og forpliktelser balanseføres på det tidspunkt konsernet blir part i instrumentenes kontraktsmessige betingelser. En finansiell eiendel fraregnes når de kontraktsmessige rettene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper, eller selskapet overfører den finansielle eiendelen på en slik måte at risiko- og fortjenestepotensialet ved den finansielle eiendelen i det alt vesentlige blir overført. Finansielle forpliktelser fraregnes på det tidspunkt rettighetene til de kontraktsmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

KLASSIFISERING

Konsernets beholdning av finansielle instrument klassifiseres ved første gangs regnskapsføring i henhold til IAS 39. Bankens klasser av finansielle instrumenter og målegrunnlag for disse:

- finansielle eiendeler og derivater holdt for handelsformål (tradingportefølje)
- finansielle eiendeler og forpliktelser vurdert til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet
- instrumenter som holdes tilgjengelig for salg vurdert til virkelig verdi med verdiendringer presentert som andre inntekter og kostnader i totalresultatoppstillingen
- utlån og fordringer
- finansielle forpliktelser vurdert til amortisert kost

Finansielle eiendeler og derivater holdt for handelsformål

Finansielle derivater er kontrakter som er inngått for å nøytralisere en allerede aktuell rente- eller valutarisiko banken har påtatt seg. Finansielle derivater bokføres til virkelig verdi med verdiendring over resultatet, og balanseføres brutto pr. kontrakt som henholdsvis eiendel eller gjeld.

Konsernets kriterier for klassifisering av tradingportefølje er følgende:

- posisjoner i finansielle instrumenter som konsernet innehar for egen regning med henblikk på videresalg og/eller som konsernet har ervervet for på kort sikt å dra fordel av reelle og/eller forventede forskjeller mellom kjøps- og salgspris eller andre pris- og rentevariasjoner
- posisjoner som konsernet sitter med for å sikre andre deler av tradingporteføljen
- andre engasjementer som er knyttet til posisjoner som inngår i tradingporteføljen

Konsernets handelsportefølje av aksjer er definert inn i denne gruppen og vurderes til virkelig verdi over resultatet.

Finansielle eiendeler og forpliktelser vurdert til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet

Konsernets beholdning av obligasjoner i likviditetsporteføljen er klassifisert til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet da denne porteføljen styres basert på virkelig verdi. Beholdningen av fastrenteutlån og -innskudd er klassifisert for å unngå regnskapsmessig misforhold sett i forhold til underliggende renteswapper.

Tap og gevinst som følge av verdiendringer på de eiendeler og gjeld som måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet blir regnskapsført i den perioden de oppstår.

Instrumenter som holdes tilgjengelig for salg vurdert til virkelig verdi med verdiendringer presentert som andre inntekter og kostnader i utvidet resultat

Konsernets beholdning av aksjer, som ikke er klassifisert som holdt for tradingformål, klassifiseres som tilgjengelig for salg med verdiendringer presentert som andre inntekter og kostnader i utvidet resultat. Realiserte gevinster og tap, samt nedskrivninger under kostpris resultatføres i ordinært resultat den perioden de oppstår.

Utlån og fordringer

Alle utlån og fordringer, herunder leasing, men med unntak av fastrenteutlån, er vurdert til amortisert kost med utgangspunkt i forventede kontantstrømmer. Forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir amortisert over lånets løpetid.

Finansielle forpliktelser vurdert til amortisert kost

Verdipapirgjeld, herunder verdipapirgjeld som inngår i virkelig verdisikring, lån og innskudd fra kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder uten avtalt løpetid, er vurdert til amortisert kost med utgangspunkt i forventede kontantstrømmer. Beholdning av egne obligasjoner føres som reduksjon av gjelden.

NIVÅER

Finansielle instrumenter innplasseres i ulike nivåer basert på kvaliteten på markedsdata for den enkelte type instrument.

Nivå 1 – Verdenssettelse basert på priser i et aktivt marked

I nivå 1 innplasseres finansielle instrumenter som verdsettes ved bruk av noterte priser i aktive markeder for identiske eiendeler eller forpliktelser. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og fondsandeler, samt statsobligasjoner og sertifikater som omsettes i aktive markeder.

Nivå 2 – Verdenssettelse basert på observerbare markedsdata

I nivå 2 innplasseres finansielle instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, inkludert noterte priser i ikke aktive markeder for identiske eiendeler eller forpliktelser. I kategorien inngår i hovedsak verdipapirgjeld, derivat og obligasjoner som ikke er på nivå 1.

Nivå 3 – Verdenssettelse basert på annet enn observerbare markedsdata

I nivå 3 innplasseres finansielle instrumenter som ikke kan verdsettes basert på direkte eller indirekte observerbare priser. I kategorien inngår i hovedsak utlån til og innskudd fra kunder, samt aksjer.

KONSERN - 2015	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter holdt for tilgjengelig for salg
	Trading	Utpekt til virkelig verdi		
Kontanter og fordringer på Norges Bank			1 054	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner			1 205	
Utlån til og fordringer på kunder		5 337	45 949	
Sertifikater og obligasjoner		4 735		
Aksjer og andre verdipapirer	2			166
Finansielle derivater	1 234			
Sum finansielle eiendeler	1 236	10 072	48 208	166
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner			1 058	
Innskudd fra kunder		514	28 875	
Finansielle derivater	592			
Verdipapirgjeld		1 107	20 810	
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner			1 327	
Sum finansielle forpliktelser	592	1 621	52 070	-

KONSERN - 2014	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter holdt for tilgjengelig for salg
	Trading	Utpekt til virkelig verdi		
Kontanter og fordringer på Norges Bank			78	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner			1 161	
Utlån til og fordringer på kunder		4 123	44 761	
Sertifikater og obligasjoner		4 771		
Aksjer og andre verdipapirer	3			123
Finansielle derivater	898			
Sum finansielle eiendeler	901	8 894	46 000	123
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner			548	
Innskudd fra kunder		442	27 947	
Finansielle derivater	713			
Verdipapirgjeld			19 872	
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner			1 379	
Sum finansielle forpliktelser	713	442	49 746	-

MORBANK - 2015	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter holdt for tilgjengelig for salg
	Trading	Utpekt til virkelig verdi		
Kontanter og fordringer på Norges Bank			1 054	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner			2 174	
Utlån til og fordringer på kunder		5 337	29 193	
Sertifikater og obligasjoner		4 333		
Aksjer og andre verdipapirer	2			166
Finansielle derivater	749			
Sum finansielle eiendeler	751	9 670	32 421	166
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner			1 343	
Innskudd fra kunder		514	28 896	
Finansielle derivater	586			
Verdipapirgjeld		1 107	5 099	
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner			1 327	
Sum finansielle forpliktelser	586	1 621	36 665	-

MORBANK - 2014	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter holdt for tilgjengelig for salg
	Trading	Utpekt til virkelig verdi		
Kontanter og fordringer på Norges Bank			78	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner			2 076	
Utlån til og fordringer på kunder		4 123	29 372	
Sertifikater og obligasjoner		4 588	-	
Aksjer og andre verdipapirer	3			123
Finansielle derivater	503			
Sum finansielle eiendeler	506	8 711	31 526	123
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner			651	
Innskudd fra kunder		442	27 965	
Finansielle derivater	713			
Verdipapirgjeld			5 874	
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner			1 379	
Sum finansielle forpliktelser	713	442	35 869	-

Renteinntekter inntektsføres ved bruk av effektiv rentemetode. Dette innebærer løpende inntektsføring av renter med tillegg av amortisering av etableringsgebyrer. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Alle gebyrer som overstiger direkte transaksjonsutgifter knyttet til rentebærende inn- og utlån inngår i beregningen av balansepostens effektive rente og amortiseres over forventet løpetid.

Inntektsføring av renter etter effektiv rentemetode benyttes både for balanseposter som vurderes til amortisert kost, og balanseposter som vurderes til virkelig verdi over resultatet, med unntak av etableringsgebyrer på utlån til virkelig verdi som inntektsføres når de opptjenes. Renteinntekter på nedskrevne engasjementer beregnes som effektiv rente av nedskrevet verdi. Renteinntekter på finansielle instrumenter inkluderes på linjen for "Netto renteinntekter".

Renteinntekter

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
229	199	Renteinntekter på finansielle eiendeler målt til virkelig verdi	196	230
2 008	1 795	Renteinntekter på finansielle eiendeler målt til amortisert kost	1 277	1 434
2 237	1 994	Renteinntekter	1 473	1 664

Rentekostnader

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
13	9	Rentekostnader fra finansielle forpliktelser målt til virkelig verdi	9	13
1 131	887	Rentekostnader fra finansielle forpliktelser målt til amortisert kost	636	851
1 144	896	Rentekostnader	645	864

Note 16

FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL AMORTISERT KOST

Utlån måles til virkelig verdi ved første gangs måling med tillegg av direkte transaksjonskostnader. Ved fastsettelse av utlånets verdi på transaksjonstidspunktet (transaksjonspris) kommer etableringsgebyr til fradrag og periodiseres over utlånets løpetid som en del av utlånets effektive rente. Utlån måles etterfølgende til amortisert kost ved anvendelse av effektiv rentemetode. Den effektive renten er den renten på inngåelsestidspunktet som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontantstrømmer over utlånets forventede levetid, til netto balanseført verdi av utlånet. Ved gjennomføring av denne beregningen estimeres kontantstrømmene, og alle kontraktsmessige vilkår ved utlånet blir tatt i betraktning. Virkelig verdi på instrumentene som handles i et aktivt marked er basert på omsatt kurs på balansedagen. For de finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked benyttes egne verdivurderinger basert på gjeldende markedsforhold, alternativt verdivurdering fra annen markedsaktør.

KONSERN	31.12.2015		31.12.2014	
	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi
Kontanter og fordringer på Norges Bank	1 054	1 054	78	78
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 205	1 205	1 161	1 161
Utlån til og fordringer på kunder	45 949	45 949	44 761	44 761
Sum finansielle eiendeler	48 208	48 208	46 000	46 000
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	1 058	1 058	548	548
Innskudd fra kunder	28 875	28 875	27 947	27 947
Verdipapirgjeld	20 676	20 810	20 033	19 872
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	1 369	1 327	1 475	1 379
Sum finansielle forpliktelser	51 978	52 070	50 003	49 746

MORBANK	31.12.2015		31.12.2014	
	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi
Kontanter og fordringer på Norges Bank	1 054	1 054	78	78
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 174	2 174	2 076	2 076
Utlån til og fordringer på kunder	29 193	29 193	29 372	29 372
Sum finansielle eiendeler	32 421	32 421	31 526	31 526
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	1 343	1 343	651	651
Innskudd fra kunder	28 896	28 896	27 965	27 965
Verdipapirgjeld	5 081	5 099	5 901	5 874
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	1 369	1 327	1 475	1 379
Sum finansielle forpliktelser	36 689	36 665	35 992	35 869

KONSERN - 2015	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank	1 054			1 054
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		1 205		1 205
Utlån til og fordringer på kunder			45 949	45 949
Sum finansielle eiendeler	1 054	1 205	45 949	48 208
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		1 058		1 058
Innskudd fra kunder			28 875	28 875
Verdipapirgjeld		20 676		20 676
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		1 369		1 369
Sum finansielle forpliktelser	-	23 103	28 875	51 978

KONSERN - 2014	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank	78			78
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		1 161		1 161
Utlån til og fordringer på kunder			44 761	44 761
Sum finansielle eiendeler	78	1 161	44 761	46 000
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		548		548
Innskudd fra kunder			27 947	27 947
Verdipapirgjeld		20 033		20 033
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		1 475		1 475
Sum finansielle forpliktelser	-	22 056	27 947	50 003

MORBANK - 2015	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank	1 054			1 054
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		2 174		2 174
Utlån til og fordringer på kunder			29 193	29 193
Sum finansielle eiendeler	1 054	2 174	29 193	32 421
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		1 343		1 343
Innskudd fra kunder			28 896	28 896
Verdipapirgjeld		5 081		5 081
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		1 369		1 369
Sum finansielle forpliktelser	-	7 793	28 896	36 689

MORBANK - 2014	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank	78			78
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		2 076		2 076
Utlån til og fordringer på kunder			29 372	29 372
Sum finansielle eiendeler	78	2 076	29 372	31 526
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		651		651
Innskudd fra kunder			27 965	27 965
Verdipapirgjeld		5 901		5 901
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		1 475		1 475
Sum finansielle forpliktelser	-	8 027	27 965	35 992

Note 17

FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI

Finansielle instrumenter blir regnskapsført til virkelig verdi på avtaletidspunktet. Virkelig verdi på instrumentene som handles i et aktivt marked er basert på omsatt kurs på balansedagen. For de finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked benyttes egne verdivurderinger basert på gjeldende markedsforhold, alternativt verdivurdering fra annen markedsaktør. De finansielle instrumentene som vurderes til virkelig verdi, men som ikke handles i et aktivt marked er porteføljene av fastrenteutlån, -innskudd, sammensatte produkter og ikke børsnoterte aksjer. For de unoterte aksjer hvor en ikke kan foreta en tilstrekkelig pålitelig måling av virkelig verdi benyttes anskaffelseskost, eller nedskrevet bokført verdi. For porteføljene av fastrenteutlån og innskudd beregnes virkelig verdi basert på kontraktsfestede kontantstrømmer neddiskontert med markedsrente justert for en relevant omsetningsspread på balansetidspunktet. Transaksjonskostnader ved finansielle eiendeler og forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi med verdiendring over resultatet balanseføres ikke.

En endring i diskonteringsrenten på 10 basispunkt vil gi et utslag på ca 15,0 mill. kroner på fastrenteutlånene og ca 0,4 mill. kroner på fastrenteinnskuddene.

KONSERN - 2015	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Totalt
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Kontanter og fordringer på Norges Bank				-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				-
Utlån til og fordringer på kunder			5 337	5 337
Sertifikater og obligasjoner	1 739	2 996		4 735
Aksjer	7		161	168
Finansielle derivat		1 234		1 234
Sum finansielle eiendeler	1 746	4 230	5 498	11 474
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner				-
Innskudd fra kunder			514	514
Verdipapirgjeld		1 107		1 107
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner				-
Finansielle derivat		592		592
Sum finansielle forpliktelser	-	1 699	514	2 213

KONSERN - 2014	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank				-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				-
Utlån til og fordringer på kunder			4 123	4 123
Sertifikater og obligasjoner	1 660	3 111		4 771
Aksjer	12		114	126
Finansielle derivat		898		898
Sum finansielle eiendeler	1 672	4 009	4 237	9 918
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner				-
Innskudd fra kunder			442	442
Verdipapirgjeld		-		-
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner				-
Finansielle derivat		713		713
Sum finansielle forpliktelser	-	713	442	1 155

MORBANK - 2015	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank				-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				-
Utlån til og fordringer på kunder			5 337	5 337
Sertifikater og obligasjoner	1 739	2 594		4 333
Aksjer	7		161	168
Finansielle derivat		749		749
Sum finansielle eiendeler	1 746	3 343	5 498	10 587
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner				-
Innskudd fra kunder			514	514
Verdipapirgjeld		1 107		1 107
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner				-
Finansielle derivat		586		586
Sum finansielle forpliktelser	-	1 693	514	2 207

MORBANK - 2014	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Totalt
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Kontanter og fordringer på Norges Bank				-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				-
Utlån til og fordringer på kunder			4 123	4 123
Sertifikater og obligasjoner	1 660	2 928		4 588
Aksjer	12		114	126
Finansielle derivat		503		503
Sum finansielle eiendeler	1 672	3 431	4 237	9 340
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner				-
Innskudd fra kunder			442	442
Verdipapirgjeld		-		-
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner				-
Finansielle derivat		713		713
Sum finansielle forpliktelser	-	713	442	1 155

Tilnærming til verddivurdering av finansielle instrumenter på nivå 3 i verdsettelseshierarkiet:

Fastrentelån og fastrenteinnskudd:

Det har ikke vært vesentlige endringer i tilnærmingen til verddivurdering av fastrentelån og innskudd i 2015. Virkelig verdi beregnes basert på kontraktsfestede kontantstrømmer neddiskontert med en markedsrente som er avstemt mot de priser som gjelder for tilsvarende fastrentelån og innskudd på balansedagen. Det er i 2015 resultatført totalt MNOK 12 som følge av verdiendringer medregnet endring i kredittspread på fastrentelån. Verdiendringen fremkommer i resultatlinjen Andre driftsinntekter i resultatoppstillingen.

Aksjer:

Aksjene på nivå 3 i verdsettelseshierarkiet er hovedsakelig bankens investering i Eksportfinans ASA (MNOK 71) og bankens eierinteresse i Visa Norge (MNOK 42).

Eksportfinans ASA drives videre frem mot en mulig avvikling. Bankens eierinteresse er derfor verddivurdert med utgangspunkt i eierinteressens relative andel av egenkapitalen i Eksportfinans, justert for urealiserte verdiendringer på underliggende finansielle investeringer og innlån i Eksportfinans. Fra verdien trekkes en likviditetsrabatt på 20 %. Verdien av Eksportfinans er økt med MNOK 7 i 2015.

Sparebanken Møre er medlemsbank i Visa Norge FLI. Visa Norge FLI er aksjonær i Visa Europe Ltd. I november 2015, ble det inngått avtale om salg av aksjene i Visa Europe Ltd til Visa Inc, og medlemsbankene i Visa Norge FLI forventes derfor å få et vederlag fra dette salget som følge av medlemskapet. Vederlaget forventes å være i form av kontantoppgjør og preferanseaksjer samt et mulig resultatbasert betinget vederlag. Sparebanken Møre har vurdert sin eierinteresse som gir rettighet til vederlag som en finansiell eiendel og estimert verdien av denne til 42. mill kroner ved årsslutt. Banken har vurdert at transaksjonen vil gjennomføres med høy sannsynlighet og har derfor beregnet den forventede andelen av kontantoppjøret basert på en historisk stemmerettsandel, og med bare mindre justeringer for usikkerhet. I vurderingen av verdien av preferanseaksjene, er det hensyntatt både likviditetsrisiko og kursrisiko i perioden frem til et eventuelt vederlag for aksjene vil tilflyte Sparebanken Møre. Det betingede vederlaget er ikke tillagt vesentlig vekt i verddivurderingen.

Regnskapsmessig er verdien av eierinteressen i Visa Norge ført over utvidet resultat i 2015. Ved gjennomføring, som forventes å være i 2. kvartal 2016, vil verdien bli ført over ordinært resultat, og ut av utvidet resultat.

KONSERN Nivå 3 utvikling	Utlån til og fordringer på kunder	Aksjer	Innskudd fra kunder
Balanseført verdi pr 31.12.14	4 123	114	442
Kjøp/økning	2 493	-	334
Salg/reduksjon	1 291	4	263
Overført til Nivå 3	-	-	-
Overføring ut av Nivå 3	-	-	-
Gevinst/tap i perioden	12	51	1
Balanseført verdi pr 31.12.15	5 337	161	514

MORBANK Nivå 3 utvikling	Utlån til og fordringer på kunder	Aksjer	Innskudd fra kunder
Balanseført verdi pr 31.12.14	4 123	114	442
Kjøp/økning	2 493	-	334
Salg/reduksjon	1 291	4	263
Overført til Nivå 3	-	-	-
Overføring ut av Nivå 3	-	-	-
Gevinst/tap i perioden	12	51	1
Balanseført verdi pr 31.12.15	5 337	161	514

Note 18

DATTERSELSKAP

KONSERNSTRUKTUR

Selskap	Hjemland	Hovedvirksomhet	Eierandel	Stemmeandel
Møre Eiendomsmegling AS	Norge	Eiendomsmegling	100%	100%
Sparebankeiendom AS	Norge	Eiendomsforvaltning	100%	100%
Møre Boligkreditt AS	Norge	Finansiering	100%	100%
Morselskap Sparebanken Møre	Norge	Bank		

Transaksjoner med datterselskaper

Dette er transaksjoner mellom morbanken og 100 %eide datterselskap som er foretatt på armlengdes avstand og til armlengdes priser. Prisbetingelser og andre vilkår for transaksjoner med datterselskap er også angitt i note 19.

Avregning av finansieringskostnader/-inntekter mellom segmentene gjøres løpende til morbankens fundingkostnad. Internrenten for dette defineres som effektiv 3 måneders NIBOR + et påslag for lang finansiering (1,90 % i 2015 og 2,35 % i 2014).

Husleie fordeles etter bruksareal på det enkelte segment basert på de samme prinsipper og til de samme priser som for morbanken, til markedsleie.

Andre tjenester (kontorrekvisita, IT-utstyr m.m.) kjøpes av det enkelte segment fra morbanken til samme pris som morbanken oppnår hos eksterne leverandører.

Det vil være transaksjoner mellom Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS knyttet til overføring av utlånsportefølje til Møre Boligkreditt AS, og ved at Sparebanken Møre yter lån og kreditter ovenfor kredittforetaket. De økonomiske vilkår for overføring av lån fra Sparebanken Møre skal være til markedsverdi. Dersom det kjøpes boliglån med fast rente skal prisen justeres for over/underkurs.

Sparebanken Møre er ansvarlig for at de lån som skal overføres til Møre Boligkreditt AS er korrekt etablert og i samsvar med de krav som er nedfelt i avtale mellom kredittforetak og morbank. I tilfelle brudd på disse krav, vil banken være erstatningsansvarlig for de tap som foretaket måtte få som følge av feilen. Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS har formalisert renteoppgjør for transaksjonsdager fra tidspunkt for overføring av portefølje av utlån til tidspunkt for oppgjør av vederlaget.

For å sikre rettidig betaling til eiere av obligasjonslån med fortrinnsrett (OMF) og tilhørende derivatavtaler, er det etablert en rullerende kredittfasilitet («Revolving Credit Facility Agreement») mellom Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS. Sparebanken Møre garanterer for rettidig kupongbetaling og betalinger knyttet til derivatavtaler på utestående OMF-lån fra Møre Boligkreditt AS, samt tilbakebetaling av hovedstol på de OMF-lån som forfaller de løpende neste 12 måneder. I tillegg til den rullerende kredittfasiliteten har Møre Boligkreditt AS en rammekreditt i Sparebanken Møre med bevilget ramme på NOK 2 250 millioner.

I prising av tjenester Sparebanken Møre yter overfor Møre Boligkreditt AS skilles det mellom faste og variable kostnader for kredittforetaket. Faste kostnader defineres som kostnader kredittforetaket må bære uavhengig av aktiviteten knyttet til utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett, erverv av portefølje mv. Variable kostnader defineres som kostnader knyttet til størrelse på portefølje ervervet av Sparebanken Møre og det arbeidet som må utøves fra bankens ansatte for å levere tilfredsstillende tjenester gitt antall kunder i porteføljen.

De vesentligste transaksjonene som er foretatt og eliminert i konsernregnskapet er som følger:

MORBANK	2015	2014
Resultat		
Renter og kredittprovisjoner fra datterselskaper	19	34
Mottatt utbytte og konsernbidrag fra datterselskap	191	152
Betalt husleie til Sparebankeiendom AS	18	17
Forvaltningshonorar fra Møre Boligkreditt AS	24	22
Balanse		
Fordring på datterselskap	1 121	1 069
Obligasjoner med fortrinnsrett	0	25
Gjeld til datterselskap	307	122
Akkumulert overført låneportefølje til Møre Boligkreditt AS	16 911	15 546

Note 19

DRIFTSSEGMENTER

Virksomheten i konsernet er inndelt i tre strategiske driftssegmenter etter tjenestespekter/produkttilbud og type kunde, som også er rapporteringssegmenter etter IFRS 8. Inndelingen tilsvarende strukturen i rapporteringen som løpende skjer til administrerende direktør og bankens styre, som øverste beslutningstakere. De forskjellige driftssegmentene selger til dels forskjellige produkter, har noe ulik risikoprofil, men retter seg mye mot de samme kundegruppene.

Inndeling i driftssegmenter og finansiell informasjon vedrørende segmenter er presentert i tabell nedenfor. Det vesentligste av inntekter og kostnader er fordelt på konsernets driftssegmenter etter reelt forbruk eller aktivitetsbaserte fordelingsnøkler. Det definerte segmentresultatet er resultat før skatt. Skattekostnaden fordeles ikke ut på segmentene.

Transaksjoner mellom driftssegmentene gjøres til markedsverdier, tilsvarende som for transaksjoner med datterselskaper. Se note 18 for ytterligere informasjon om vilkår.

Konsernet er delt inn i følgende tre rapporteringssegment:

Rapporteringssegment	Selskapsnavn	Produkt/Virksomhet
Næringsliv	Sparebanken Møre	Finansiering, betalingsformidling, sparing/plassering, rådgivning mv.
Personmarked	Sparebanken Møre	Finansiering, betalingsformidling, sparing/plassering, rådgivning mv.
	Møre Boligkreditt AS 1)	Finansiering (lån med pant i bolig)
Eiendomsmegling	Møre Eiendomsmegling AS	Megling av bolig- og næringseiendommer

1) Utlån til borettslag fra Møre Boligkreditt AS er innregnet i næringslivssegmentet.

Geografisk fordeling

Konsernets aktiviteter er i all hovedsak begrenset til Møre og Romsdal som er definert som konsernets hjemmemarked. Mindre enn 10 prosent av konsernets inntekter kommer fra virksomhet utenfor fylket. Resultat- og balansetall rapporteres derfor ikke geografisk fordelt. Aktiviteter utenom fylket skiller seg ikke fra konsernets andre aktiviteter mht. risiko eller avkastning. Se note 4 og note 6 for mer informasjon. I eliminerings/annet inngår Sparebankeiendom AS, som håndterer eiendomsforvaltning av egne bygg.

Resultat - 2015	Konsern	Eliminerings/annet	Næringsliv	Personmarked 1)	Eiendomsmegling
Netto renteinntekter	1 098	-22	468	652	0
Andre driftsinntekter	205	-10	90	105	20
Sum inntekter	1 303	-32	558	757	20
Driftskostnader	561	78	117	346	20
Resultat før tap	742	-110	441	411	0
Tap på utlån	50	96	-42	-4	0
Resultat før skatt	692	-206	483	415	0
Skattekostnad	189				
Resultat etter skatt	503				

Nøkkeltall - 2015	Konsern	Elimineringer/annet	Næringsliv	Personmarked 1)	Eiendomsmegling
Utlån til kunder 1)	51 286	1 007	16 245	34 034	0
Innskudd fra kunder 1)	29 389	731	9 673	18 985	0
Garantiforpliktelser	1 605	0	1 595	10	0
Innskuddsdekning	57,3	72,6	59,5	55,8	0
Antall årsverk	388	155	58	160	15

Resultat - 2014	Konsern	Elimineringer/annet	Næringsliv	Personmarked 1)	Eiendomsmegling
Netto renteinntekter	1 093	16	469	608	0
Andre driftsinntekter	315	127	72	94	22
Sum inntekter	1 408	143	541	702	22
Driftskostnader	564	90	111	340	23
Resultat før tap	844	53	430	362	-1
Tap på utlån	22	26	1	-5	0
Resultat før skatt	822	27	429	367	-1
Skattekostnad	199				
Resultat etter skatt	623				

Nøkkeltall - 2014	Konsern	Elimineringer/annet	Næringsliv	Personmarked 1)	Eiendomsmegling
Utlån til kunder 1)	48 884	1 066	16 315	31 503	0
Innskudd fra kunder 1)	28 389	480	9 606	18 303	0
Garantiforpliktelser	1 660	0	1 652	8	0
Innskuddsdekning	58,1	45,0	58,9	58,1	0
Antall årsverk	383	152	53	162	16

1) Datterselskapet Møre Boligkreditt AS er en del av segmentet Personmarked. Kredittforetakets hovedmålsetning er å utstede obligasjoner med fortrinnsrett rettet mot nasjonale og internasjonale investorer, og selskapet er et ledd i Sparebanken Møres langsiktige finansieringsstrategi. Hovedtall for selskapet vises i egen tabell.

MØRE BOLIGKREDITT AS		
Resultat	2015	2014
Netto renteinntekter	273	298
Andre driftsinntekter	2	-7
Sum inntekter	275	291
Driftskostnader	31	29
Resultat før tap	244	262
Tap på utlån, garantier m.v.	3	1
Resultat før skatt	241	261
Skattekostnad	65	70
Resultat for perioden	176	191

Balanse	2015	2014
Utlån til kunder	16 907	15 544
Egenkapital	1 329	1 244

Note 20

ANDRE DRIFTSINNTEKTER

Alle gebyrer relatert til betalingstransaksjoner inntektsføres løpende. Honorarer og gebyrer fra salg eller formidling av aksjer, aksjefond, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens regnskaper, inntektsføres når de er opptjent. Kundehandler med finansielle instrumenter vil generere inntekter i form av marginer og kurtasje, som inntektsføres når handelen er gjennomført. Margininntekter vil kunne være realiserte på tidspunkt for kontraktsinngåelse, men vil også kunne inneholde en kredittrisikopremie knyttet til kundens evne til å gjøre opp mulige forpliktelser som følge av fremtidige endringer i kontraktens markedsverdi. Dersom marginen inneholder en kredittrisikopremie vil denne inntektsføres i takt med opptjeningen. Utbytte på aksjer inntektsføres når utbyttet er endelig vedtatt.

KONSERN			MORBANK	
2014	2015	Note	2015	2014
7	2	Utbytte og andre inntekter av verdipapirer med variabel avkastning <u>18</u>	193	159
28	39	Garantiprovisjon	39	28
21	23	Inntekter fra forsikringsalg	23	21
24	29	Inntekter fra fondssalg/verdipapirer	29	24
12	12	Diverse gebyr tilknyttet utlån	12	12
2	2	Interbankgebyrer	2	2
10	12	Gebyr sjekk og giro	12	10
50	50	Gebyr fra kort	50	50
8	8	Gebyr utenlandsk betalingsformidling	8	8
25	21	Andre gebyrer og provisjonsinntekter	22	23
180	196	Sum gebyrer og provisjonsinntekter	197	178
-29	-28	Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	-28	-29
66	-2	Fastrenteutlån	-2	66
-76	5	Derivat knyttet til fastrenteutlån	5	-76
-240	-37	Utstedte obligasjoner og sertifikater	31	-2
230	40	Derivat knyttet til utstedte obligasjoner og sertifikater	-33	1
91	-2	Kursgevinst/-tap aksjer	-2	91
10	-51	Kursgevinst/-tap obligasjoner	-47	14
27	33	Valutahandel (for kunder)	33	27
18	24	Øvrige inntekter	24	16
126	10	Netto verdiendring og gevinst/tap på verdipapirer og valuta <u>14 17</u>	9	137
5	3	Driftsinntekter faste eiendommer	0	0
22	20	Inntekter eiendomsmegling	0	0
3	1	Salgsgevinster bygg	1	0
1	1	Øvrige driftsinntekter	26	27
31	25	Sum diverse inntekter	27	27
315	205	Andre driftsinntekter <u>19</u>	398	472

Note 21

DRIFTSKOSTNADER EKSKL. PERSONAL

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
68	74	IT-kostnader	74	68
18	17	Telefon/Porto/Kontorrekvisita	17	18
5	9	Reisekostnader/KM-godtgjørelse/representasjon	9	5
20	13	Markedsføringskostnader	13	20
8	6	Øvrige adm.kostnader	6	8
119	119	Sum administrasjonskostnader	119	119
25	29	Av- og nedskrivninger varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	23	21
29	31	Lokalkostnader	42	37
3	3	Honorar ekstern revisor	2	2
16	13	Kostnader varige driftsmidler	13	16
6	6	Formuesskatt	6	6
42	51	Andre driftskostnader	42	31
96	104	Sum andre driftskostnader	105	92
240	252	Sum driftskostnader	247	232

Note 22

LEIEAVTALER

Alle bankens leieavtaler er operasjonelle.

Leie av forretningslokaler

Banken leier 27 av sine forretningslokaler fra eksterne utleiere, samt 3 fra bankens heleide eiendomsselskap Sparebankeiendom AS. For informasjon om kontorenes lokaliteter og areal, se note 25.

	2015	2014
Husleie betalt til:		
Sparebankeiendom AS	17	17
Andre eksterne utleiere	17	16

Varighet leieavtaler

Leieavtaler med eksterne utleiere er i hovedsak av 10 års varighet (noen på 1 år) med 12 måneder gjensidig oppsigelsesfrist og til markedspriser. Leieavtaler med datterselskapet Sparebankeiendom AS har en oppsigelsesfrist på 1 måned og løper ett år i gangen. Leiebetalingen er markedspris.

Kontraktsfestede fremtidige leiekostnader (nominelle beløp)	Innen 1 år	Mellom 1-5 år	Mer enn 5 år
Sparebankeiendom AS	17	0	0
Andre eksterne utleiere	17	68	85
Sum	34	68	85

Andre vesentlige avtaler

Konsernet har outsourcet det vesentligste av driften innen IT-området. Sparebanken Møre inngikk i 2015 en ny avtale med EVRY om levering av IT-tjenester for sin bankvirksomhet. Den nye avtalen har en verdi på ca NOK 185 millioner kroner og løper ut 2019, med opsjon på forlengelse med ytterligere to år. Sparebanken Møre viderefører samarbeidet om en komplett portefølje av bankløsninger og driftstjenester fra EVRY.

EVRY leverer løsninger som understøtter sentrale banktjenester som innskudd, finansiering, kort og betalingsformidling, regnskap og rapportering, meldingsdistribusjon og kundedialogtjenester, selvbetjeningskanaler og løsninger for bankkontor. Sammen med løsningene leverer EVRY drift av samtlige bankløsninger og infrastruktur.

Note 23

LØNN OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

KONSERN			MORBANK	
2014	2015	(Tall i mill. kroner)	2015	2014
232	234	Lønn og andre kontantytelser	222	218
2	2	Honorarer styret/forstanderskap/kontrollkomite	2	2
18	14	Bonus/overskuddsdeling 1)	14	18
17	3	Pensjonskostnad (note 24)	3	17
38	38	Arbeidsgiveravgift	38	37
17	18	Andre personalkostnader	16	16
324	309	Sum lønn m.v.	295	308
		Bemanning		
412	410	Hel- og deltidsansatte pr. 31.12	392	394
419	411	Gjennomsnittlig antall ansatte	395	402
383	388	Årsverk pr. 31.12	373	367
384	385	Gjennomsnittlig antall årsverk	370	371

1) Deler av bonusen (ca 50 %) for 2015 og 2014 ble gitt i form av egenkapitalbevis (MORG). Egenkapitalbevisene ble kjøpt i markedet til børskurs, totalt ca 40 000 EKB i 2015 og ca 47 000 EKB i 2014.

Banken har pr. 31.12.2015 ikke forpliktelser overfor adm. direktør, medlemmer av styret eller andre ansatte til å gi spesielt vederlag ved opphør eller endring av ansettelsesforholdet eller vervet. Det eksisterer ingen ordninger eller regnskapsmessige forpliktelser vedr. overskuddsdelinger, opsjoner, tegningsretter og lignende for noen av de nevnte personene. Vedrørende konsernets bonusordninger vises det til omtale i NUES-dokumentet punkt 12. Administrerende direktør har kontraktsfestet 6 måneders oppsigelsestid. Det vises for øvrig til note 24 for beskrivelse av pensjonsordninger. All lønn og annen godtgjørelse til ansatte i konsernet og nærstående parter er kostnadsført ved regnskapsårets slutt. Pensjonskostnader er regnskapsmessig kostnad for banken inkl. premiebetaling ved de ulike pensjonsordningene.

Ett av bankens styremedlemmer, Ragna Brenne Bjerkeset, er ansatt som seniorrådgiver i TIBE Samfunn. Dette selskapet har i 2015 ikke fakturert Sparebanken Møre for sine tjenester. TIBE Reklamebyrå AS, som er en del av TIBE-gruppen, har fakturert banken for totalt kr 260.478 i 2015. Transaksjonene er inngått på ordinære markedsmessige vilkår som om de var gjennomført mellom uavhengige parter.

KONSERN - Lønn, annen godtgjørelse, pensjon

Lønn til adm.direktør utgjorde 2.307.897 kroner i 2015 (2014: 2.235.639 kroner). Beregnet fordel av naturaltelser utgjorde 414.387 kroner (2014: 425.012 kroner). I tillegg er det i bankens regnskap kostnadsført årets kostnader vedrørende adm. direktørs pensjonsavtale fra 60 år (note 24) inkl. beregnet arbeidsgiveravgift med kroner 1.058.906 (2014: 1.050.177 kroner). Adm. direktør har pensjonsalder 60 år, og vil da få utbetalt en årlig pensjon som utgjør 70 % av sluttlønn.

Lønn/honorar til tillitsvalgte organer

KONSERN (Tall i tusen kroner)	2015	2014
Forstanderskapet	294	348
Styret	1 302	1 266
Kontrollkomiteen	266	268
Honorar ekstern revisor (inkl. merverdiavgift)	3 041	3 109
- herav honorar for lovpålagt revisjon	1 888	1 888
- herav andre attestasjonstjenester	419	442
- herav skatterådgivning	204	214
- herav andre tjenester utenfor revisjon	530	565

All lønn og annen godtgjørelse til ansatte i konsernet og nærstående parter er kostnadsført ved regnskapsårets utgang. Banken har pr. 31.12.2015 ikke forpliktelser ovenfor adm.direktør, medlemmer av styret eller andre ansatte til å gi spesielt vederlag ved opphør eller endring av ansettelsesforholdet eller vervet. Det eksisterer heller ikke ordninger eller regnskapsmessige forpliktelser vedrørende bonuser, overskuddsdelinger, opsjoner, tegningsretter og lignende for noen av de ovenfor nevnte personene. Det vises til note 24 for beskrivelse av bankens pensjonsordninger for adm.direktør og andre ansatte i banken.

Utlån, innskudd og garantier

KONSERN (Tall i mill. kroner)	2015			2014		
	Utlån	Innskudd	Garantier	Utlån	Innskudd	Garantier
Forstanderskapet	52	18	0	71	23	0
Styret	12	9	0	13	7	0
Kontrollkomiteen	2	1	0	2	1	0
Ansatte	973	147	0	916	143	0

Utlån og andre forretningsmessige forhold til medlemmer av forstanderskapet, styret og kontrollkomiteen er gitt til ordinære kundevilkår.

Rentesubsidiering av lån til ansatte

Fordelen av lån gitt til en rentesats som er lavere enn den rentesatsen (gjennomsnittlig 2,68 % i 2015) som gir grunnlag for fordelsbeskatning av ansatte er beregnet til 1.060.350 kroner mot 735.248 kroner i 2014.

Renteinntekter og rentekostnader knyttet til forstanderskap, styre og kontrollkomite

(Tall i mill. kroner)	2015	2014
Renteinntekter	1	1
Rentekostnader	2	3

Lønn, annen godtgjørelse, pensjon - MORBANK

Tall i tusen kroner	Lønn/honorar		Annen godtgjørelse		Pensjonskostnader	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Forstanderskapet						
Tormod Hvattum, leder	36	36				
Øvrige medlemmer 2)	258	312				
Sum	294	348				
Styret						
Leif-Arne Langøy, styreleder	367	327				
Roy Reite, styrets nestleder	166	154				
Ragna Brenne Bjerkeset	146	134				
Henrik Grung	113	0				
Rita Christina Sævik	180	90				
Ann Magritt Bjåstad Vikebakk	185	90				
Helge Karsten Knudsen, ansattes representant 1)	140	105				
Tidligere styremedlemmer:						
Ingvild Vartdal	0	52				
Elisabeth Maråk Støle	0	52				
Turid Håndlykken Sylte, ansattes representant	0	87				
Henning Sundet	5	175				
Sum	1 302	1 266				
Administrerende direktør						
Olav Arne Fiskerstrand	2 308	2 236	414	425	1 059	1 050
Ledende ansatte i 2015						
Banksjef divisjon personmarked Trond Nydal	1 466	1 436	206	211		
Banksjef NL Sunnmøre Terje Krøvel	1 417	1 261	193	79		
Banksjef NL Romsdal og Nordmøre Kolbjørn Heggdal	1 353	1 318	128	55		
Banksjef NL Søre Sunnmøre Kjell Jan Brudevoll	1 192	1 159	114	84		
Banksjef Treasury & Markets Runar Sandanger	1 349	1 303	137	115		
Banksjef Økonomi, Risikostyring Personal og Sikkerhet Idar Vattøy	1 272	1 198	170	107		
Banksjef Kreditt og Juridisk Erik Røkke	1 169	1 129	102	84		
Banksjef Forretningsstøtte Perdy Lunde	1 218	1 186	97	90		
Banksjef Informasjon og administrasjon Tone S. Gjerdsbakk	876		84			
Sum	11 312	9 990	1 231	825		
Kontrollkomiteen						
Grete Opshaug, leder	101	103				
Jon Olav Slettebakk	53	53				
Karl Johan Brudevoll	53	53				
Kjell Martin Rønning	59	59				
Sum	266	268				

Godtgjørelse til ekstern revisor (inkl. merverdiavgift)

Honorar ekstern revisor	2 045	2 083
- herav honorar for lovpålagt revisjon	1 500	1 500
- herav andre attestasjonstjenester	0	0
- herav skatterådgivning	133	150
- herav andre tjenester utenfor revisjon	412	433

1) Ordinær lønn utgjør kr 476.263 (2014: kr 473.552).

2) Nestleder og medlemmer av Forstanderskapet godtgjøres med kr 2.000,- pr møte i 2015. Det er avholdt 3 møter i 2015.

Utlån og garantier

Tall i tusen kroner	2015		2014	
	Utlån	Garantier	Utlån	Garantier
Forstanderskapet				
Tormod Hvattum, leder	1 566	0	1 654	0
Øvrige medlemmer (43 stk. i 2015 og 51 stk i 2014)	50 446	0	69 443	0
Styret				
Leif-Arne Langøy, styreleder	12	0	20	0
Roy Reite, styrets nestleder	0	0	0	0
Ragna Brenne Bjerkeset	48	0	103	0
Henrik Grung	0	0	0	0
Rita Christina Sævik	0	0	0	0
Ann Magritt Bjåstad Vikebakk	7 475	0	8 263	0
Helge Karsten Knudsen, ansattes representant	4 932	0	4 636	0
Kontrollkomiteen				
Grete Opshaug, leder	990	0	905	0
Jon Olav Slettebakk	1 011	0	1 023	0
Karl Johan Brudevoll	0	0	0	0
Kjell Martin Rønning	0	0	0	0
Administrerende direktør				
Olav Arne Fiskerstrand	0	0	0	0
Ansatte	972 933	0	915 867	0

Utlån og andre forhold til medlemmer av styret, forstanderskapet og kontrollkomiteen er gitt til ordinære kundevilkår.

Lån til adm.direktør og ansattes representant i styret er gitt til ansattevilkår.

Note 24

PENSJON

Konsernet har to pensjonsordninger, en ytelsesbasert pensjonsordning og en innskuddsbasert pensjonsordning. I tillegg har administrerende direktør og noen banksjefer tidligpensjonsavtaler. Konsernet er for øvrig med i Fellesordningen for avtalefestet pensjon, AFP.

Konsernets pensjonsordninger oppfylles kravene i lov om tjenestepensjon.

Ytelsesbasert pensjonsordning ved egen pensjonskasse

Konsernet har tilbydd sine ansatte pensjoner definert som ytelsesplaner (alderspensjon). Ytelsesplanen er sikret gjennom innbetalinger til bankens pensjonskasse. Den eksisterende ytelsesbaserte pensjonsordningen ble lukket for nye medlemmer pr 31.12.2009. Med virkning fra 31.12.2015 ble ytelsesordningen ytterligere lukket ved at alle ansatte født i 1959 eller senere ble overført fra ytelsespensjon til innskuddspensjon. Endringen har medført en reduksjon i pensjonskostnadene i 2015 på 28 mill. kroner. Utstedelse av fripoliser til de som ble overført til innskuddspensjon medførte en kostnad knyttet til ekstra administrasjonsreserve på 4 mill. kroner. Nettoeffekten av denne endringen er dermed reduserte lønnskostnader i 2015 med 24 mill. kroner.

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser knyttet til den ytelsesbaserte ordningen regnskapsføres i henhold til IAS 19.

Pensjonsforpliktelsene er vurdert av aktuar årlig, basert på forutsetninger fastsatt av banken.

Pensjonsforpliktelsene og pensjonskostnaden er fastsatt ved bruk av en lineær opptjeningsformel. En lineær opptjeningsformel fordeles opptjeningen av fremtidige pensjonsytelser lineært over opptjeningstiden, og betrakter opptjente pensjonsrettigheter til de ansatte i løpet av en periode som årets pensjonskostnad. Netto pensjonskostnader blir medtatt i personalkostnadene i regnskapet.

Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av fremtidige, sannsynlige pensjonsutbetalinger og bygger på økonomiske og aktuarmessige beregninger og forutsetninger. Differansen mellom beregnet påløpt forpliktelse og verdien av pensjonsmidlene er ført i balansen. Aktuarielle gevinster og tap som skyldes endrede forutsetninger eller avvik mellom forventet og faktisk avkastning på pensjonsmidlene, innregnes i andre inntekter og kostnader i utvidet resultatregnskap i den perioden de oppstår.

Diskonteringsrenten baseres på renten på foretaksobligasjoner med høy kredittverdighet. Det norske markedet for obligasjoner med fortrinnsrett vurderes å inneha de egenskaper som tilsier at det kan legges til grunn i beregningen av diskonteringsrenten.

Forventet avkastning på pensjonsmidler beregnes med samme rente som er benyttet for diskontering av pensjonsforpliktelsene. Avkastning utover diskonteringsrenten innregnes i andre inntekter og kostnader i utvidet resultatregnskap.

Innføring av nye ordninger eller endringer i eksisterende ordninger som skjer med tilbakevirkende kraft slik at de ansatte umiddelbart har opptjent en fripolise (eller endring i fripolise) resultatføres umiddelbart. Gevinst eller tap knyttet til innskrenkninger eller avslutning av pensjonsplaner resultatføres når dette skjer.

Den delen av konsernets pensjonsordning som er ytelsesbasert gir de ansatte rett til avtalte fremtidige pensjonsytelser på differansen mellom 70 % av sluttlønn ved pensjonsalder 67 år + $\frac{1}{4}$ G og beregnet ytelse fra Folketrygden, forutsatt full opptjening (30 år). Forpliktelsen omfatter 110 (263) aktive medlemmer og 235 (230) pensjonister ved utgangen av 2015.

Innskuddsbasert pensjonsordning

For innskuddsbaserte pensjonsordninger innbetales det en prosentvis andel av inntekt, avhengig av den enkelte ansattes inntektsnivå. Det er inngått avtale med DNB. Innbetalingene utgiftsføres løpende. Innskuddsordningen er vedtatt å ha innskuddssatser på 7 % for lønn i intervallet opp til 7,1 ganger folketrygdens Grunnbeløp (G) og 12 % for lønn i intervallet 7,1 til 12 G. Pensjonspremien kostnadsføres når den påløper og presenteres under Lønn m.v.

Bankens datterselskap Møre Eiendomsmegling AS har ytet innskuddsbasert pensjonsordning til sine ansatte. Tilskuddet blir fastsatt som 3 % av den ansattes lønn.

Konsernets kostnad knyttet til innskuddspensjon utgjør 5 mill. kroner i 2015 (3 mill. kroner i 2014).

Pensjonsavtale toppleder/banksjefer

Adm. direktør har pensjonsalder 60 år og noen banksjefer født før 31.12.1953 har pensjonsalder 65 år. Disse vil da få utbetalt en pensjon som utgjør 70 % av sluttlønn frem til 67 år da man inntre i pensjonskassen. Ordningen omfatter 5 banksjefer ved utgangen av 2015 (8). Øvrige banksjefer har pensjonsalder 67 år. Konsernet har også forpliktelser knyttet til lønn over 12G, som det er tatt hensyn til i beregningene fra aktuar.

Avtalefestet pensjon (AFP)

Konsernet deltok i finansnæringens AFP-ordning, som innebar at alle ansatte med pensjonsalder 67 år kunne velge å gå av med førtidspensjon fra og med 62 år. Denne ordningen ble i februar 2010 vedtatt avvirket og det var kun mulig å gå av med førtidspensjon etter den gamle ordningen fram til 31.12.2010. Som erstatning for den gamle AFP-ordningen ble det etablert en ny AFP-ordning. Den nye AFP-ordningen er, i motsetning til den gamle, ikke en førtidspensjonsordning, men en ordning som gir et livslangt tillegg på den ordinære pensjonen. De ansatte som er omfattet av den nye ordningen og som oppfyller vilkårene for AFP, kan velge å ta ut den nye AFP-ordningen fra og med fylte 62 år, også ved siden av å stå i jobb, og den gir ytterligere opptjening ved arbeid fram til 67 år. Den nye AFP-ordningen er en ytelsesbasert flerforetakspensjonsordning, og finansieres gjennom premier som fastsettes som en prosent av lønn. Premien for 2015 ble fastsatt til 2,4 % av samlede utbetalinger mellom 1 G og 7,1 G til bedriftens arbeidstakere i aldersgruppen 13 til 61 år. For 2016 er premien fastsatt til 2,5 %. Det er ikke fondsoppygging i ordningen og det forventes at premienivået vil øke for de kommende årene. Foreløpig foreligger ingen pålitelig måling og allokering av forpliktelse og midler i ordningen. Regnskapsmessig blir ordningen behandlet som en innskuddsbasert pensjonsordning hvor premiebetalinger kostnadsføres løpende, og ingen avsetninger foretas i regnskapet. Kostnadsførte premiebetalinger utgjør 4 mill. kroner i 2015 (5 mill. kroner i 2014).

Tallene i tabellene under er like for morbanken og konsernet.

Økonomiske og aktuarmessige forutsetninger

	Forpliktelser		Kostnader	
	31.12.2015	31.12.2014	2015	2014
Diskonteringsrente/forventet avkastning på midlene	2,50	2,30	2,30	4,10
Lønnsregulering	2,50	2,75	2,75	3,75
Pensjonsregulering	-	-	-	-
Regulering av folketrygden grunnbeløp	2,25	2,50	2,50	3,50
Arbeidsgiveravgift	14,10	14,10	14,10	14,10
Dødelighetsrisiko mv.	K 2013	K 2013	K2013	K2013
Uføretariff	IR02	IR02	IR02	IR02

Pensjonskostnader i ordinært resultat

	2015	2014
Nåverdi av pensjonsopptjening i året inklusive administrasjonskostnader	15	12
Rentekostnad av påløpte pensjonsforpliktelser	11	15
Forventet avkastning av pensjonsmidler	-9	-17
Nettoeffekt ved overgang til innskudd	-28	0
Periodens netto pensjonskostnad fra pensjonskassen	-12	10
Endring nåverdi pensjonsopptjening øvrige pensjonsordninger	0	-2
Pensjonskostnader over bankens drift, inkl. kostnader til innskuddspensjon og AFP-ordningene	12	10
Totale pensjonskostnader	0	19

Spesifikasjon av estimatavvik i utvidet resultat

	2015	2014
Endring i diskonteringsrenten	9	-126
Endring i andre økonomiske forutsetninger	18	22
Estimatavvik på pensjonsmidler	-37	3
Sum estimatavvik	-9	-102

Totale pensjonsforpliktelser/-midler

	2015	2014
Pensjonsforpliktelse	346	485
Verdi av pensjonsmidler	-315	-447
Netto pensjonsforpliktelser/-midler pensjonskassen	31	39
Netto pensjonsforpliktelser topledere/banksjefer	28	29
Sum netto pensjonsforpliktelser/-midler	59	68

Fonderte pensjonsforpliktelser

	2015	2014
Pensjonsforpliktelser pr 01.01	485	373
Årets pensjonsopptjening	15	12
Pensjonsutbetaling	-14	-13
Rentekostnader	11	15
Arbeidsgiveravgift	-1	-2
Flytting av forpliktelser ved overgang til innskuddspensjon	-122	0
Aktuarielle gevinster/tap	-27	100
Pensjonsforpliktelser 31.12	346	485

Fonderte pensjonsmidler

	2015	2014
Pensjonsmidler pr 01.01	447	428
Totalt innbetalt	6	16
Utbetalte pensjoner	-14	-13
Forventet avkastning	9	17
Flytting av midler ved overgang til innskuddspensjon	-94	0
Aktuarielle gevinster/tap	-38	-1
Pensjonsmidler 31.12	315	447

Estimert innbetaling for 2016 utgjør 19 mill. kroner.

Pensjonsforpliktelser AFP og øvrige

	2015	2014
Pensjonsforpliktelser pr 01.01	29	30
Årets pensjonsopptjening	1	1
Pensjonsutbetaling	-2	-4
Rentekostnader	1	1
Aktuarielle gevinster/tap	-2	2
Pensjonsforpliktelser 31.12	28	29

Sensitivitetsanalyse

	Endring i diskonteringsrenten i %	Effekt på bruttoforpliktelsen i % pr 31.12.2015	Effekt på pensjonskostnaden i % i 2015
Sikret ordning (pensjonskassen)	0,5	-5,6	-6,9
Sikret ordning (pensjonskassen)	-0,5	6,2	7,6
Usikrede ordninger (øvrige ordninger)	0,5	-3,8	-3,7
Usikrede ordninger (øvrige ordninger)	-0,5	4,4	4,2

Sensitivitetsanalysen over er basert på endring i diskonteringsrenten, gitt at alle andre forutsetninger holdes konstante.

Sensitivitetsberegningen er utført ved bruk av samme metode som aktuarberegningen for beregning av pensjonsforpliktelsen i balansen.

Historisk utvikling

	2015	2014	2013	2012	2011
Brutto pensjonsforpliktelser inkl. arbeidsgiveravgift	346	485	373	363	626
Brutto pensjonsmidler	-315	-447	-428	-445	-391
Øvrige pensjonsforpliktelser	28	29	30	45	56
Netto balanseførte pensjonsforpliktelser/-midler	59	68	-25	-37	291

Forvaltning av pensjonskassens midler

Sparebanken Møre har egen pensjonskasse som håndterer pensjonsytelsene ved en pensjonsalder på 67 år.

Kapitalen skal forvaltes under hensyn til sikkerhet, risikospredning, avkastning og likviditet. Pensjonskassen skal drive kapitalforvaltningen slik at riktig oppfyllelse av forsikringsforpliktelsene sikres. Forvaltningen skal særlig ivareta sikkerhet over tid på bakgrunn av pensjonskassens langsiktige forpliktelser.

Innenfor rammen av forsvarlig sikkerhet og risikospredning skal pensjonskassen over tid søke å oppnå så god avkastning av de forvaltede midler som mulig.

Langsiktigheten i forvaltningen tilsier at pensjonskassen må påta seg både renterisiko og markedsrisiko for å være sikret en moderat meravkastning utover den risikofrie plasseringsrenten.

Pensjonskassen skal sørge for tilstrekkelig god likviditet til å foreta påregnelige utbetalinger.

Pensjonskassen har ikke investert i finansielle instrument utstedt av Sparebanken Møre eller i eiendommer som eies eller benyttes av banken.

Pensjonskassen har et innskudd i Sparebanken Møre på 26 millioner kroner i 2015 (55 millioner kroner).

Investeringsprofil pensjonsmidler

	2015		2014	
	Virkelig verdi	Andel i %	Virkelig verdi	Andel i %
Obligasjoner/sertifikat	345	73,7	335	72,3
Bankinnskudd	123	26,3	129	27,7
Sum pensjonsmidler	468	100,0	464	100,0

Av de totale pensjonsmidlene på 468 mill. kroner er 315 mill. kroner knyttet til ytelsesordningen i Sparebanken Møre. Øvrige pensjonsmidler på 153 mill. kroner er knyttet til utstedte fripoliser, som administreres av Sparebanken Møres Pensjonskasse.

Verdijustert kapitalavkastning i %

	2015	2014
Sum pensjonsmidler	3,98	3,45

Kapitaldekning i Pensjonskassen i %

	2015	2014
Kapitaldekning	20,60	13,41

Note 25

VARIGE DRIFTSMIDLER

Anleggsmidler er vurdert til historisk kostpris inkl. direkte henførbare kostnader fratrasket akkumulerte av- og nedskrivninger. Når eiendeler blir solgt eller avhendet blir kostprisen og akkumulerte avskrivninger tilbakeført i regnskapet, og evt. gevinst eller tap fra salget/avhendingen blir resultatført. Kostprisen for anleggsmidler er kjøpsprisen, inkludert avgifter og direkte oppkjøpskostnader knyttet til å sette anleggsmiddelet i stand for bruk. Utgifter påløpt etter at anleggsmiddelet er tatt i bruk, reparasjon og vedlikehold, blir kostnadsført.

Det blir foretatt dekomponering av vesentlige varige driftsmidler for avskrivningsformål, når komponentens anskaffelseskost er betydelig i forhold til total anskaffelseskost og brukstid er vesentlig forskjellig.

Avskrivning er beregnet ved bruk av lineær metode med følgende tidsprofil, hensyntatt restverdi:

Driftsmiddel	Tidsprofil avskrivning
Tomter	Avskrives ikke
Fritidseiendommer	Avskrives ikke
Bygninger	50 år
Tekniske installasjoner	10 år
Inventar	8-10 år
Biler	5 år
Kontormaskiner	5 år
IT-utstyr	3-5 år

Det foretas årlig en revurdering av resterende levetid og restverdier for hvert driftsmiddel. Ved hvert rapporteringstidspunkt vurderes hvorvidt det foreligger indikasjoner på fall i materielle eiendelers verdi. Dersom slike indikasjoner foreligger, beregnes eiendelens gjenvinnbare beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi med fradrag av salgskostnader og bruksverdi. Ved vurdering av verdifall, grupperes anleggsmidlene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige kontantstrømmer (kontantstrømgenererende enheter). En kontantstrømgenererende enhet er den minste identifiserbare gruppe som genererer inngående kontantstrøm, som i alt vesentlig er uavhengig fra andre eiendeler eller grupper. Eiendelens balanseførte beløp nedskrives umiddelbart til gjenvinnbart beløp, om bokført verdi er høyest.

Tilsvarende vurderes det hvorvidt grunnlaget for tidligere nedskrivninger er til stede. Dersom grunnlaget for tidligere års nedskrivninger ikke lenger er tilstede, reverseres tidligere års nedskrivninger over resultatet. Varige driftsmidler presenteres således til historisk kost fratrasket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall.

Driftsmidler som hver for seg er av mindre betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller varig verdifall, men vurderes som grupper.

Anlegg under utførelse er klassifisert som anleggsmidler og er regnskapsført til pådratte kostnader relatert til anleggsmiddelet. Anlegg under utførelse blir ikke avskrevet før anleggsmiddelet blir tatt i bruk. Gevinst eller tap ved salg av varige driftsmidler resultatføres løpende.

Med unntak av det overtatte bankbygget i Tingvoll, er bygninger og tomter i sin helhet eid av bankens datterselskap, Sparebankeiendom AS. Byggene er kun beregnet til eget bruk i operasjonell drift av banken, og er derfor ikke definert som investeringseiendommer. Byggene er lokalisert i konsernets geografiske hjemmemarked, Møre og Romsdal fylke. Samlet areal er

ca. 13 000 kvm, hvorav ca 1 700 kvm er utleid til eksterne leietakere. Bare mindre deler av lokalene er ledig pr. dato (ca 1 400 kvm) og det er kun næringslokaler i byggene. Byggene er bokført til historisk kost fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Det er ingen indikasjoner på verdifall i konsernets bygningsmasse.

KONSERN

31.12.2015	Sum	Bygg, inkl. tekn.install., tomter/hytter	Biler, IT og kontor- maskiner	Inventar
Anskaffelseskost 01.01	390	291	37	62
Tilgang	14	11	1	2
Avgang	6	5	1	0
Anskaffelseskost 31.12	398	297	37	64
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	126	59	32	35
Årets avskrivninger	16	7	3	6
Årets nedskrivninger	0	0	0	0
Avgang	3	3	0	0
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	139	63	35	41
Regnskapsført verdi 31.12	259	234	2	23
Lineær avskrivningstid (år)		10-50	3-5	8-10
Fullt nedskrevne anleggsmidler i bruk	39	0	30	9
Beregnet restverdi på anleggsmidler	82	82	0	0

KONSERN

31.12.2014	Sum	Bygg, inkl. tekn.install., tomter/hytter	Biler, IT og kontor- maskiner	Inventar
Anskaffelseskost 01.01	377	281	35	61
Tilgang	15	11	3	1
Avgang	2	1	1	0
Anskaffelseskost 31.12	390	291	37	62
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	109	53	27	29
Årets avskrivninger	17	6	5	6
Årets nedskrivninger	0	0	0	0
Avgang	0	0	0	0
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	126	59	32	35
Regnskapsført verdi 31.12	264	232	5	27
Lineær avskrivningstid (år)		10-50	3-5	8-10
Fullt nedskrevne anleggsmidler i bruk	23	1	16	7
Beregnet restverdi på anleggsmidler	86	86	0	0

MORBANK

31.12.2015	Sum	Bygg, inkl. tekn.install.	Biler, IT og kontor- maskiner	Inventar
Anskaffelseskost 01.01	124	29	37	58
Tilgang	8	5	1	2
Avgang	2	0	2	0
Anskaffelseskost 31.12	130	34	36	60
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	70	5	32	33
Årets avskrivninger	10	3	1	6
Årets nedskrivninger	0	0	0	0
Avgang	0	0	0	0
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	80	8	33	39
Regnskapsført verdi 31.12	50	26	3	21
Lineær avskrivningstid (år)		10-50	3-5	8-10
Fullt nedskrevne anleggsmidler i bruk	37	0	30	7

MORBANK

31.12.2014	Sum	Bygg, inkl. tekn.install.	Biler, IT og kontor- maskiner	Inventar
Anskaffelseskost 01.01	113	21	35	57
Tilgang	12	8	3	1
Avgang	1	0	1	0
Anskaffelseskost 31.12	124	29	37	58
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	57	3	27	27
Årets avskrivninger	13	2	5	6
Årets nedskrivninger	0	0	0	0
Avgang	0	0	0	0
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	70	5	32	33
Regnskapsført verdi 31.12	54	24	5	25
Lineær avskrivningstid (år)		10-50	3-5	8-10
Fullt nedskrevne anleggsmidler i bruk	20	0	15	5

Note 26

IMMATERIELLE EIENDELER

Immaterielle eiendeler består av aktiverte kostnader knyttet til kjøp av programvare, lisenser og lignende.

Immaterielle eiendeler ervervet separat balanseføres til kost. Kostnaden ved immaterielle eiendeler ervervet ved oppkjøp balanseføres til virkelig verdi i åpningsbalansen i konsernet. Balanseførte immaterielle eiendeler regnskapsføres til kost, redusert for eventuell av- og nedskrivning. Immaterielle eiendeler avskrives over forventet brukstid.

Beløp betalt for lisenser og programvare balanseføres og avskrives lineært over forventet brukstid. Forventet brukstid er normalt fem år. Kjøpt programvare balanseføres til anskaffelseskost med tillegg av utgifter for å bringe programvaren klar til bruk. Vurdering av nedskrivningsbehov gjennomføres årlig. Utgifter knyttet til vedlikehold av programvare og IT-systemer kostnadsføres løpende over resultatregnskapet.

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
55	74	Anskaffelseskost 01.01	72	54
19	29	Tilgang	29	18
0	0	Avgang	0	0
74	103	Anskaffelseskost 31.12	101	72
34	42	Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	41	33
8	13	Avskrivninger	13	8
0	0	Nedskrivninger	0	0
0	0	Avgang	0	0
42	55	Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	54	41
21	32	Bokført verdi 01.01	31	21
32	48	Bokført verdi 31.12	47	31
20	20	Lineære avskrivningssatser i prosent	20	20
5	5	Økonomisk levetid i antall år	5	5

Note 27

ANDRE EIENDELER

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
8	10	Overtatte eiendeler	10	8
29	39	Kapitalinnskudd i Sparebanken Møres Pensjonskasse	39	29
23	32	Øvrige fordringer	26	16
60	81	Sum andre eiendeler	75	53

Overtatte eiendeler utgjør totalt 10 mill. kroner (8 mill. kroner i 2014). Dette består av boligeiendommer 4 mill. kroner (7 mill. kroner) og tomter 6 mill. kroner (1 mill. kroner). Disse eiendommene er i hovedsak ervervet som ledd i realisering av bankens pant. Det er ikke noe mål for Sparebanken Møre å sitte som eier av overtatte eiendommer. I de tilfeller der akseptabel pris ikke blir oppnådd, blir eiendommene forsøkt utleid.

Note 28

SKATT

Skattekostnad består av betalbar skatt og endring utsatt skatt.

Utsatt skatt/eiendel ved utsatt skatt er utregnet på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld ved utgangen av regnskapsåret. Midlertidige negative og positive forskjeller som blir reversert eller kan reverseres i samme periode, er utlignet og nettoført.

Eiendel ved utsatt skatt blir regnskapsført når det er sannsynlig at konsernet vil ha tilstrekkelige skattemessige overskudd til å nyttiggjøre eiendelen. På hver balansedato foretar konsernet en gjennomgang av regnskapsført eiendel ved utsatt skatt og dets regnskapsførte verdi. Konsernet vil eventuelt redusere eiendelen i den grad konsernet ikke lenger kan nyttiggjøre seg den.

Betalbar skatt, utsatt skatt og eiendel ved utsatt skatt er regnskapsført over utvidet resultat i den grad dette relaterer seg til forhold som er regnskapsført over utvidet resultat. Midlertidige forskjeller, herunder tilhørende beregnet utsatt skatt knyttet til estimatavvik på pensjoner er således ført over utvidet resultat.

Utsatt skatt og eiendel ved utsatt skatt er målt basert på forventet fremtidig skattesats til de selskapene i konsernet hvor det har oppstått midlertidige forskjeller. Utsatt skatt og eiendel ved utsatt skatt er regnskapsført uavhengig av når forskjellene vil reverseres. Eiendel ved utsatt skatt er ført opp til nominell verdi.

Ved beregning av betalbar skatt for 2015 er det benyttet en skattesats på 27 %. Skattesatsen er endret til 25 % med virkning fra 2016, og denne satsen er benyttet ved beregning av utsatt skatt pr 31.12.2015.

Hele skattekostnaden er knyttet til Norge.

Skattekostnad i resultatregnskapet

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
205	215	Betalbar skatt	150	134
-8	-26	Endring i utsatt skatt mot ordinært resultat	-25	-6
1	0	For mye/lite avsatt forrige år	0	1
199	189	Skattekostnad	125	129
24,2	27,3	Effektiv skattesats (skattekostnad i % av resultat før skatt)	19,6	18,2

Skattekostnad i utvidet resultat

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
-27	2	Endring i utsatt skatt som følge av estimatavvik på pensjon	2	-27
-27	2	Skattekostnad i utvidet resultat	2	-27

Spesifikasjon av forskjellen mellom regnskapsmessig og skattemessig resultat

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
822	693	Resultat før skattekostnad	637	710
-98	0	Ikke skattepliktige inntekter og ikke fradragsberettigede kostnader knyttet til aksjer	-191	-250
19	16	Andre ikke skattepliktige inntekter og ikke fradragsberettigede kostnader	16	19
16	86	Endringer i midlertidige forskjeller	93	18
759	795	Skattepliktig inntekt	555	497
205	215	Skyldig betalbar skatt 27 %	150	134

Spesifikasjon av midlertidige forskjeller og sammensetningen av utsatt skatt

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
		Midlertidige forskjeller knyttet til:		
-52	-94	Driftsmidler	-127	-88
134	153	Pensjonsforpliktelser	153	134
6	4	Merverdi knyttet til overført portefølje av utlån	4	6
-2	-53	Andre midlertidige forskjeller	-60	1
86	10	Netto negative (-)/positive forskjeller mot ordinært resultat	-30	53
-202	-211	Andel av netto pensjonsforpliktelse ført mot utvidet resultatregnskap	-211	-202
2	2	Deltakerlignede selskaper	2	2
-114	-199	Totale negative (-)/positive forskjeller	-239	-147
-31	-50	Eiendel (-) eller forpliktelse ved utsatt skatt (25 % i 2015 og 27 % i 2014)	-60	-40

Avstemming av skattekostnad mot resultat før skatt

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
222	186	27 % av resultat før skatt	172	192
-26	0	Aksjer 27 %	-52	-68
5	3	Andre ikke skattepliktige inntekter og ikke fradragsberettigede kostnader 27 %	4	5
1	0	For mye/lite avsatt tidligere år	0	1
199	189	Sum skattekostnad	125	129

Note 29

RESULTAT PR EGENKAPITALBEVIS

Basisresultat pr. egenkapitalbevis (EKB) er beregnet som forholdet mellom årets resultat som tilfaller eierne av egenkapitalbevis iht. egenkapitalbevisbrøken i morselskapet 01.01, og antall utstedte egenkapitalbevis ved utgangen av året, justert for evt. emisjoner som ikke gir rett til fullt utbytte. Utvannet resultat pr. egenkapitalbevis avviker ikke fra basisresultatet pr. egenkapitalbevis.

KONSERN	2015	2014
Resultat pr egenkapitalbevis (kroner) 2)	25,25	31,20
Utvannet resultat pr egenkapitalbevis (kroner)	25,25	31,20
Årets resultat som tilfaller egenkapitalbeviserne:		
Årets resultat	503	623
Egenkapitalbevisernes andel av resultatet iht EKB-brøken 1)	249	309
Veid antall EKB egenbeholdning	125 120	76 060
Antall egne EKB 31.12	125 122	108 661
Antall egne EKB 01.01	108 661	41 678
Veid gjennomsnittlig utestående EKB	9 761 834	9 810 894
Antall utestående EKB 31.12	9 757 704	9 778 293
Antall utestående EKB 01.01	9 778 293	9 845 276
Veid gjennomsnittlig antall EKB utstedt	9 886 954	9 886 954
Antall EKB 31.12	9 886 954	9 886 954
Antall EKB 01.01	9 886 954	9 886 954

1) Egenkapitalbevisbrøken som danner grunnlaget for fordeling av overskuddet til egenkapitalbeviserne er utregnet basert på tall for morbank. Fond for urealiserte gevinster er holdt utenfor beregningen. Egenkapitalbevisbrøken var 49,6 % både i 2015 og i 2014.

2) Resultat pr. egenkapitalbevis er beregnet som egenkapitalbevisernes andel av resultatet delt på antall utstedte egenkapitalbevis ved utgangen av året, justert for emisjoner som ikke gir rett til fullt utbytte.

Note 30

KAPITALDEKNING

Sparebanken Møres kapitaldekning er beregnet i henhold til IRB grunnleggende for kredittrisiko. Beregninger knyttet til markedsrisiko baseres på standardmetoden og for operasjonell risiko på basismetoden.

Minstekravet til ren kjernekapital vil fra og med 1. juli 2016 være på 11,5 prosent inklusive tilleggskrav om motsyklisk buffer på 1,5 prosent-poeng. Det er også foreslått innført krav til uvektet egenkapitalandel, Leverage ratio, men minstekrav er ikke endelig utformet.

Gjennom strategiprosessen «Møre 2019» vedtok styret i Sparebanken Møre at konsernets rene kjernekapital skal minimum utgjøre 13,5 %. Det legges vekt på at de ulike enhetene i konsernet til enhver tid har tilstrekkelig kapitalisering. Videre skal vurdering av risikoprofil, kapitalbehov og lønnsomhet til enhver tid bygge på konsernets langsiktige strategiske plan. Det gjennomføres en beregning av konsernets kapitalbehov ved årlig ICAAP.

Analyser foretatt i forbindelse med Sparebanken Møres ICAAP 2015 viser at konsernet tilfredsstiller kapitalkravene med god margin.

Note 3 "Risikostyring" gir ytterligere informasjon om Sparebanken Møres kapitalstruktur og forholdet til kapitaldekningsregelverket. Det vises også til konsernets Pilar III-dokument, som ligger tilgjengelig på Sparebanken Møres internettsider.

I tillegg til regulatorisk kapital beregner Sparebanken Møre også økonomisk kapital. Nivået på den økonomiske kapitalen sier noe om hvilke kapitalreserver som må være til stede for å dekke uventede tap for konsernet. Økonomisk kapital benyttes i den løpende styringen av Sparebanken Møre, og ligger til grunn for forretningsmessige beslutninger. Basert på fordeling av økonomisk kapital beregnes en risikojustert egenkapital som fordeles utover på ulike segment, avdelinger og kunder. Det er den risikojusterte egenkapitalen som blant annet danner grunnlag for avdelingers måloppnåelse knyttet til egenkapitalavkastning.

Nærmere om ICAAP i Sparebanken Møre

Sparebanken Møres ICAAP er tilpasset det ståsted konsernet har ressursmessig, kompetansemessig, modellmessig og erfaringsmessig. Vurdering av kapitalbehov bygger på en vurdering av risikoprofil og en vurdering av kvaliteten på styring og kontroll. Konklusjonene er basert på tallmateriale og profesjonelt skjønn.

Det er utarbeidet egne styrevedtatte retningslinjer for ICAAP, og den er en vesentlig og integrert del av Sparebanken Møres årlige strategiprosess. Normalt skal prosessen gjennomføres én gang pr år, men det kan inntreffe hendelser som gjør det nødvendig å gjennomføre/revidere ICAAP oftere enn én gang årlig. De interne retningslinjene angir hendelser som medfører at formelle vurderinger rundt dette må gjennomføres.

Retningslinjene for ICAAP legger føringer for en bred deltakelse fra ulike ledernivå i Sparebanken Møre, samt fra ulike avdelinger og seksjoner. Konsernets styre tar også en aktiv del i Sparebanken Møres ICAAP-prosess, blant annet gjennom arbeidet med strategisk plan, samt ved revidering av sentrale styringsdokument for konsernet. Styret mottar månedlig rapportering gjennom året om utviklingen i konsernets risiko- og kapitalsituasjon.

I beregning av kapitalbehov blir alle vesentlige risikoer vurdert. Risikoene blir vurdert både enkeltvis og samlet. Ved modellsimuleringer blir både moderate og konservative utviklingsperspektiv lagt til grunn.

En analyse av Sparebanken Møres risikoeksponering skal gi et bilde på risikoprofilen som grunnlag for å bedømme kapitalbehov. Hvert risikomoment blir vurdert ut fra sannsynlighet og konsekvens (iboende risiko) og hvordan Sparebanken Møre har mulighet til å håndtere/kontrollere risikoen effektivt. Risikoreducerende tiltak vil redusere den iboende risikoen, og institusjonen står igjen med en restrisiko. En vurdering av sannsynlighet og konsekvens for restrisikoen medfører videre en vurdering av hvilken kapital Sparebanken Møre har behov for å holde for å møte uventede tap knyttet til den enkelte risikoen. Vurdering av restrisikoen gir også grunnlag for å iverksette tiltak for å begrense risikoen ytterligere.

Konsernets internrevisor, BDO, involveres i konsernets ICAAP. Internrevisor holdes orientert om prosessen løpende, gir innspill underveis, og gjennomgår dokumentasjon som oversendes styret. Gjennom året gjennomfører internrevisor også sine egne risikovurderinger, og utarbeider en egen evaluering/rapport om Sparebanken Møres ICAAP. Denne inngår som en del av dokumentasjonen som oversendes til Finanstilsynet.

I forbindelse med ICAAP gjennomføres det to ulike typer scenariomodelleringer og stresstester. Den ene metoden er basert på en økonomisk simuleringsmodell knyttet til basisalternativ i langsiktig strategisk plan, mens den andre metoden har fokus på stresstesting av kredittområdet. I ICAAP blir det ikke tatt hensyn til eventuelle diversifiseringseffekter mellom ulike risikoområder.

Sparebanken Møres Pilar III-dokument gir ytterligere beskrivelse av disse stresstestene og effekter på Konsernets kapitaldekning.

ICAAP 2015 er gjennomgått av Finanstilsynet. Basert på årets prosess fremstår Sparebanken Møre som tilstrekkelig kapitalisert ut fra risiko i virksomheten og forventningene fremover.

KONSERN			MORBANK	
2014	2015		2015	2014
		Kjernekapital		
989	989	Egenkapitalbevis	989	989
-11	-13	- egne egenkapitalbevis	-13	-11
353	354	Overkursfond	354	353
799	935	Utjevningsfond	935	799
125	125	Gavefond	125	125
2 048	2 183	Grunnfond	2 183	2 048
34	82	Verdireguleringsfond	82	34
133	114	Foreslått utbytte	114	133
136	115	Foreslått utbyttemidler for lokalsamfunnet	115	136
238	228	Annen egenkapital	0	0
4 844	5 112	Sum balanseført egenkapital	4 884	4 606
-32	-47	Utsatt skatt, goodwill og immaterielle eiendeler	-47	-31
	-14	Verdjustering av fin. eiendeler og forpliktelser målt til virkelig verdi	-14	
-34	-82	Verdireguleringsfond	-82	-34
860	808	Fondsobligasjoner	808	860
0	0	Fradrag overfinansiering pensjon	0	0
-193	-175	Justert forventet tap IRB-portefølje	-139	-191
-133	-114	Fradrag for foreslått utbytte	-114	-133
-136	-115	Fradrag for foreslått utbyttemidler til lokalsamfunnet	-115	-136
5 176	5 373	Sum kjernekapital	5 181	4 941
4 316	4 565	Sum ren kjernekapital	4 373	4 081
		Tilleggskapital utover kjernekapital		
501	501	Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	501	501
12	0	36 prosent tillegg av netto urealisert gevinst på aksjer tilgjengelig for salg	0	12
0	0	50 prosent fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	0	0
513	501	Sum tilleggskapital	501	513
5 689	5 874	Netto ansvarlig kapital	5 682	5 454

Engasjementskategorier i standardmetoden kreditt risiko

0	0	Stater og sentralbanker	0	0
4	6	Lokale og regionale myndigheter	6	4
21	20	Offentlig foretak	20	21
51	52	Institusjoner	306	284
33	5	Foretak	18	33
26	0	Massemarked	0	582
976	0	Pantesikkerhet i eiendom	0	
3	0	Forfalte engasjementer	0	3
13	16	Obligasjoner med fortrinnsrett	12	12
6	8	Egenkapitalposisjoner	8	6
81	114	Øvrige engasjement	190	148
1 214	221	Sum kapitalkrav kreditt risiko, standardmetoden	560	1 093

Engasjementskategorier i grunnleggende IRB-metode kreditt risiko

	562	Massemarked pant i fast eiendom	308	
	46	Massemarked øvrige engasjementer	46	
854	773	Foretak SMB	757	837
440	512	Foretak spesialiserte	512	440
174	252	Foretak øvrige	252	174
1 468	2 145	Sum kapitalkrav kreditt risiko, grunnleggende IRB-metode	1 875	1 451
2 682	2 366	Sum kapitalkrav kreditt risiko	2 435	2 544

Engasjementskategorier markedsrisiko

0	0	Gjeld	0	0
0	0	Egenkapital	0	0
0	0	Valuta	0	0
21	40	Risiko for svekket kredittverdighet hos motpart (CVA-tillegg)	5	9
21	40	Sum kapitalkrav markedsrisiko	5	9
180	190	Operasjonell risiko (basismetoden)	169	164
0	0	Fradrag i kapitalkravet	0	0
2 883	2 596	Sum kapitalkrav	2 609	2 717
36 036	32 455	Risikovektet balanse (beregningsgrunnlag)	32 603	33 971
1 622	1 460	Minimumskrav ren kjernekapital, 4,5 prosent	1 467	1 528

Bufferkrav

900	811	Bevaringsbuffer, 2,5 prosent	815	849
1 081	974	Systemrisikobuffer, 3,0 prosent	978	1 019
360	325	Motsyklisk kapitalbuffer, 1,0 prosent	326	340
2 341	2 110	Sum bufferkrav til ren kjernekapital	2 119	2 208
353	995	Tilgjengelig ren kjernekapital etter bufferkrav	787	345

Kapitaldekning i prosent av beregningsgrunnlaget

15,8	18,1	Ansvarlig kapital	17,4	16,1
14,4	16,6	Kjernekapital	15,9	14,6
12,0	14,1	Ren kjernekapital	13,4	12,0

Uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio LR)

7,9	8,0	Uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio LR)	7,7	8,2
-----	-----	--	-----	-----

Note 31

EGENKAPITALBEVIS OG EIERSTRUKTUR

Egenkapitalbevis

Sparebanken Møre hadde ved utgangen av 2015 egenkapitalbevis pålydende 989 mill. kroner, fordelt på 9 886 954 egenkapitalbevis, hvert pålydende 100 kroner. Utover dette består egenkapitalbevisernes kapital av utjevningsfondet på 935 mill. kroner og overkurs på 354 mill. kroner. Det er ingen begrensninger i stemmeretten etter vedtektene. Det eksisterer heller ikke rettigheter som kan medføre at det blir utstedt nye egenkapitalbevis.

Egne egenkapitalbevis

Pålydende av egne egenkapitalbevis er presentert i balansen på egen linje, som reduksjon til utstedte egenkapitalbevis. Kjøpspris utover pålydende er ført mot grunnfondet og utjevningsfondet i henhold til historisk vedtatt fordeling. Tap eller gevinst på transaksjoner med egne egenkapitalbevis blir bokført direkte mot grunnfondet og utjevningsfondet i henhold til deres innbyrdes forhold.

Kostnader ved egenkapitaltransaksjoner

Transaksjonskostnader knyttet til en egenkapitaltransaksjon blir regnskapsført direkte mot egenkapitalen.

Investorpolitikk

Sparebanken Møre har som målsetting å oppnå økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital. Resultatene skal sikre eierne av egenkapitalen en konkurransedyktig langsiktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalen. Egenkapitaleiernes andel av nettoresultatet som avsettes som utbyttedmidler, tilpasses bankens egenkapitalsituasjon. Sparebanken Møres resultatdisponering skal påse at alle egenkapitaleierne sikres likebehandling.

Det eksisterer ingen særavtaler mellom banken og eiere. Styret kan ikke nekte kjøp eller salg av egenkapitalbevis utover det som fremgår av bestemmelsene i aksjeloven.

Klassifisering av utbytte

Utbytte på egenkapitalbevis og avsetning til utbyttedmidler for lokalsamfunnet klassifiseres som annen egenkapital frem til det er vedtatt av bankens generalforsamling.

Andre egenkapitalposter

Verdireguleringsfondet består av samlede nettoverdiendringer i virkelig verdi for finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg. Realiserte gevinster og tap, samt nedskrivninger resultatføres i den perioden de oppstår. Konsernet har ikke konvertible obligasjoner eller andre instrument som kan omgjøres til egenkapital.

Egenkapitalbeviskapital

Sparebanken Møres egenkapitalbeviskapital utgjør 988 695 400 kroner fordelt på 9 886 954 egenkapitalbevis, hvert pålydende 100 kroner.

Egenkapitalbeviskapitalen er tatt opp i ni omganger:

År	Emisjonstype	Endring i egenkapitalbeviskapital	Total egenkapitalbeviskapital	Antall egenkapitalbevis
1988	Offentlig emisjon	100,0	100,0	1 000 000
1993	Offentlig emisjon	100,0	200,0	2 000 000
1994	Offentlig emisjon	150,0	350,0	3 500 000
1996	Offentlig emisjon	100,0	450,0	4 500 000
1996	Ansatte emisjon	1,7	451,7	4 516 604
1998	Offentlig emisjon	100,0	551,7	5 516 604
1998	Ansatte emisjon	0,9	552,6	5 526 154
2008	Utbytteemisjon	42,3	594,9	5 949 153
2009	Rettet emisjon	58,5	653,4	6 534 264
2010	Fondsemisjon	130,7	784,1	7 841 116
2013	Rettet emisjon	148,6	932,7	9 327 603
2013	Reparasjonsemisjon	54,1	986,8	9 868 144
2013	Ansatte emisjon	1,9	988,7	9 886 954

Egenkapitalbeviserens andel av resultatet

Fortjeneste pr. egenkapitalbevis beregnes ved å dividere resultatet som tilfaller eierne av egenkapitalbevisene med antall utstedte egenkapitalbevis pr. 31.12, justert for eventuelle emisjoner i løpet av året som ikke gir rett til fullt utbytte. Egenkapitalbeviserens andel av resultatet tilsvarer egenkapitalbeviskapitalens, utjevningsfondets og overkursfondets andel av bankens totale egenkapital ved begynnelsen av året. Ved en utvidelse av egenkapitalbeviskapitalen i løpet av året i form av en emisjon, medtas en tidsveiet andel av økningen fra og med innbetalingstidspunktet.

20 største eierne pr 31.12.2015	Antall	Andel av EKB i %
Sparebankstiftelsen Tingvoll	981 000	9,92
Verdipapirfond Pareto Aksje Norge	511 958	5,18
MP Pensjon	430 282	4,35
Wenaasgruppen AS	380 000	3,84
VPF Nordea Norge Verdi	327 073	3,31
Pareto AS	305 189	3,09
FLPS - Princ All Sec	227 634	2,30
Bergen Kommunale Pensjonskasse	210 000	2,12
VPF Fondsfinans Norge	154 000	1,56
Beka Holding AS	150 100	1,52
Farstad Shipping ASA	126 909	1,28
Sparebanken Møre	125 122	1,27
Lapas AS (Leif-Arne Langøy)	105 500	1,07
Verdipapirfondet Eika utbytte	103 385	1,05
Odd Slyngstad	80 528	0,81
Andvord AS	71 400	0,72
PIBCO AS	62 000	0,63
Stiftelsen Kjell Holm	61 069	0,62
Forsvarets Personellservice	59 660	0,60
Verdipapirfondet Landkreditt utbytte	54 000	0,55
Sum 20 største	4 526 809	45,79
Totalt	9 886 954	100,00

Nøkkeltall (morbank)	2015	2014	2013	2012	2011
Børskurs	188	216	198	160	178
Antall utstedte egenkapitalbevis	9 886 954	9 886 954	9 886 954	7 841 116	7 841 116
Egenkapitalbeviskapital (mill. kroner)	989	989	989	784	784
Uttevningfond (mill. kroner)	935	799	684	592	408
Overkurs (mill. kroner)	354	353	353	186	186
Egenkapitalbevisbrøk (gjennomsnitt i 2013)	49,6	49,6	47,7	46,0	46,0
Egenkapitalbevisbrøk 31.12	49,6	49,6	49,6	46,0	46,0
Kontantutbytte pr egenkapitalbevis	11,50	13,50	8	12	8
Kontantutbytte pr egenkapitalbevis i prosent av børskurs 31.12	6,1	6,3	4,0	7,5	4,5
Effektiv avkastning (prosent)	-6,7	13,1	31,3	-5,6	-8,2
Kontantutbytte i prosent av egenkapitalbeviserens andel av årsoverskudd 1)	44,8	46,4	43,4	43,2	34,4
Resultat pr egenkapitalbevis (kr) 1)	25,70	29,10	18,45	27,75	23,27
Bokført egenkapital pr egenkapitalbevis (kr) 1) 2)	253	242	223	219	189
P/E (børskurs/fortjeneste) 1)	7,3	7,4	10,7	5,8	7,7
P/BV (børskurs/bokført egenkapital) 1)	0,74	0,89	0,89	0,73	0,94

1) Fond for urealiserte gevinster er holdt utenfor beregningen

2) Konserntall, inkl. avsatt utbytte

Geografisk fordeling

Antall eiere	2015	2014	2013	2012	2011
Møre og Romsdal	3 602	3 565	3 617	3 673	3 691
Øvrige i Norge	2 149	2 244	2 398	2 350	2 408
Utenfor Norge	101	89	99	83	78
Totalt	5 852	5 898	6 114	6 106	6 177

Antall EKB	2015	2014	2013	2012	2011
Møre og Romsdal	4 812 272	4 361 378	4 516 332	4 206 244	4 032 446
Øvrige i Norge	4 554 010	5 076 773	4 964 767	3 368 430	3 470 693
Utenfor Norge	520 672	448 803	405 855	266 442	337 977
Totalt	9 886 954	9 886 954	9 886 954	7 841 116	7 841 116

Fordeling etter antall

Antall EKB	Antall EKB	Andel i %	Antall eiere	Andel i %
1 - 100	88 823	0,90	1 767	30,19
101 - 1.000	1 179 664	11,93	2 976	50,85
1.001 - 10.000	2 662 979	26,93	1 013	17,31
10.001 - 100.000	1 817 336	18,38	82	1,40
Over 100.000	4 138 152	41,85	14	0,24
Totalt	9 886 954	100,00	5 852	100,00

	Antall EKB		EKB kapital		Overkurs	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Endring i EKB og overkurs:						
Ordinære EKB 01.01	9 886 954	9 886 954	989	989	353	353
Endringer	0	0	0	0	1	0
Ordinære EKB 31.12	9 886 954	9 886 954	989	989	354	353
Egne EKB:						
Egne EKB 01.01	108 661	41 678	11	4		
Endringer	16 461	66 983	2	7		
Egne EKB 31.12	125 122	108 661	13	11		

Utbetalt og foreslått utbytte

	Totalt beløp (TNOK)
Utbetalt utbytte EKB	
NOK 8,00 pr EKB i 2012	62 729
NOK 12,00 pr EKB i 2013	94 093
NOK 8,00 pr EKB i 2014	79 096
NOK 13,50 pr EKB i 2015	133 474
Foreslått utbytte	
NOK 12,00 pr EKB i 2012	94 093
NOK 8,00 pr EKB i 2013	79 096
NOK 13,50 pr EKB i 2014	133 474
NOK 11,50 pr EKB i 2015 1)	113 700

1) Godkjent av generalforsamlingen 16.03.2016. Regnskapsført som annen egenkapital pr 31.12.2015.

Tillitsvalgte som eier egenkapitalbevis/representerer egenkapitalbevisiere i Sparebanken Møre pr 31.12.2015

	Antall		Antall
Ragna Brenne Bjerkeset	950	Lars Martin Lunde	430 282
Bjørn Bjåstad	6 672	Lise Løseth	368
Karl Johan Brudevoll	3 504	Borghild Møller	41 322
Nils Petter Drønne	1 437	Roy Reite	1 922
Annbjør Holmen Dyb	696	Astrid-Grethe Rye	516
Harald Jarle Eriksen	162 600	Kjell Martin Rønning	8 000
Sverre A. Farstad	138 909	Jane Røsgaard	1 279
Ann Magrit Grønningsæter	1 200	Aadne Sandanger	827
Iren Gullhav	770	Johan Settem	50 000
Jens Arne Hagen	60	Karianne Røsborg Slagnes	722
Kristin Sunde Hansen	3 650	Alf Sollid	400
Turi Indergaard	1 037	Finn Moe Stene	991 200
Kjersti Kleven	60	Solfrid Teigen	1 411
Helge Karsten Knudsen	1 044	Lilian Thomas	693
Leif-Arne Langøy	105 500	Berit Ekornes Unhjem	9 216
Inger-Lise Larsen	37 392	Kaj B Westre	10 565
Anders Lausund	1 578		

Note 32

HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Eventuell ny informasjon om konsernets posisjoner på balansedagen blir hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker konsernets posisjon på balansedagen, men som vil påvirke konsernets posisjon i fremtiden opplyses om dersom dette er vesentlig.

Det har ikke oppstått hendelser etter balansedagen, som vil påvirke presenterte tall vesentlig, pr. 31.12.2015.

Erklæring

Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5

Vi bekrefter at konsernets og bankens årsregnskap for perioden 1. januar til 31. desember 2015 etter vår beste overbevisning er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av konsernets og bankens eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

Vi erklærer også at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til konsernet og banken, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer konsernet og banken står overfor.

Ålesund, 31. desember 2015

24. februar 2016

I STYRET FOR SPAREBANKEN MØRE

**Leif-Arne
Langøy**
STYRELEDER

**Roy
Reite**
STYRETS NESTLEDER

**Ragna Brenne
Bjerkset**

**Henrik
Grung**

**Rita Christina
Sævik**

**Ann Magritt Bjåstad
Vikebakk**

**Helge Karsten
Knudsen**

**Olav Arne
Fiskerstrand**
ADM. DIREKTØR

Revisors beretning

UTTALELSE OM ÅRSREGNSKAPET

Vi har revidert årsregnskapet for Sparebanken Møre, som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, egenkapitaloppstilling og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets og administrerende direktørs ansvar for årsregnskapet

Styret og administrerende direktør er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, og for slik intern kontroll som styret og administrerende direktør finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for bankens utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av bankens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon om selskapsregnskapet og vår konklusjon om konsernregnskapet.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet for Sparebanken Møre avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av bankens og konsernets finansielle stilling per 31. desember 2015 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

UTTALELSE OM ØVRIGE FORHOLD

Konklusjon om årsberetningen og om redegjørelsen om foretaksstyring

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsen om eierstyring og foretaksledelse om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at styret og administrerende direktør har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av bankens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Ålesund, 24. februar 2016

Ernst & Young AS

EINAR HERSVIK

Statsautorisert revisor